

**پایش امنیت سرمایه‌گذاری
به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری
۹. زمستان ۱۳۹۸**

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۷۱۳۱
تیرماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	خلاصه مدیریتی.....
۴.....	تحلیل مختصر وضعیت اقتصاد ایران در زمستان ۱۳۹۸.....
۶.....	بیان مسئله، اهداف و ضرورت پایش.....
۷.....	الف) بیان مسئله.....
۸.....	ب) اهداف این پژوهش.....
۸.....	ج) ضرورت و اهمیت سنجش امنیت سرمایه‌گذاری.....
۹.....	د) سابقه سنجش محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌ها.....
۱۰.....	ه) تعریف عملیاتی اصطلاح‌ها.....
۱۰.....	۱. روش‌شناسی ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری.....
۱۰.....	۱-۱. نماگرها و مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری.....
۱۳.....	۱-۲. پرسشنامه و مقررات پیمایش.....
۱۴.....	۱-۳. جامعه و انتخاب نمونه.....
۱۹.....	۱-۴. نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری.....
۲۰.....	۲. نتایج پژوهش براساس مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری.....
۲۰.....	۲-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۱۷ مؤلفه آماری (داده‌های آماری - HD).....
۲۸.....	۲-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۲۱ مؤلفه پیمایشی.....
۳۰.....	۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های پیمایشی به تفکیک استان‌ها.....
۳۴.....	۲-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری.....
۳۵.....	۲-۵. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک ۹ حوزه کاری.....
۳۸.....	۲-۶. ارزیابی مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی استان‌ها.....
۴۰.....	۳. نتایج پژوهش براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری.....
۴۲.....	۳-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «عملکرد دولت».....
۴۳.....	۳-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان».....
۴۵.....	۳-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری».....
۴۶.....	۳-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت».....
۴۷.....	۳-۵. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «فرهنگ وفای به‌عهد و صداقت و درستی».....
۴۸.....	۳-۶. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی».....
۴۹.....	۳-۷. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض».....
۵۰.....	۴. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران.....
۵۴.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....
۵۸.....	پیوست - تحلیل آماری پرسشنامه‌های پر شده.....
۶۴.....	منابع و مآخذ.....

پایش امنیت سرمایه‌گذاری
به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری
۹. زمستان ۱۳۹۸

خلاصه مدیریتی

گزارش حاضر، نهمین سنجش پی‌درپی و فصلی «شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» است. این گزارش، با استفاده از آمارهای رسمی منتشر شده و در دسترس و نیز مشارکت ۹۶۸۳ فعال اقتصادی نمونه از میان فعالان اقتصادی همه استان‌های کشور، وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان سال ۱۳۹۸ را به تفکیک ۳۱ استان، ۳۸ مؤلفه، ۷ نماگر و ۹ حوزه کسب‌وکار نشان می‌دهد.

شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در زمستان ۱۳۹۸ کمیّت ۵,۸۴ از ۱۰ (۱۰ بدترین حالت) سنجیده شده است. مقدار عددی این شاخص در مطالعه فصل قبل از آن (پاییز ۱۳۹۸)، ۶/۱۲ محاسبه شده بود که نشان می‌دهد ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ نسبت به فصل قبل از آن و برخلاف روندهای گذشته مناسب‌تر (بهتر) بوده است.

یادآوری می‌شود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در پاییز ۱۳۹۷ کمیّت ۶/۴۳ و در زمستان ۱۳۹۷ ۶/۱۸، در بهار ۱۳۹۸ کمیّت ۶/۰۷ و در تابستان ۱۳۹۸ نیز کمیّت ۶/۰۷ بوده است. روند بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (کم شدن کمیّت شاخص) که از پاییز ۱۳۹۷ شروع شده بود، در تابستان ۱۳۹۸ متوقف و در پاییز ۱۳۹۸ (همزمان با ناامنی‌های بعد از افزایش قیمت بنزین در آبان‌ماه ۱۳۹۸) معکوس شد و به عدد ۶/۱۲ رسید. این شاخص در زمستان ۱۳۹۸، (۵/۸۴) مناسب‌ترین ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری از شروع این مطالعات فصلی از اسفند ۱۳۹۶ تاکنون است.

بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ در شرایطی اتفاق افتاده که از اول اسفندماه ۱۳۹۸، ویروس کرونا به تدریج فروش بسیاری از واحدهای تولیدی را تحت تأثیر قرار داد تا حدی که فروش ویژه پایان سال و ایام نوروز ۱۳۹۹ عملاً منتفی شد. این پدیده به برخی کسب‌وکارها به خصوص پوشاک، ضربه سختی زد. با وجود این واقعیت، ممکن است چنین به نظر برسد که بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ دور از انتظار است. در این خصوص لازم است به این نکته توجه شود که این پایش، «امنیت سرمایه‌گذاری» را می‌سنجد نه «فروش» یا «محیط کسب‌وکار». آنچه شاخص امنیت سرمایه‌گذاری می‌سنجد بیشتر از جنس ثبات قوانین و مقررات، سلامت اداری، تضمین حقوق

مالکیت، فرهنگ وفای به عهد در بازارها و ... است که به صورت مستقیم تحت تأثیر شیوع کرونا قرار ندارند. البته می‌توان انتظار داشت که با توجه به نوسانات نرخها در بازارهای ارز و کالاهای واسطه‌ای در بهار ۱۳۹۹، که از آثار غیرمستقیم شیوع کرونا بود، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۹ نسبت به زمستان ۱۳۹۸ بدتر شود.

در این دوره از ارزیابی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری، تعداد نمونه‌ها از جامعه فعالان اقتصادی احصا شده توسط تیم تحقیق، به حدود ۸۵ درصد کفایت قابل تعمیم به جامعه افزایش پیدا کرده، لذا نتایج این دوره را با اطمینان بیشتری نسبت به دوره‌های قبل می‌توان مورد استفاده قرار داد.

براساس ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش، در زمستان ۱۳۹۸ نامناسب‌ترین

مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده به ترتیب عبارت بوده‌اند از:

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (۷/۹۸)

۲. میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی (۷/۸۸)

۳. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده (۷/۸۷)

مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری طی زمستان ۱۳۹۸ نیز به این ترتیب بوده‌اند:

۱. رواج توزیع کالای قاچاق (۳/۵۳)

۲. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات) (۳/۷۴)

۳. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی (۴/۱۴)

لازم به یادآوری است فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این سلسله مطالعات فصلی،

نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در پاییز ۱۳۹۸ را چنین ارزیابی کرده بودند:

۱. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی (۸/۷۱)

۲. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی (۷/۵۵)

۳. احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی (۷/۵۲)

نامناسب‌ترین مؤلفه برای امنیت سرمایه‌گذاری که فعالان اقتصادی را بیش از همه آزار می‌دهد در

این مطالعه هم مانند دوره‌های گذشته، مؤلفه‌های «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» به عنوان

رتبه اول و مؤلفه «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده» به عنوان رتبه سوم

نامناسب‌ترین ارزیابی‌ها را به خود اختصاص داده‌اند، اما نکته قابل توجه رشد شدید ارزیابی نامناسب از

مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» بوده است که دلایل آن باید بررسی شود.

این گزارش با استفاده از دو مجموعه داده‌های پیمایشی و آماری و شاخص کلی (ترکیب دو مجموعه

داده پیمایشی و آماری)، تهیه شده است. براساس یافته‌های داده‌های پیمایشی در زمستان ۱۳۹۸، فعالان

اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش از آذربایجان شرقی، تهران و البرز، نامناسب‌ترین ارزیابی و

استان‌های یزد، کهگیلویه و بویراحمد و خراسان جنوبی مناسب‌ترین ارزیابی را از وضعیت مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری ارائه کرده‌اند.

اما پس از تلفیق داده‌های آماری و یافته‌های پیمایشی در این پژوهش، استان‌های تهران، البرز و آذربایجان شرقی نامناسب‌ترین و استان‌های یزد، خراسان جنوبی و همدان مناسب‌ترین وضعیت را از نظر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به سایر استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸ کسب کرده‌اند. ارزیابی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در پاییز ۱۳۹۸ نشان داده بود به ترتیب سه استان همدان، خراسان جنوبی و قم جزء مناسب‌ترین‌ها بودند و سه استان کهگیلویه و بویراحمد، تهران و اردبیل به ترتیب جزء نامناسب‌ترین استان‌ها در آن پایش ارزیابی شده بودند.

این احتمال وجود دارد که بخشی از نتایج، حاکی از فاصله میان ذهنیت فعالان اقتصادی (پیمایش) با داده‌های آماری اقتصاد ایران نیز باشد. انتظار می‌رود بخشی از این فاصله با افزایش تدریجی در حجم نمونه‌های قابل قبول پیمایش به حداقل قابل تعمیم (حدود ۱۱۴۷۰ مورد) کاهش یابد.^۱ که با توجه به حجم مناسب نمونه‌های مشارکت‌کننده در این پایش (۹۶۸۳ مورد) و نظر به مشارکت فعال همان تعداد نمونه در پایش‌های فصول آینده بتوان ارزیابی منطقی، دقیق و مناسبی از وضعیت استان‌ها را در اختیار مسؤولان و مردم قرار داد.

براساس نتایج این مطالعه، در زمستان ۱۳۹۸، از بین ۹ حوزه فعالیت اقتصادی، فعالان اقتصادی در ۲ حوزه (نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز) و (هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا) همزمان مناسب‌ترین ارزیابی و فعالان اقتصادی در حوزه‌های (معدن بجز نفت و گاز) و (زراعت، باغداری و جنگلداری) نامناسب‌ترین ارزیابی را از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری ارائه کرده‌اند.

انتظار می‌رود با تداوم تهیه و انتشار گزارش‌های فصلی امنیت سرمایه‌گذاری، توجه و حساسیت عموم مسؤولان کشور به این عامل کلیدی سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی - اما مغفول مانده - در سیاستگذاری اقتصاد ایران بیشتر جلب شود و این مجموعه گزارش‌های فصلی، به ترویج گفتمان امنیت سرمایه‌گذاری، قانونگذاری بهتر، رعایت قانون، احترام بیشتر به حقوق مالکیت و نیز بهبود عینی و واقعی امنیت اقتصادی و فضای سرمایه‌گذاری در ایران کمک کند. علاوه بر اینها، امید است با انجام مستمر این ارزیابی و انتشار نتایج آن، مسؤولان اجرایی کشوری و استانی در قبال فعالان اقتصادی، متعهدتر و مسئولیت‌پذیرتر شده و قوای مقننه و قضائیه نیز در ایجاد بستر امن و رقابتی برای سرمایه‌گذاری و تولید در ایران بیشتر و مؤثرتر بکوشند.

۱. براساس تحقیق مادر و روش‌شناسی تهیه این گزارش (گزارش ۱۵۸۵۲ مرکز پژوهش‌های مجلس)، برای ۳۱ استان کشور و هر استان بالغ بر ۳۷۰ نمونه پیمایشی پرسشنامه قابل قبول نیاز است تا نمونه‌ها به حدنصاب تعیین شده برای تعمیم نتایج نمونه‌ها به کل جامعه آماری برسد. وضعیت جامعه و نمونه مورد بررسی به تفکیک استان در جدول ۱ ارائه شده است.

تحلیل مختصر وضعیت اقتصاد ایران در زمستان ۱۳۹۸

تا قبل از شیوع بیماری کرونا در اسفندماه ۱۳۹۸ بررسی وضعیت اقتصاد کشور نشان می‌داد که با تخلیه اثر تحریم‌ها بر اقتصاد، بهبودهایی در متغیرهای اقتصاد کلان رخ داده است و پیش‌بینی می‌شد که رشد بخش غیرنفتی در سال ۱۳۹۸ مثبت باشد.

اما پس از شیوع ویروس کرونا، بزرگ‌ترین و زیانبارترین اثر اقتصادی این بیماری به شکل ایجاد شوک بزرگ نااطمینانی بوده است که کل محیط کسب‌وکار و فضای سرمایه‌گذاری در همه کشورهای جهان را احاطه کرد. انتظار می‌رود طی ماه‌های پیش رو فعالان اقتصادی در ایران آثار این ویروس جدید ناشناخته بر فضای سرمایه‌گذاری را بیشتر احساس و درک کنند و در فصل‌های مختلف سال ۱۳۹۹ دریافت و برداشت بهتری نسبت به آن پیدا کنیم. البته نوع واکنش دولت‌ها و سیاست‌های مختلفی که اجرا می‌کنند نیز نقش تعیین‌کننده در شیوه اثرگذاری ویروس کرونا خواهد داشت. همچنین اگرچه پیش‌بینی رشد اقتصادی در سال جاری برای همه کشورها، از کاهش جدی تولید ناخالص ملی حکایت دارد، تأثیرگذاری ویروس کرونا بر بخش‌های مختلف اقتصادی بسیار متفاوت خواهد بود. برای مثال درحالی که صنایع دارویی، مواد غذایی، کاغذی و بهداشتی رونق خوبی یافته و رشد مثبت دارند در نقطه مقابل صنایعی مانند پوشاک و لوازم منزل، حمل‌ونقل و گردشگری دچار افت بسیار شدیدی شده‌اند. تعطیلی بخش‌های مهم اقتصادی کشورها و شروع عصر جدید پساکرونا با ویژگی‌های متمایز آن از قبیل تغییر در الگوهای خرید و مصرف خانوارها و تأثیری که بر نرخ بقای کسب‌وکارها خواهد گذاشت فضای نااطمینانی و عدم امنیت سرمایه‌گذاری را تشدید خواهد کرد.

در کنار تحلیل آثار تعطیلی‌های ناشی از شیوع بیماری کرونا و محدودیت‌های وضع شده برای کسب‌وکارهای گوناگون و البته استنکاف مردم از حضور کمافی‌السابق خود در اجتماع که در گزارش‌های دیگری بدان پرداخته شده است لکن، به‌طور کلی می‌توان وضعیت اقتصاد ایران در زمستان ۱۳۹۸ را در چند سرفصل کلی و به‌صورت مختصر این‌گونه بیان کرد:^۱

– رشد اقتصادی: براساس اعلام مرکز آمار ایران آخرین شواهد از عملکرد اقتصاد در سال ۱۳۹۸، حاکی از رشد اقتصادی ۷- درصد، رشد اقتصادی بدون نفت ۶- درصد، رشد کشاورزی ۳ درصد، رشد نفت ۳۵- درصد، رشد صنعت ۱/۸- درصد، رشد آب، برق و گاز ۱/۶ درصد، رشد بخش ساختمان ۶/۱ درصد و رشد بخش خدمات ۰/۳- درصد بوده است. همچنین براساس اعلام بانک مرکزی رشد اقتصادی بدون نفت در سال ۱۳۹۸ حدود ۱/۱ درصد بوده است. در واقع علی‌رغم منفی‌تر شدن رشد در سال ۱۳۹۸ وضعیت بخش غیرنفتی اقتصاد ایران به مراتب بهتر از سال ۱۳۹۷ بوده است. با این حال عملکرد ضعیف

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۴۰) ارزیابی ابعاد اقتصاد کلان شیوع ویروس کرونا (ویرایش اول) دفتر مطالعات اقتصادی، شماره مسلسل ۱۷۰۱۲۱، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹، صص ۳-۸.

اقتصاد کشور در زمینه تشکیل سرمایه ثابت طی سال‌های دهه ۱۳۹۰ سبب شده اقتصاد ایران نسبت به سال‌های دهه ۱۳۸۰، تولید بالقوه پایین‌تری داشته باشد.

- اشتغال و بازار کار: براساس اعلام مرکز آمار ایران نرخ بیکاری در زمستان سال ۱۳۹۸ روند کاهشی خود را تداوم بخشید و به ۱۰/۶ درصد رسید. با این حال افزایش تعداد شاغلان در این فصل نسبت به فصل مشابه سال قبل تنها حدود ۵۲ هزار نفر بوده است که از سال ۱۳۹۳ تاکنون کمترین میزان افزایش اشتغال بوده است. همچنین آمارها نشان می‌دهد که طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ حدود ۳ میلیون نفر به جمعیت شاغل کشور افزوده شده است. متأسفانه این جمعیت جدید شاغل دارای ویژگی‌هایی هستند که آنها را در برابر کاهش تقاضای ناشی از شیوع بیماری کرونا آسیب‌پذیر می‌کند. اشتغال ایجاد شده اشتغالی است که نه توسط بخش دولتی یا شرکتی و کارخانه‌ای، بلکه توسط بخش غیرشرکتی، در بخش خدمات و بنگاه‌های زیر پنج نفر کارکن بوده است و با تمرکز بر خدماتی مانند خرده‌فروشی و عمده‌فروشی، تعمیرات، حمل‌ونقل، واسطه‌گری، خدمات مواد غذایی و ... ایجاد شده است. لذا این مشاغل که با وضعیت شغلی «کارکن مستقل» طبقه‌بندی می‌شود، غالباً دارای قرارداد نیستند و تحت پوشش بیمه قرار نمی‌گیرند. این گروه از شاغلان عمدتاً مشاغل تمام‌وقت ندارند و در موقعیت‌های شغلی ناپایداری مشغول هستند که عمدتاً به تقاضای خانوارها و حضور آنان در خارج از خانه وابسته است.

- تورم: نرخ تورم که از سال ۱۳۹۷ روندی فزاینده به خود گرفته بود و در شهریورماه ۱۳۹۸ رکورد ۴۳ درصدی را ثبت کرد، روندی نزولی به خود گرفت و در انتهای سال ۱۳۹۸ به حدود ۳۵ درصد رسید. با این حال حتی بدون شیوع بیماری کرونا کسری بودجه قابل توجه دولت مهم‌ترین تهدید تورمی سال ۱۳۹۹ بود. نتایج برآوردها نشان می‌دهد با فرض صادرات ۴۰۰ هزار بشکه و قیمت ۴۰ دلار برای نفت ایران (که با توجه به شرایط فعلی بازار نفت، خوشبینانه به نظر می‌رسد)، در مجموع برآورد عدم تحقق منابع بودجه سال ۱۳۹۹ رقمی حدود ۱۸۵ هزار میلیارد تومان خواهد بود. از سوی دیگر از آنجا که اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۹ با رکود مواجه خواهد بود، افت تقاضای ناشی از شیوع ویروس کرونا، تولید را کاهش داده و در نتیجه درآمدهای مالیاتی دولت را نیز کاهش خواهد داد.

- محیط کسب و کار: وضعیت محیط کسب و کار در ایران براساس قانون توسط اتاق ایران سنجش و اعلام می‌شود. بررسی‌های انجام شده در سال‌های گذشته نشان می‌دهد که سال ۱۳۹۶ با شاخص ۵/۷۸ بهترین محیط کسب و کار برای فعالان اقتصادی را فراهم کرده، ولی در سال ۱۳۹۷ با توجه به تلاطم‌های اقتصادی رخ داده این عدد به ۶/۳۳ افزایش یافته است. بررسی‌های اتاق ایران در پاییز سال قبل نیز نشان از آن داشت که این شاخص به ۶/۴۹ افزایش یافته، اما در سه فصل گذشته از سال ۱۳۹۸ بهبودی نسبی در عملکرد این شاخص رخ داده تا جایی که این عدد در تابستان ۱۳۹۸ به ۶/۰۷ و در پاییز ۱۳۹۸ به ۶/۰۳ رسید. به این ترتیب وضعیت این شاخص که در سال ۱۳۹۷ برای مدتی طولانی روندی منفی طی می‌کرد، در سال ۱۳۹۸ بهتر شده است. البته این شاخص برای فصل زمستان ۱۳۹۸ به عدد ۶/۰۵

رسید که تا حدودی نسبت به پاییز وضعیت آن نامساعدتر شده است.

گزارش اتاق ایران^۱ نشان می‌دهد در زمستان ۱۳۹۸ پیش‌بینی ناپذیری، بدترین مؤلفه محیط کسب‌وکار در ایران بوده است، یعنی «غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات»، «بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین، مقررات و روش‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار» و «دشواری تأمین مالی از بانک‌ها» نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار بوده‌اند. همچنین سه مؤلفه محدودیت دسترسی به آب، محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...) و محدودیت دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت، مناسب‌ترین مؤلفه‌های کسب‌وکار در ایران بوده‌اند.

در این میان بررسی تغییرات شاخص بورس سهام در چند ماه اخیر، خصوصاً با توجه به اهمیتی که در سال جدید پیدا کرده است و ارتباط دادن تغییرات آن با بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری نیز می‌تواند مورد دقت واقع شده، زیرا شاید رونق گرفتن بورس باعث خوش‌بینی فعالان اقتصادی نسبت به آینده اقتصاد و در نتیجه امتیاز بهتر دادن آنها و ارزیابی مناسب‌تر آنها از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری شده باشد.

بیان مسئله، اهداف و ضرورت پایش

نظریه پردازان رشد و توسعه اقتصادی عمده‌ترین متغیرهای تأثیرگذار بر سرمایه‌گذاری را ایجاد محیط امن و باثبات می‌دانند. نوسان بسیار شدید سرمایه‌گذاری در ایران معاصر، میزان پایین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی طی دهه‌های اخیر و فرار سرمایه‌های مادی و انسانی به خارج از کشور و غیرمولد ماندن بخشی از سرمایه‌ها نشان می‌دهد در عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در کشور احتمالاً اختلال‌هایی وجود دارد.^۲

گزارش حاضر نتیجه چند سال فعالیت پژوهشی گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با همکاری منتخبی از اساتید مطرح و صاحب‌نظران در موضوع امنیت سرمایه‌گذاری است.^۳ این گزارش، با روش‌های پیمایشی و آماری، نماگرها و مؤلفه‌های مؤثر را در سرمایه‌گذاری در استان‌ها و بخش‌های اقتصادی ایران ارزیابی کرده و با تلفیق آنها به روش علمی، «شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» مربوط به فصل زمستان ۱۳۹۸ را ارائه داده است. این

۱. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، «پایش ملی محیط کسب‌وکار ایران - زمستان ۱۳۹۸»، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹.

۲. محمدحسین حسین‌زاده بحرینی و سیدسعید ملک‌الساداتی، «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهشنامه بازرگانی، تابستان ۱۳۹۰، دوره ۱۵، ش ۵۹، ص ۲۷.

۳. گزارش ارزیابی پیش رو، حاصل انجام پژوهشی با این مشخصات است: سیدامیر سیاح و دیگران، «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصادی، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷؛

برخی از صاحب‌نظرانی که در طول این مدت در تدوین مؤلفه‌ها و نماگرهای این گزارش همکاری کرده‌اند عبارتند از: آقایان محمود احمدپور داریانی، علی اسداللهی، مرتضی ایمانی‌راد، محمد بحرینیان، لطفعلی بخشی، حمید پاداش، ابوالفضل پاسبانی‌صومعه، سیدبهزاد پورسید، جمشید تقسیم، سیدرضا حجازی، محمدحسین حسین‌زاده بحرینی، سید محمدرضا حسینی، آرمان خالقی، سیداحسان خاندوزی، سیدضیاءالدین خرمشاهی، محمد خطیبی، جعفر خیرخواهان، محسن رنانی، رضا زعفریان، بهروز زمردپوش، حسن سبحانی، سیدیاسر سبحانی‌فر، علی شمس اردکانی، رحیم فرضی‌پور، سعید قاسمی‌زاده‌تمر، نوروز کهزادی، سیدجعفر مرعشی، هادی مظاهری، مینا مهرنوش، حسین نقره‌کار شیرازی و سالار معینی کرمانشاهی.

نهمین گزارش از سلسله مطالعات فصلی بوده و طبق برنامه‌ریزی انجام شده، این مطالعات به صورت منظم و فصلی ادامه خواهد یافت.

الف) بیان مسئله

براساس «قانون مدنی»، مصوب ۱۳۰۷ شمسی هر شهروند ایرانی در صورتی که مال یا دارایی‌اش مورد تجاوز دیگری قرار گیرد، می‌تواند با مراجعه به کلانتری و دستگاه قضایی، با کمک و حمایت حکومت، مال خود را بازپس گیرد و خسارت خود را جبران کند. از آن زمان تاکنون، گویی مسئولان کشور چنین فرض کرده‌اند که امنیت سرمایه‌گذاری مردم ایران توسط قانون مدنی و نهادهای تأسیس شده برای اجرای آن (دادسراها، دادگاه‌ها و نیروی انتظامی فعلی)، تأمین است و اگر اموال یکی از فعالان اقتصادی ایرانی مورد تعدی قرار گیرد، او می‌تواند با مراجعه به پاسگاه و دادگاه، به راحتی حق خود را وصول کند. اما مشاهدات عینی و شواهد موجود نشان می‌دهد در فرایند مطالبه این حق، پیچیدگی‌هایی وجود دارد که فرض مورد اشاره را با چالش‌هایی جدی مواجه می‌کند.

شواهد و قرائن نشان می‌دهد «حقوق مالکیت» به معنای کلی «حق شهروندان برای بهره‌مندی انحصاری از منافع کار یا کالاها و خدماتی که آنها را با روش‌های قانونی یا هنجاری تصرف کرده‌اند»، در کشور ما از طرف سایر مردم و حتی حکومت به حد کافی تضمین شده نیست و دارایی‌های فیزیکی و فکری شهروندان ایرانی، توسط دیگر شهروندان و نیز حکومت مورد تعدی قرار می‌گیرد بدون اینکه امکان استیفای مؤثر، کم‌هزینه و سریع حق مورد تعدی وجود داشته باشد. هرچند تعدی به مالکیت عمومی و دولتی، مانند موقوفه‌خواری، جنگل‌خواری، ساحل‌خواری و کوه‌خواری ممکن است توسط سایر شهروندان نیز واقع شود.

برخی مصادیق مشاهده شده تعدی به «امنیت سرمایه‌گذاری» که در سال‌های اخیر مرتباً به عنوان شکایت و مطالبه از سوی فعالان اقتصادی به نمایندگان و نیز مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شود، عبارتند از:

- عدم تعهد به اجرای قراردادهای کسب‌وکار از طرف دستگاه‌های اجرایی و دیگر شهروندان نظیر پرداخت وجه چک یا تحویل مورد اجاره در موعد مقرر، اجرای تعهدات خدمات پس از فروش و...
- فرایند بسیار طولانی، پیچیده، وقت‌گیر و پرهزینه کشف و دادرسی و پیگیری حقوق مورد تعدی،
- بی‌تعهدی مسئولان به اجرای وعده‌های داده شده در قوانین، برنامه‌های انتخابی، سخنرانی‌ها و...
- غیرقابل پیش‌بینی بودن تغییرات قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی، نظیر تعرفه‌های تجاری و...
- بی‌ثباتی متغیرهای اصلی اقتصاد کلان نظیر نرخ ارز، تورم، نرخ سود بانکی،
- وجود زمینه‌های فساد در روابط مأموران حکومت و فعالان اقتصادی،
- دخالت‌های قانونی و غیرقانونی مأموران حکومتی در اداره بنگاه‌ها،

- قابل تفسیر بودن قوانین و مقررات و دقیق نبودن حقوق فعالان اقتصادی و نحوه و هزینه استیفای آنها. به عبارتی مسئله این تحقیق عبارت است از: معرفی مؤلفه‌ها و روشی برای سنجش مستمر «امنیت سرمایه‌گذاری» در استان‌ها و کسب و کارهای سراسر کشور جمهوری اسلامی ایران و ارائه نتایج مستمر آن به تفکیک استانی و بخشی (بخش اقتصادی نظیر کشاورزی، صنعت، فناوری نوین و...).

ب) اهداف این پژوهش

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری و ارائه توصیه‌های لازم با هدف بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در میان مدت و بلندمدت است. در این مطالعه خاص (زمستان ۱۳۹۸) برآورد مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک فعالان حوزه‌های اقتصادی به همراه جداول تفکیکی و رتبه‌بندی استان‌ها و حوزه‌ها از نظر هر مؤلفه و نماگر و برخی توصیه‌های کاربردی برای بهبود هر مؤلفه در زمستان ۱۳۹۸ ارائه می‌شود.

ج) ضرورت و اهمیت سنجش امنیت سرمایه‌گذاری

برخی از اجزای امنیت سرمایه‌گذاری مانند «تضمین حقوق مالکیت» آنچنان اهمیت دارد که برخی از اقتصاددانان، آن را زیربنا و عامل اصلی رشد اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته می‌دانند؛ «حقوق مالکیت (جزئی از امنیت سرمایه‌گذاری) در فرایند موفقیت اقتصادی این کشورها آنقدر اهمیت دارد که صاحب‌نظران معتقدند آنها زمانی از مرز موفقیت عبور کردند که قوانین رسمی و گسترده مالکیت را تدوین و فرایند تبدیل مالکیت به سرمایه را آغاز کردند»^۱.

در فقدان گزارش‌های منظم و سنجش‌های مستمر از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری، برخی از مسئولان به خود اجازه می‌دهند به تعهداتشان در قراردادهای منعقد شده با فعالان اقتصادی پایبند نباشند، وعده‌های بدون پشتوانه دهند، مقررات و رویه‌های اجرایی را به‌طور غافلگیرکننده‌ای تغییر دهند، مصوبه‌هایی با ضمانت اجرایی اندک تصویب کنند، در برابر مطالبات فراقانونی مأموران تحت امرشان از فعالان اقتصادی، واکنش جدی و بازدارنده نشان ندهند و در شفاف‌سازی و پاسخگویی به فعالان اقتصادی تعلل کنند.

بر اساس آنچه گفته شد و با جلب توجه و ایجاد حساسیت در سیاستگذاران و تصمیم‌سازان اقتصاد کشور نسبت به موضوع «نرم‌افزارهای توسعه» و «سرمایه‌ها و زیرساخت‌های نامرئی توسعه» نظیر تضمین حقوق مالکیت فیزیکی، حاکمیت قانون و امنیت سرمایه‌گذاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

۱. هرناندو دسوتو، راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶، ص ۳۵.

به این نتیجه رسید که لازم است توجه سیاستگذاران و تصمیم‌سازان اقتصاد ایران به موضوع «امنیت سرمایه‌گذاری» و «حقوق مالکیت و ضمانت‌های اجرایی آن» جلب و متمرکز شود؛ موضوعی که شکایت‌ها و مطالبات فعالان اقتصادی نشان می‌دهد مسئله‌ای ریشه‌دار در میان تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران ایرانی است و توجه به آن و برقراری امنیت سرمایه‌گذاری می‌تواند «فضای سرمایه‌گذاری»^۱ را در ایران بهبود بخشد.

نخستین گام برای حل برخی از پیچیده‌ترین و لاینحل‌ترین مسائل یک جامعه، کمی کردن و به عدد تبدیل کردن آنهاست. شاخص‌ها از قدرت آگاهی‌بخشی و به آسانی فهم و درک شدن برخوردارند و برای اشتراک‌گذاری با رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی مناسب هستند. پژوهشگران مسائل اجتماعی و اقتصادی با در اختیار داشتن شاخص‌های گوناگون از جمله «شاخص امنیت سرمایه‌گذاری» می‌توانند به اشتیاق و علاقه فزاینده مردم به دانستن بیشتر پاسخ مناسبی بدهند و نیز باعث پاسخگو کردن مقامات و مسئولان ملی و محلی بشوند.

د) سابقه سنجش محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌ها

گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، از سال ۱۳۸۹ با تعریف و معرفی مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار، مطالعه فصلی محیط کسب‌وکار را در ایران آغاز کرد. این مجموعه مطالعات میدانی و مستمر از پاییز ۱۳۸۹ تحت عنوان «پایش محیط کسب‌وکار ایران»^۲ منتشر می‌شد و پس از ۶ سال پیمایش و پژوهش مستمر در زمستان ۱۳۹۵ با انتشار ۲۶ گزارش فصلی، پایان یافت و براساس ماده (۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، ادامه آن پیمایش‌ها به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران محول شد؛ که تاکنون توسط ایشان در فواصل زمانی خاص خود انتشار یافته است.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای ۶ سال تدوین گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار این بود که نشان داد مشکل اصلی اداره بنگاه در ایران در مرحله کنونی از توسعه‌یافتگی کشور، نه زیرساخت‌هایی فیزیکی نظیر جاده، برق و بندر، بلکه جنبه‌های نرم‌افزاری تولید و سرمایه‌گذاری است؛ یعنی عواملی نظیر ثبات اقتصاد کلان، شفافیت و پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد، فقدان فساد و تضمین همه‌جانبه حقوق مالکیت^۳ (سیاح، ۱۳۹۵: ۲۶-۲۷)؛ مؤلفه‌هایی که از مجموعه آنها به‌عنوان «امنیت سرمایه‌گذاری» یاد می‌شود.

۱. در ادبیات تخصصی، عبارت‌های «محیط کسب‌وکار» (Business Environment) و «فضای سرمایه‌گذاری» (Investment Climate) تقریباً به یک مفهوم اشاره دارند؛ با این تفاوت که فضای سرمایه‌گذاری (به مفهوم عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیر سرمایه‌گذار بالقوه برای سرمایه‌گذاری در یک منطقه) مربوط به قبل از تأسیس بنگاه و تصمیم‌گیران برای شروع کار می‌شود، اما محیط کسب‌وکار (مجموعه عوامل مؤثر بر اداره و عملکرد بنگاه‌های یک منطقه یا حوزه کاری که تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند) به بعد از تأسیس بنگاه مربوط می‌شود. در «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) نیز «محیط کسب‌وکار» به همین ترتیب تعریف شده است: «... مجموعه عوامل مؤثر در اداره یا عملکرد بنگاه‌های تولیدی که خارج از کنترل مدیران آنها می‌باشند».

۲. تعداد تشکلهای مشارکت‌کننده در فصول مختلف تغییر می‌کرده است.
۳. سیدامیر سیاح، «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۲»، مجلس و راهبردی، سال بیست‌وسوم، ش ۷۵، بهار ۱۳۹۵، صص ۲۷-۳۶.

به همین دلیل مرکز پژوهش‌های مجلس، ادامه تهیه گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار را به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران سپرد و تهیه گزارش‌های فصلی حاضر را با هدف تحقیق دقیق در ابعاد و ماهیت امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در دستور کار قرار داد.

هـ) تعریف عملیاتی اصطلاح‌ها

– **فعال اقتصادی:** منظور از فعال اقتصادی در این پژوهش، همه اتباع ایران است که به سن ۱۸ سال رسیده‌اند و در یکی از حوزه‌های کاری از طریق قانونی یا بهنجار و عرف جامعه، به‌طور مستمر مشغول کسب درآمد هستند.

– **حقوق مالکیت:** حق شهروندان برای بهره‌مندی انحصاری از منافع کار یا کالاها و خدماتی که آنها را با روش‌های قانونی تصرف کرده‌اند و از حق انتقال آن نیز برخوردار هستند.

– **امنیت سرمایه‌گذاری:** منظور از «امنیت سرمایه‌گذاری»، شرایطی است که در آن، متغیرهای اقتصاد کلان باثبات یا قابل پیش‌بینی باشد، حاکمیت قانون برقرار باشد و اعمال شود، قوانین و مقررات، تصمیم‌های مسئولان و رویه‌های اجرایی کشور، باثبات باشند و به‌طور سهل و مؤثری اجرا شوند و در صورت ضرورت داشتن تغییر در هریک از آنها، تغییرات قبلاً به اطلاع ذی‌نفعان برسد؛ همچنین اطلاعات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی به‌طور شفاف و برابر در دسترس همه شهروندان باشد و نهادهای قضایی و انتظامی چنان مجهز و سالم و کارآمد باشند که هرگونه نقض حقوق مالکیت شهروندان، یا استفاده بدون اجازه از دارایی فیزیکی یا معنوی دیگران، برای هیچ‌کس اعم از شخص حقیقی و حقوقی از جمله مسئولان کشور، مقرون به‌صرفه نباشد و شهروندان مالباخته بتوانند با مراجعه به نهادهای ذی‌صلاح، در کمترین زمان و بدون هزینه قابل توجهی، مال از دست رفته خود را به‌همراه خسارت مربوطه، دریافت کنند.

۱. روش‌شناسی ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری

گزارش حاضر، نهمین گزارش مستمر فصلی است که با ابزار پرسشنامه و براساس ترکیبی از «ادراک‌سنجی» فعالان اقتصادی سراسر کشور از وضعیت ۲۱ مؤلفه پیمایشی (Survey Data) و نیز ۱۷ داده آماری (Hard Data) امنیت سرمایه‌گذاری ایران در دوره سه‌ماهه زمستان ۱۳۹۸ تهیه شده است.

۱-۱. نماگرها و مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری

از سال ۱۳۹۵ مطالعات پژوهشی و میدانی گسترده‌ای برای ساخت «شاخص امنیت سرمایه‌گذاری» و مؤلفه‌های آن در مرکز پژوهش‌های مجلس آغاز شد که حاصل آن در پژوهشی که مبنای گزارش حاضر

محسوب می‌شود، با عنوان «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها» مدون شد که در این گزارش با عنوان «پژوهش اصلی» از آن یاد می‌کنیم.

۲۱ مؤلفه پیمایشی و ۱۷ مؤلفه آماری این گزارش، در پژوهش اصلی به این ترتیب به دست آمده‌اند که ابتدا با روش کتابخانه‌ای، مطالعات پیشین درباره تعریف، اجزا و مؤلفه‌ها، آثار «امنیت سرمایه‌گذاری» و روش‌های به کار رفته پیشین برای محاسبه مؤلفه‌های مذکور، گردآوری شدند. سپس براساس تجربیات داخلی و خارجی در تبیین تعریف ماهیت، اجزا و مؤلفه‌های «امنیت سرمایه‌گذاری»، نماگرها و مؤلفه‌های آماری^۱ و پیمایشی^۲ پیشنهاد شده است.

در گام بعد با روش میدانی و نظرخواهی از خبرگان، برای حک و اصلاح و تأیید ۱۰ نماگر و ۴۰ مؤلفه پیشنهادی نظرخواهی صورت گرفته و براساس نتیجه این پژوهش میدانی، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۷ نماگر و ۳۸ مؤلفه (۱۷ مؤلفه آماری و ۲۱ مؤلفه پیمایشی) نهایی و به شرح زیر معرفی شد:

نماگر ۱. تعریف و تضمین حقوق مالکیت (۷ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. اعتماد به دستگاه قضایی برای احقاق بموقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری و مالی (مؤلفه پیمایشی)
۲. سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایت فعالان اقتصادی (مؤلفه پیمایشی)
۳. تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی (مؤلفه پیمایشی)
۴. اجرای کامل و بموقع احکام مراجع قضایی (مؤلفه آماری)
۵. رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری (مؤلفه آماری)
۶. نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی) (مؤلفه آماری)
۷. میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز) (مؤلفه آماری)

نماگر ۲. ثبات اقتصاد کلان (۳ مؤلفه: ۱ پیمایشی و ۲ آماری)

۱. ثبات قیمت مواد اولیه (مؤلفه پیمایشی)
۲. ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده (مؤلفه آماری)
۳. ثبات نرخ ارز (مؤلفه آماری)

نماگر ۳. ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (۴ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۱ آماری)

۱. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری قوانین و مقررات (مصوبه مجلس یا هیئت دولت یا وزرا) (مؤلفه پیمایشی)
۲. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری رویه‌های اجرایی (تصمیمات مسئولان استانی یا محلی) (مؤلفه پیمایشی)
۳. روشن و غیرقابل تفسیر بودن قوانین و مقررات ناظر به کسب‌وکار (مؤلفه پیمایشی)

۴. ثبات مسئولان استانی (مؤلفه آماری)

نماگر ۴. شفافیت و سلامت اداری (۴ مؤلفه: ۴ پیمایشی)

۱. توزیع کالای قاچاق به ضرر بخشی از فعالان اقتصادی در بازار (مؤلفه پیمایشی)
۲. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیم‌های مسئولان (مؤلفه پیمایشی)
۳. میزان شیوع رشوه در ادارات (مؤلفه پیمایشی)
۴. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات حکومتی (مؤلفه پیمایشی)

نماگر ۵. فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درست‌ی (۹ مؤلفه: ۵ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار (مؤلفه پیمایشی)
۲. میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار (مؤلفه پیمایشی)
۳. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت (مؤلفه پیمایشی)
۴. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی)
۵. عمل مسئولان محلی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی)
۶. تعداد پرونده‌های خیانت در امانت (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۷. تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۸. درصد چک‌های برگشتی (مؤلفه آماری)
۹. تعداد پرونده‌های کلاهبرداری (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)

نماگر ۶. مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (۸ مؤلفه: ۲ پیمایشی و ۶ آماری)

۱. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات) (مؤلفه پیمایشی)
۲. سرقت یا استفاده غیرمجاز از علائم تجاری یا مالکیت معنوی (مؤلفه پیمایشی)
۳. سرقت مستوجب تعزیر (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۴. تصرف عدوانی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۵. مزاحمت ملکی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۶. ضرب و جرح عمدی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۷. تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری)
۸. ضریب نفوذ بیمه (مؤلفه آماری)

نماگر ۷. عملکرد دولت (۳ مؤلفه پیمایشی)

۱. سهولت احقاق حقوق قانونی شهروندان در ادارات (مؤلفه پیمایشی)
۲. اختلال در کسب‌وکار بر اثر تحریم‌های جدید خارجی (مؤلفه پیمایشی)

۳. حمایت و همراهی واقعی مقامات استانی از داوطلبان سرمایه‌گذار (مؤلفه پیمایشی)

۲-۱. پرسشنامه و مقررات پیمایش

پرسشنامه پژوهش حاضر، به صورت الکترونیکی و شامل ۲۱ پرسش برای سنجش ادراک و احساس فعالان اقتصادی از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری به صورت کیفی و طیف (گزینه‌های) پنج‌گانه «خیلی زیاد، زیاد، تاحدودی، کم و خیلی کم» طراحی شد.

از آنجا که این سلسله‌پیمایش‌ها فصلی انجام می‌شود، مقرر شد پرسشنامه‌ها از روز بیستم تا پایان آخرین ماه هر فصل توزیع شود و پاسخ‌های دریافت شده تا روز پانزدهم ماه بعد از فصل جدید قابل قبول باشد. لکن با توجه به مشکلات ناشی از شیوع بیماری کرونا و تعطیلات نوروز در فصل زمستان، تکمیل پرسشنامه‌ها تا پایان فروردین‌ماه ۱۳۹۹ ادامه داشت.

گفتنی است در تجربه پیشین مرکز پژوهش‌ها برای پیمایش محیط کسب‌وکار، پرسشنامه‌ها به صورت فیزیکی برای جامعه هدف^۱ از طریق نمابر ارسال و با نمابر دریافت می‌شد که فرایند پُر کردن و پیاده‌سازی و انتقال داده‌ها به رایانه، به صورت دستی انجام می‌شد و احتمال خطای انسانی در آن وجود داشت. براساس همین تجربه، برای پیمایش حاضر، ابزار جمع‌آوری داده‌ها به صورت ربات در پیام‌رسان‌های «تلگرام»^۲ و بعداً «بله» و نیز سایت اینترنتی طراحی شد که ویژگی همه آنها، پاسخگویی در ابزار شخصی (گوشی تلفن همراه)، ارسال الکترونیک و انتقال داده‌ها به صورت کاملاً ماشینی و بدون دخالت عامل انسانی است.

در پرسشنامه و ارزیابی پایش محیط کسب‌وکار که از سال ۱۳۸۹ به طور مستمر و فصلی منتشر می‌شود، امتیاز ۱۰، بدترین امتیاز تعریف شده بود، به طوری که عدد محاسباتی هرچه به ۱۰ نزدیک‌تر باشد، ارزیابی بدتر تلقی می‌شد. از آنجا که طی هشت سال گذشته مخاطب گزارش پایش محیط کسب‌وکار به این نوع کمی‌سازی (۱۰ بدترین و صفر بهترین ارزیابی و درنهایت شاخص هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد بهتر است)، عادت کرده و گزارش حاضر نیز از نظر روش و محتوا با آن گزارش شباهت‌هایی دارد، تصمیم گرفته شد در این گزارش نیز با همان اسلوب شناخته شده، ارزیابی بین صفر و ۱۰ باشد و ۱۰ بدترین و صفر بهترین ارزیابی تعیین شد و درنهایت شاخص هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد، بهتر ارزیابی و تلقی می‌شود.

با توجه به کیفی بودن پرسش‌های این پیمایش، پرسش‌های ارزیابی‌ها و پاسخ‌ها باید به صورت کمی درمی‌آمد. به همین دلیل نمرات ارزیابی به صورت خیلی کم، امتیاز ۱۰، کم، امتیاز ۷/۵، تاحدودی، امتیاز

۱. مطالعات پایش محیط کسب‌وکار، به صورت تمام‌شمار از تشکلهای اقتصادی سراسر کشور انجام می‌شد، یعنی در آن مطالعه نمونه‌گیری وجود نداشت و پرسش‌های پرسشنامه به طور مستقیم از اعضای جامعه هدف آن تحقیق پرسیده می‌شد.
۲. از پایش چهارم به بعد با توجه به منع استفاده از امکانات ابزار پیام‌رسان تلگرام، دیگر از ربات تلگرام بهره‌ای گرفته نشد و تمام توان دریافت نظرات ارزیابی فعالان اقتصادی معطوف به پُر کردن پرسشنامه توسط ایشان در قسمت مشخص شده در سایت اینترنتی رسمی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی شد.

۵، زیاد، امتیاز ۲/۵ و خیلی زیاد، امتیاز صفر معادل سازی کمی شد (به گونه‌ای که فواصل امتیاز ۲/۵ به صورت مساوی مابین گزینه‌ها رعایت شود).

شایان ذکر است در پرسشنامه این تحقیق، برخی از سؤال‌ها، رویکردی مثبت (برای مثال ارزیابی میزان وفای به عهد) و برخی دیگر رویکرد منفی (برای مثال ارزیابی میزان رشوه در ادارات) دارند. در مؤلفه‌های (رواج توزیع کالای قاچاق)، (میزان شیوع رشوه در ادارات)، (اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات)، (وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار)، سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات) و (استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی) که سؤال‌ها رویکرد منفی داشتند و پاسخ‌ها برخلاف سایر مؤلفه‌ها بودند، نحوه امتیازدهی به طور معکوس کمی سازی شد؛ یعنی بدترین حالت (شرایطی که فعالیت بنگاه، متوقف شود) امتیاز ۱۰ برای گزینه خیلی زیاد و امتیاز صفر برای گزینه خیلی کم در نظر گرفته شده است.

۳-۱. جامعه و انتخاب نمونه

برخلاف پیمایش‌های پایش محیط کسب و کار که طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ با جامعه تعریف شده «تشکل‌های اقتصادی سراسر کشور» توسط مرکز پژوهش‌های مجلس اجرا می‌شد، در پیمایش امنیت سرمایه‌گذاری، جامعه آماری، همه فعالان اقتصادی در دسترس متناسب با جامعه نمونه‌های قابل استناد در همه استان‌ها و همه حوزه‌های کاری در نظر گرفته شده است.

انتخاب فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پژوهش، به روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی بوده و برای تعمیم نتایج حاصله از جمع‌آوری و پردازش داده‌ها به کل کشور، تکمیل پرسشنامه با حجم قابل قبولی از فعالان اقتصادی ضرورت داشته است. روش جمع‌آوری داده‌ها به صورت ارائه پرسشنامه به فعالان اقتصادی نمونه برای مؤلفه‌های پیمایشی (SD) و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری (HD) است. تعداد نمونه‌ها از جامعه فعالان اقتصادی براساس استفاده از جدول مورگان^۱ به دست آمده که براساس حجم نمونه‌ها در هر استان مشخص شده است. جامعه فعالان اقتصادی به ۳۱ خوشه (استان‌های کشور) تفکیک شد و با استفاده از فرمول کوکران، تعداد نمونه‌های لازم از هر استان به شرح جدول ۱ تعیین شد.

یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش، دسترسی به فهرست اعضای نمونه آماری تعیین شده (فعالان اقتصادی سراسر کشور) و نیز قانع و راضی کردن آنها به تکمیل پرسشنامه این پژوهش بود؛ پرسشنامه‌ای که در آن ارزیابی قوه قضائیه و نیروی انتظامی و نیز وجود رشوه و فساد گنجانده شده است. دشواری دستیابی به جامعه آماری از آن جهت بود که اولاً به لحاظ ابزار انتخاب شده برای جمع‌آوری نظر

۱. جدول مورگان برای تعیین حجم نمونه از جوامعی استفاده می‌کند که نه از واریانس جامعه و نه از احتمال موفقیت یا عدم موفقیت متغیر اطلاع در دست نباشد و نتوان از فرمول‌های آماری برای برآورد حجم نمونه استفاده کرد. این جدول در حالتی محافظه‌کارانه حجم نمونه را ارائه می‌دهد. این جدول برای راحتی تصمیم تعیین حجم نمونه با خطایی قابل تحمل (۰/۰۵) و در حالت‌های مختلف تهیه شده است.

نمونه‌ها (توسط ربات پیام‌رسان)، به شماره همراه شخصی مدیران اصلی کسب‌وکارها نیاز بود و ثانیاً بخش نامعلومی از فعالان اقتصادی در ایران، به‌طور زیرزمینی به فعالیت مشغول هستند یا علاقه ندارند اطلاعات کسب‌وکارشان شفاف باشد یا شناخته شوند یا حتی در معرض مکاتبه با حکومت قرار گیرند.

برای تهیه فهرست جامعه فعالان اقتصادی سراسر کشور، تیم پژوهش این پیمایش در مکاتبه با تشکل‌های اقتصادی سراسری شامل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، خانه‌های صنعت و معدن، اتاق‌های اصناف و تعاون و کانون‌های عالی کارفرمایی سراسر کشور، فهرست اعضای آنها را درخواست کرد که برخی از آنها به‌طور نسبی پاسخ مثبت دادند و همکاری کردند. علاوه بر تیم پژوهش مذکور، فهرست‌های گردآوری شده از شرکت‌های ثبت شده یا فعال، از شرکت‌های تبلیغاتی خریداری شد تا فهرست گردآوری شده هرچه بیشتر به جامعه آماری تعریف شده پیمایش نزدیک‌تر باشد.

جدول ۱. حجم جامعه و نمونه لازم، تعداد پیامک‌های ارسالی و پاسخ دریافتی به تفکیک استان‌ها در پایش زمستان ۱۳۹۸

درصد تحقق تعداد نمونه زمستان ۱۳۹۸	پاسخ دریافتی قابل قبول در		پیامک ارسالی	حجم نمونه لازم*	حجم جامعه	استان
	زمستان ۱۳۹۸	پاییز ۱۳۹۸				
۹۴	۳۵۴	۱۸۵	۶۰۰۰	۳۷۸	۲۴۰۹۸	آذربایجان شرقی
۸۷	۳۲۵	۱۲۷	۶۰۰۰	۳۷۵	۱۶۰۳۶	آذربایجان غربی
۹۶	۳۴۸	۷۰	۶۲۰۹	۳۵۹	۶۲۰۹	اردبیل
۹۸	۳۷۲	۳۵۶	۶۰۰۰	۳۸۱	۴۳۱۵۷	اصفهان
۸۹	۳۲۷	۱۲۳	۶۰۰۰	۳۶۹	۹۶۱۱	البرز
۶۵	۲۳۰	۴۸	۴۵۹۷	۳۵۰	۴۵۹۷	ایلام
۷۳	۲۶۴	۶۰	۶۱۳۵	۳۵۹	۶۴۲۲	بوشهر
۱۰۰	۴۲۲	۴۶۲	۵۰۰۰	۳۸۲	۷۶۷۰۵	تهران
۷۰	۴۲۸	۶۰	۶۳۳۸	۳۵۸	۶۳۵۲	کرمان
۱۰۰	۲۹۷	۶۷	۵۳۶۱	۳۵۷	۵۳۶۱	چهارمحال و بختیاری
۸۳	۴۰۴	۳۳۸	۶۰۰۰	۳۷۹	۳۱۳۶۹	خراسان جنوبی
۱۰۰	۲۳۸	۷۰	۴۹۱۲	۳۵۳	۴۹۱۲	خراسان رضوی
۶۷	۳۴۵	۱۴۹	۶۰۰۰	۳۷۵	۱۷۱۸۰	خراسان شمالی
۹۲	۲۹۹	۷۶	۵۰۰۰	۳۶۳	۷۰۵۰	خوزستان
۸۲	۲۱۸	۹۱	۴۲۶۸	۳۵۰	۴۲۶۸	زنجان
۶۲	۲۵۲	۷۶	۶۹۳۹	۳۶۰	۶۹۳۹	سمنان
۶۹	۳۷۶	۱۶۸	۶۰۰۰	۳۷۷	۲۰۷۰۴	سیستان و بلوچستان
۱۰۰	۲۷۷	۹۹	۶۳۱۵	۳۶۱	۶۳۱۵	فارس
۷۷	۳۵۸	۹۵	۸۵۳۸	۳۶۷	۸۵۳۸	قزوین
۹۷	۲۹۶	۷۲	۹۳۳۰	۳۶۸	۹۳۳۰	قم
۸۰	۲۶۰	۹۵	۷۰۰۰	۳۷۲	۱۲۸۵۲	کردستان
۷۱	۲۶۱	۸۴	۹۷۰۸	۳۶۹	۹۷۰۸	کرمانشاه
۵۵	۱۹۳	۴۳	۳۸۵۰	۳۳۹	۳۸۵۰	کهگیلویه و بویراحمد

استان	حجم جامعه	حجم نمونه لازم*	پیامک ارسالی	پاسخ دریافتی قابل قبول در		درصد تحقق تعداد نمونه زمستان ۱۳۹۸
				زمستان ۱۳۹۸	پاییز ۱۳۹۸	
گلستان	۹۵۱۷	۳۶۷	۶۰۰۰	۸۸	۳۵۷	۹۷
گیلان	۱۵۶۴۳	۳۷۵	۶۰۰۰	۸۵	۲۴۳	۶۵
لرستان	۸۴۹۹	۳۶۵	۸۴۹۹	۱۱۴	۳۷۷	۱۰۰
مازندران	۳۰۱۰۷	۳۷۹	۶۰۰۰	۱۳۷	۳۱۱	۸۲
مرکزی	۹۹۰۶	۳۶۹	۶۰۰۰	۷۳	۳۶۵	۹۹
هرمزگان	۶۰۰۳	۳۵۶	۶۰۰۳	۸۱	۲۴۱	۶۷
همدان	۹۲۰۵	۳۶۸	۶۰۰۰	۸۷	۳۲۳	۸۸
یزد	۱۰۵۰۰	۳۷۰	۶۰۰۰	۱۲۲	۳۲۲	۸۷
کل کشور	۴۴۰۹۴۳	۱۱۳۵۰	۱۹۲۰۰۲	۳۸۰۱	۹۶۸۳	۸۵

مأخذ: استخراج تیم پژوهش از فایل‌های جمع‌آوری شده فعالان اقتصادی و جدول کوکران برای تعیین حجم نمونه، پایش زمستان ۱۳۹۸.
* براساس فرمول مورگان.

در نهایت در اواخر زمستان ۱۳۹۶ فهرست نهایی شامل اسامی و شماره تلفن همراه صحیح و قطعی مدیران واحدهای تولیدی از سراسر کشور (۴۱۶۱۳۹ نفر)، نوع کسب‌وکار و استان محل فعالیت آنها، تا حد مقدور مدون شد.^۱ سپس این فهرست به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های ۹ گانه کسب‌وکار خوشه‌بندی و برای عملیات ارسال پیامک‌ها آماده شد. شایان ذکر است که خوشه‌بندی فقط براساس ۳۱ استان انجام شد و به‌لحاظ پیچیدگی‌ها و محدودیت‌های پژوهش، از خوشه‌بندی مضاعف (خوشه‌بندی دوم جامعه براساس حوزه‌های کاری) صرف‌نظر شد. در پایش زمستان ۱۳۹۸ این فهرست بروزرسانی شد و در فرایند بررسی مجدد تعداد فعالان کسب‌وکاری که اطلاعات کاملی در فهرست نهایی داده‌های این تحقیق دارند به ۴۷۷,۸۷۷ نفر رسید که از این تعداد، استان محل فعالیت ۳۶,۹۳۴ فعال کسب‌وکار به طور قطع مشخص نبود. هرچند سعی بر آن است تا در هر پایش نیز راستی‌آزمایی و به‌روزرسانی اطلاعات فوق انجام شود.

ارسال پیامک‌های دعوت به تکمیل پرسشنامه در تارنمای مرکز پژوهش‌های مجلس برای جامعه تعیین شده (حاوی لینک مربوطه)، از ۱۵ اسفندماه ۱۳۹۸ آغاز شد. علاوه بر آن، ایمیل دعوت به ورود به محیط پرسشنامه در سایت برای ۱۷۰۹۷ فعال اقتصادی و پیامک دعوت ورود به محیط پرسشنامه در سایت نیز برای ۱۹۲۰۰۲ فعال اقتصادی ارسال شد (با فرض اینکه از هر ۲۵ نفر دریافت‌کننده پیامک،^۲

۱. با توجه به تغییرات محیط اقتصاد کلان در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ و احتمال بالای تغییرات در فعالیت فعالان کسب‌وکار و فعالان اقتصادی، به‌روزرسانی فهرست فوق و جامعه نهایی آماری برای نیمه دوم سال ۱۳۹۸ در دستور کار قرار گرفته است، لکن در پایش زمستان ۱۳۹۸ براساس فهرست بروزرسانی شده اقدام شده است.
۲. تعداد پرسشنامه‌های مورد نیاز حدود ۱۱۳۰۰ پرسشنامه در سطح کشور و در تمامی استان‌ها و خوشه‌هاست. در پایش زمستان ۱۳۹۶ برای ۴۲۳۱۰ نفر پیامک ارسال شد. با توجه به اینکه برآورد این بود که تقریباً از هر چهار نفر که پیامک را دریافت می‌کند، یک نفر (۲۵ درصد) پرسشنامه را تکمیل و ارسال کند که متأسفانه در پایان، حدود ۴ درصد از دریافت‌کنندگان پیامک اقدام به ورود به سایت و تکمیل پرسشنامه نموده‌اند. لذا برای پایش بهار تعداد پیامک‌های ارسالی را دو برابر یعنی به ۸۴۶۲۰ نفر پیامک ارسال شد که تقریباً ۷/۵ برابر تعداد پرسشنامه‌های تکمیل شده مورد نیاز است. این بار با توجه به تجربه پایش زمستان و زمان ارسال پیامک‌های پایش زمستان (در هفته‌های پایانی سال ۱۳۹۶ و ایام نوروز) که از هر ۲۵ نفر پیامک‌گیرنده، یک نفر اقدام به تکمیل پرسشنامه کرده بود، در پایش بهار تصور این بود که این عدد بهبود می‌یابد و به یک نفر از ۱۷ نفر می‌رسد. لذا با توجه به سابقه پر شدن تعداد پرسشنامه‌ها در پایش‌های گذشته این گونه اقدام شد.

یک نفر پرسشنامه را به‌درستی تکمیل و ارسال خواهد کرد و با توجه به محدودیت جامعه آماری در برخی استان‌ها، به تعداد حدود ۱۷ برابر نمونه مورد نیاز لینک پرسشنامه پیامک شد. دعوت به پُر کردن پرسشنامه الکترونیک و دریافت پاسخ‌ها طبق مقررات تعیین شده این پژوهش باید تا ۲۰ فروردین‌ماه ۱۳۹۹ ادامه می‌یافت که با توجه به مشکلات ناشی از شیوع کرونا و تعطیلی کسب‌وکارها دریافت پاسخ‌ها تا ۳۱ فروردین‌ماه ۱۳۹۹ ادامه داشت.

۹۸۵۵ پرسشنامه از طریق سایت، به‌صورت کامل و قابل قبول دریافت شد که از این تعداد برخی از پرسشنامه‌ها توسط افرادی تکمیل شد که پیامکی برای آنها ارسال نشده بود (شماره تماس آنها میان افرادی نبود که تیم پژوهش برایشان پیامک فرستاد) و هویت آنها هم به‌عنوان عضوی از جامعه فعالان اقتصادی ایران برای تیم پژوهش احراز نشد و یا به‌صورت تکراری اقدام به تکمیل پرسشنامه نموده بودند و درنهایت تیم پژوهش مجموعاً ۹۶۸۳ پاسخ را قابل قبول ارزیابی تشخیص داد. شایان ذکر است با توجه به جامعه آماری در اختیار تیم پژوهش، لازم بود که به‌طور متوسط از هر استان ۳۷۰ پرسشنامه تکمیل و تحویل شود. توزیع ۹۶۸۳ پرسشنامه قابل قبول رسیده در این پیمایش، به تفکیک استان‌ها در جدول ۱ ارائه شده است. همان‌طور که در این جدول و جدول ۲ قابل مشاهده است میزان مشارکت فعالان اقتصادی و جامعه آماری که در پایش‌های گذشته تا پاییز ۱۳۹۸ درحال افزایش بوده است به ناگهان در پایش پاییز با ریزش و کاهش مواجه شده است. این امر نیاز به بررسی مجزا دارد، اما قطعاً سیاست‌های اتخاذ شده دولت در فصل پاییز از جمله تغییر قیمت ناگهانی بنزین و التهابات پیش آمده آبان‌ماه در کشور و به‌تبع آن قطع شدن حدوداً ۱۰ روزه اینترنت و افزایش توقعات و انتظارات تورمی جامعه در کنار بروز نارضایتی‌های اجتماعی می‌تواند از جمله عوامل کاهش مشارکت فعالان کسب‌وکار (کاهش حدود ۴۴ درصدی مشارکت‌کنندگان نسبت به پایش تابستان ۱۳۹۸) در پُر کردن پرسشنامه پایش امنیت سرمایه‌گذاری فصل پاییز باشد. لکن خوشبختانه برای پایش زمستان ۱۳۹۸ با مجموعه تمهیدات در نظر گرفته شده توسط تیم پایش و به‌روزرسانی فعالان کسب‌وکار در کشور، خوشبختانه کفایت آماری مناسبی با افزایش نزدیک به ۱۵۵ درصدی تعداد پرسشنامه‌های پُر شده نسبت به پاییز ۱۳۹۸ و پوشش بالغ بر ۸۵ درصدی حجم نمونه‌های مورد نیاز حاصل گشت. همچنان مُصر و امیدوار هستیم که در فصل‌های آتی، تعداد نمونه‌ها به حدنصاب تعیین شده یعنی حدود ۱۱۳۰۰ فعال اقتصادی از همه استان‌ها و از همه بخش‌ها (با فرض ثابت ماندن حجم جامعه آماری) برسد. البته با توجه به شروع مطالعه امنیت سرمایه‌گذاری از زمستان ۱۳۹۶ و کنار گذاشتن ابزار طراحی شده برای اجرای پیمایش این پژوهش (پیام‌رسان تلگرام) و استفاده از پیام‌رسان داخلی (بله) و سایت اینترنتی مرکز پژوهش‌های مجلس، روند افزایش مشارکت‌کنندگان در مطالعه با رشد قابل قبول همراه بوده است (جدول زیر).^۱

۱. البته باید دقت داشت که درخصوص تعداد نمونه‌های دریافت شده از برخی استان‌های ذکر شده در جدول ۱ همانند استان‌های ایلام، سمنان، خراسان شمالی و کهگیلویه و بویراحمد که زیر ۷۰ درصد حجم نمونه مورد نیاز را دارا می‌باشند و فاصله مناسب آنها از حدنصاب مورد نظر چندان حاصل نشده است و نمی‌توان همانند سایر استان‌ها نتیجه‌گیری‌های دقیقی

جدول ۲. تعداد پرسشنامه‌های قابل قبول در مطالعه‌های مختلف امنیت سرمایه‌گذاری

عنوان	تعداد پرسشنامه‌های قابل قبول (نفر)	تعداد افزایش پرسشنامه‌های قابل قبول	درصد رشد پرسشنامه‌های قابل قبول
مطالعه اول (زمستان ۱۳۹۶)	۱۲۰۷	---	---
مطالعه دوم (بهار ۱۳۹۷)	۲۷۵۱	۱۵۴۴	۱۲۸
مطالعه سوم (تابستان ۱۳۹۷)	۴۸۸۷	۲۱۳۶	۷۷
مطالعه چهارم (پاییز ۱۳۹۷)	۵۲۵۴	۳۶۷	۸
مطالعه پنجم (زمستان ۱۳۹۷)	۵۶۹۴	۴۴۰	۸
مطالعه ششم (بهار ۱۳۹۸)	۵۸۳۵	۱۴۱	۲/۴
مطالعه هفتم (تابستان ۱۳۹۸)	۶۷۲۷	۸۹۲	۱۵/۳
مطالعه هشتم (پاییز ۱۳۹۸)	۳۸۰۱	-۲۹۲۶	-۴۳/۵
مطالعه نهم (زمستان ۱۳۹۸)	۹۶۸۳	۵۸۸۲	۱۵۴/۷

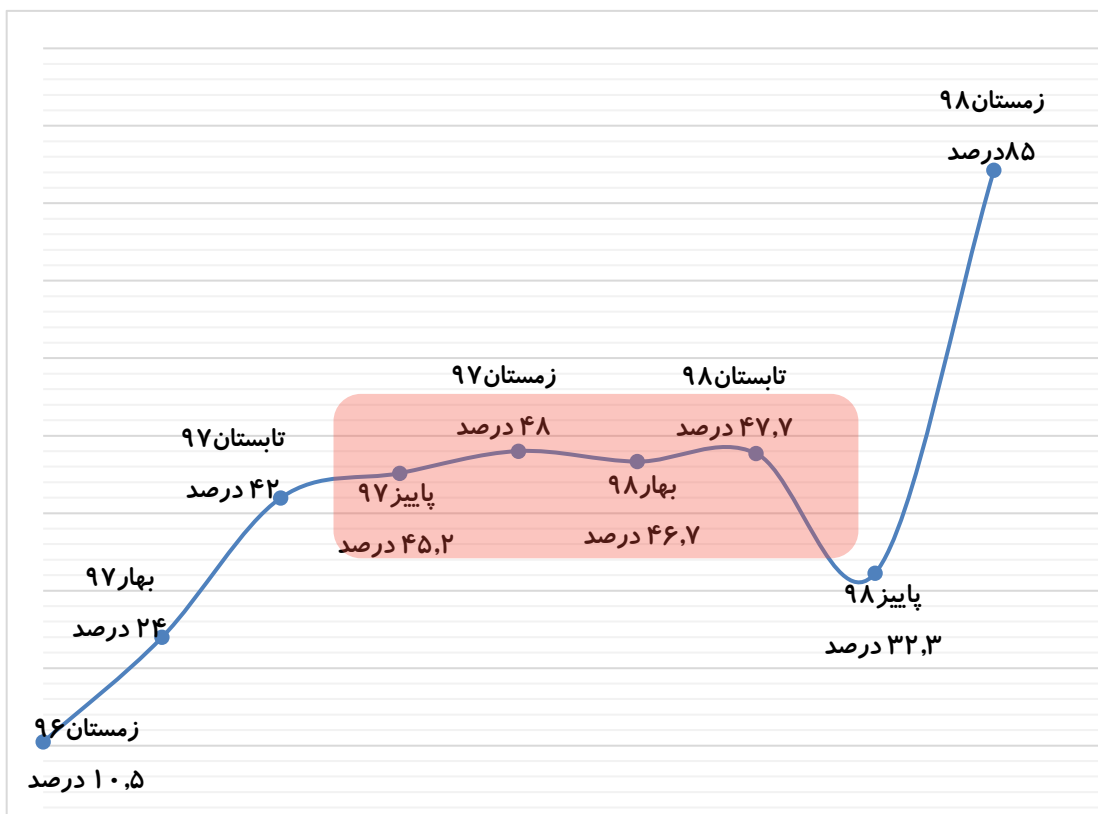
با تدابیر به‌کار گرفته شده، درصد تحقق حجم نمونه لازم (نسبت تعداد فعالان کسب‌وکار مشارکت‌کننده در پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تعداد پرسشنامه‌های لازم برای ایجاد امکان تعمیم نتایج به کل جامعه)، با رشد چشمگیری در زمستان ۱۳۹۸ روبه‌رو شد.

ازسوی دیگر با رصد لحظه‌ای نتایج و ارسال تدریجی پیامک‌های اطلاع‌رسانی، پرسشنامه‌ها با توزیع متوازی روبه‌رو شد. به‌عنوان مثال در تابستان ۱۳۹۸ به‌عنوان یکی از ۸ پژوهش اخیر که با بیشترین سطح مشارکت همراه بود، از استان تهران ۹۹۴ پرسشنامه تکمیل شده بود که بیش از ۲ برابر مقدار مورد نیاز بود، اما تعداد پرسشنامه‌های تکمیل شده در پایش تابستان ۱۳۹۸ در برخی استان‌ها بسیار اندک بود، به‌عنوان مثال در کهگیلویه و بویراحمد ۶۰ و در خراسان شمالی ۷ عدد پرسشنامه تکمیل شده بود.

همان‌طور که در نمودار زیر می‌بینید از تابستان ۱۳۹۷ تا تابستان ۱۳۹۸ میانگین درصد تحقق حجم نمونه لازم، در محدوده ۵۰ درصد بود که بعد از افت این عدد در پاییز ۱۳۹۸، در پژوهش اخیر میزان تحقق حجم نمونه به بالای ۸۵ درصد رسیده است.

نمودار ۱. درصد تحقق حجم نمونه لازم به تفکیک پایش‌های امنیت سرمایه‌گذاری (زمستان ۱۳۹۶-۱۳۹۸)

۱-۴. نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری

به‌منظور نرمال کردن داده‌های آماری (Hard Data)، ابتدا داده‌های آماری خام که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده، به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت به‌صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل شده است. سپس براساس روش «فاصله از مرز»^۱ که در مطالعات بین‌المللی مانند «شاخص سهولت انجام کسب‌وکار» بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد به‌کار می‌رود، «داده‌های آماری نسبی» به «داده‌های نرمال شده» تبدیل شده‌اند.

در روش «فاصله از مرز»، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و طی زمان به‌دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد: اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هریک از مؤلفه‌های دارای بار مثبت مانند ضریب نفوذ بیمه در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱) بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 9$$

که در فرمول بالا w بزرگ‌ترین و f کوچک‌ترین نمره مؤلفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هریک از اجزای مؤلفه‌های شاخص است.

برای هریک از مؤلفه‌های دارای بار منفی مانند درصد چک‌های برگشتی، در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

به‌طور معمول هم بهترین و هم بدترین عملکرد به مدت یک سال بر مبنای داده‌های به‌دست آمده ثابت در نظر گرفته می‌شوند.

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هریک از نمره‌های فاصله از مرز برای هریک از بخش داده‌های آماری نماگرهاست.

۲. نتایج پژوهش براساس مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری

۲-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۱۷ مؤلفه آماری (داده‌های آماری - HD)^۱

همان‌طور که در بخش قبل اشاره شد، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۳۸ مؤلفه می‌شود که ۱۷ مؤلفه آن آماری (HD) هستند؛ یعنی سنجش آن نیاز به پیمایش و نظرخواهی ندارد و توسط نهادهای رسمی اندازه‌گیری و اعلام می‌شوند. روش محاسبه این مؤلفه‌ها براساس روش‌های علمی از نهادهای مربوطه اخذ شده است که به تفکیک نماگرهای مربوطه عبارتند از:

نماگر ۱. تعریف و تضمین حقوق مالکیت (۴ مؤلفه آماری)

۱. اجرای کامل و بموقع احکام مراجع قضایی

این مؤلفه از حاصل جمع نسبت مانده اجرای احکام مدنی به جمعیت هر استان با مانده اجرای احکام کیفری به جمعیت هر استان مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به‌دست آمده است.

۲. میزان رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری

اطلاعات این مؤلفه با توجه به همکاری مرکز داوری اتاق ایران با مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در قالب سه نوع آمار دریافت گردید: آمار پرونده‌های جاری دفاتر مرکز، آمار پرونده‌های ثبت شده در دفاتر مرکز و آمار آرای صادره در دفاتر مرکز در سال ۱۳۹۸. لذا با توجه به ماهیت این مؤلفه

1. Hard Data

۲. شایان ذکر است که سالنامه قوه قضائیه برای سال ۱۳۹۷ به‌صورت رسمی و طبق نامه‌ای از معاونت راهبردی قوه قضائیه دریافت گردید که شایسته تقدیر و تشکر است.

میزان آمار آرای صادره در دفاتر مرکز داوری اتاق ایران تا دی‌ماه ۱۳۹۸ که در اختیار تیم تحقیقاتی قرار گرفته است مورد استفاده در تحلیل‌های پایش زمستان ۱۳۹۸ واقع شده است.

۳. اهتمام دادگاه‌ها به رسیدگی کامل به شکایت‌ها

این مؤلفه با معیار نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی) از حاصل جمع نسبت خروجی به ورودی پرونده‌های دادگاه‌های حقوقی با نسبت خروجی به ورودی پرونده‌های دادگاه‌های کیفری مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به‌دست آمده است.

۴. اهتمام دادگاه‌ها به رسیدگی سریع به شکایت‌ها

این مؤلفه با معیار میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی برحسب تعداد روز به‌دست آمده است. آمار میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده در شعب دادگاه حقوقی و دادگاه کیفری به تفکیک استان‌های مذکور در گزارش عملکرد واحدهای قضایی در اسفندماه ۱۳۹۷ (آخرین آمار در دسترس تیم پژوهش)^۱ به‌دست آمده است.

۲. ثبات اقتصاد کلان (۲ مؤلفه آماری)

۱. ثبات نرخ تورم

نوسان شاخص قیمت مصرف‌کننده براساس نرخ تورم استانی اعلامی از طرف مرکز آمار.^۲

۲. ثبات نرخ ارز

به‌لحاظ نوسانات غیرعادی نرخ ارز در زمستان ۱۳۹۶ و تابستان ۱۳۹۷ و تلاش دولت برای جایگزینی یورو به‌عنوان ارز تخصیصی و کاربردی در تجارت خارجی و تغییرات نوسانی کمتر یورو نسبت به دلار، این مؤلفه در مطالعه فصل اول براساس نرخ یورو اعلامی از طرف یک صرافی^۳ دارای مجوز رسمی از بانک مرکزی انتخاب شده بود، لکن با توجه به دستورالعمل‌های مختلف بانک مرکزی و تغییرات متعدد سیاستگذاری آن بانک، از ۲۰ فروردین‌ماه ۱۳۹۷ صرافی‌های مختلف از جمله این صرافی، تغییرات نرخ ارز را بر روی سایت خود قرار نداده‌اند. بنابراین تصمیم بر آن شد تا از فصل بهار به بعد، نرخ‌های اعلامی از طرف شبکه اطلاع‌رسانی طلا، سکه و ارز تهران (وابسته به اتحادیه طلا و جواهر) ملاک عمل قرار گیرد^۴ (که برای مطالعه دوم (بهار ۱۳۹۷) مورد استفاده قرار گرفت)، لکن مجدداً بر اثر التهابات بازار ارز و سیاست‌ها و تصمیمات مقامات مسئول هرگونه ارائه لحظه‌ای نرخ ارز بر روی تمامی سایت‌های رسمی مجدداً برای فصل تابستان منتفی شد، بر این اساس با توجه به انجام مطالعه هر فصل بعد از پایان آن فصل و وجود یک دوره زمانی ارزیابی داده‌ها، اطلاعات مربوط به نرخ روزانه ارز یورو (برای بازه زمانی

۱. با توجه به همکاری مناسب قوه قضائیه و در اختیار قرار دادن گزارش‌های عملکرد واحدهای قضایی به تفکیک ماهیانه برای سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷، برای این پایش از آخرین اطلاعات در دسترس و قابل استفاده بهره گرفته شده است که مربوط به اسفندماه ۱۳۹۷ می‌باشد.

۲. طبق گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده به تفکیک استان، اسفند ۱۳۹۸، مرکز آمار ایران، تاریخ انتشار ۱۳۹۹/۱/۵.

۳. شرکت تضامنی صرافی ... ارائه‌کننده خدمات ارزی واقع در تهران، شهرک غرب.

۴. به آدرس www.tgju.org

تابستان ۱۳۹۷ تا بهار ۱۳۹۸) از منابع در دسترس در چند ماه بعد استخراج و در مطالعه فصل بهار نیز همانند سه فصل ماقبل از آن استفاده شد.^۱ برای پایش زمستان ۱۳۹۸ همانند پایش پاییز ۱۳۹۸ با توجه به برگشت انتشار قیمت‌ها به سایت‌های رسمی مجدداً نرخ‌های اعلامی از طرف شبکه اطلاع‌رسانی طلا، سکه و ارز تهران (وابسته به اتحادیه طلا و جواهر) ملاک عمل قرار گرفته است.^۲ برای آنکه این مؤلفه تغییرات و نوسانات را برای کشور بهتر نشان دهد، ضریب تغییرات^۳ آن محاسبه و استفاده شده است.

نماگر ۳. ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (۱ مؤلفه آماری)

۱. ثبات مسئولان استانی

این مؤلفه براساس تغییرات ۶ مقام مسئول استانی شامل استاندار، شهردار،^۴ ریاست سازمان جهاد کشاورزی، مدیر کل سازمان امور اقتصاد و دارایی، مدیر کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ریاست سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در دوره زمانی مشخص شده (فصل زمستان ۱۳۹۸) براساس استعلام مرکز پژوهش‌ها از دستگاه‌های مربوطه و میزان همکاری و اطلاعات در دسترس و ارائه شده توسط آنها و سایت‌های مربوطه به‌دست آمده است.

نماگر ۴. فرهنگ وفای به‌عهد و صداقت و درستی (۴ مؤلفه آماری)

۱. تعداد پرونده‌های خیانت در امانت

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به‌دست آمده است.

۲. تعداد پرونده‌های مطالبه طلب

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به‌دست آمده است.

۳. درصد چک‌های برگشتی

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی تحت عنوان شاخص مطالبه وجه چک به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به‌دست آمده است.

۴. تعداد پرونده‌های کلاهبرداری

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی

۱. اطلاعات از سایت currency-gold استخراج شد.

۲. به آدرس www.tgju.org

۳. ضریب تغییرات عبارت است از: عددی که از تقسیم انحراف معیار به میانگین نرخ‌های یک بازه زمانی به‌دست می‌آید. ضریب تغییرات میزان تغییرات نرخ را در طول دوره زمانی مشخص شده بهتر نشان می‌دهد، هرچند برای دوره‌های کوتاه‌مدت می‌توان از انحراف معیار نرخ‌ها نیز استفاده کرد.

۴. درباره دریافت اطلاعات از منابع مطلع، درخصوص تغییرات شهرداران و استانداران برای این دوره (زمستان ۱۳۹۸) تغییراتی گزارش نشده است.

قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به دست آمده است.

نماگر ۵. مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (۶ مؤلفه آماری)

۱. شکایت‌های با موضوع سرقت مستوجب تعزیر

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع سرقت مستوجب تعزیر به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به دست آمده است.

۲. شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به دست آمده است.

۳. شکایت‌های با موضوع مزاحمت ملکی

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع مزاحمت ملکی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به دست آمده است.

۴. شکایت‌های با موضوع ضرب و جرح عمدی

این مؤلفه از تعداد شکایت‌های با موضوع ضرب و جرح عمدی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مندرج در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ به دست آمده است.

۵. تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح

این مؤلفه براساس حاصل جمع نرخ‌های اعلامی در هر استان برای فوت یا جرح به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت، مذکور در سالنامه آماری سال ۱۳۹۷ به دست آمده است.

۶. ضریب نفوذ بیمه

این مؤلفه براساس نرخ رسمی اعلامی در سالنامه آماری صنعت بیمه سال ۱۳۹۷ صنعت بیمه به تفکیک استان‌ها استخراج شده است.

همان‌طور که قبلاً توضیح داده شد دو نماگر شفافیت و سلامت اداری و نماگر عملکرد دولت صرفاً براساس مؤلفه‌های پیمایشی سنجش و ارزیابی می‌شوند و هیچ مؤلفه آماری برای آنها در نظر گرفته نشده است.

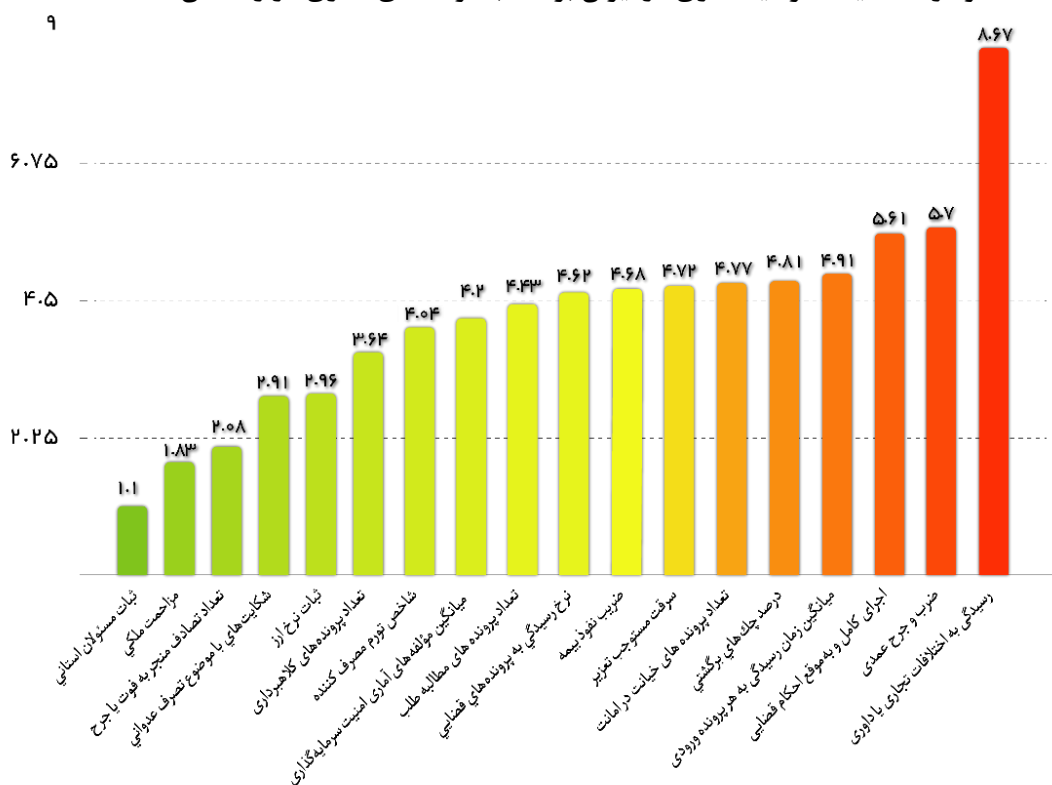
برای تلفیق اطلاعات فوق با داده‌های پیمایشی و استخراج یک شاخص برای هر استان و درنهایت برای کل کشور، پس از تهیه جدول اطلاعات نسبی ۲۱۷ مؤلفه، این مؤلفه‌ها نرمال‌سازی شده^۳ و سپس

۱. که شامل آخرین اطلاعات در دسترس برای تیم پژوهش بوده است.
۲. در این گزارش، آمار مؤلفه رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری، براساس داده‌های مرکز داوری اتاق ایران و دفاتر آن در اتاق‌های بازرگانی شهرستان‌ها تا دی‌ماه ۱۳۹۸ که برای مرکز پژوهش‌ها ارسال گردید در تحلیل وارد شده است.
۳. برای نرمال‌سازی جدول اطلاعات نسبی مؤلفه‌های آماری؛
اولاً، آمار برخی مؤلفه‌ها در استان‌های خاصی وجود نداشت، زیرا در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ برای هر استان برخی اطلاعات مورد نیاز این پایش از جدول با عنوان «۱۰ موضوع اول اتهام پرونده‌های ورودی واحدهای قضایی استان...» استخراج شده است، لکن به‌دلیل آنکه مؤلفه مورد نظر در طول بازه زمانی مورد سنجش در ۱۰ موضوع اول اتهامی استان مورد نظر نبوده، لذا آماری در این خصوص در دسترس نبود. در این موارد، معادل عدد موجود برای آن استان در سالنامه

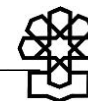
با جدول اطلاعات پیمایشی تلفیق شده‌اند. با توجه به مراحل و پیش‌فرض‌های مذکور، مؤلفه‌های آماری (HD) شاخص امنیت سرمایه‌گذاری پس از نرمال شدن برای فصل زمستان ۱۳۹۸ در جدول ۳ و نمودار ۳ ارائه شده است.

مطالعه این فصل نشان می‌دهد شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از نظر مؤلفه‌های آماری برای فصل زمستان ۱۳۹۸ عدد ۴/۲۰ از ۱۰ (شاخص ۱۰ به معنای ناامنی مطلق سرمایه‌گذاری) به دست آمده است و برای فصل پاییز ۱۳۹۸ عدد ۴/۲۶، برای فصل تابستان ۱۳۹۸ عدد ۴/۳۰، برای فصل بهار ۱۳۹۸ عدد ۴/۲۶ محاسبه شده بوده است؛ در حالی که در زمستان ۱۳۹۶ این شاخص، کمیّت ۴/۰۸ و در بهار سال ۱۳۹۷ با کمیّت ۴/۱۸ و در فصل تابستان ۱۳۹۷ کمیّت ۴/۳۲ و در پاییز ۱۳۹۷ کمیّت ۴/۶۵ و برای زمستان ۱۳۹۷ عدد ۴/۴۵ ارزیابی شده بود. نمودار ۸ در اواخر این گزارش، روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری از نظر مؤلفه‌های آماری طی نه فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری در زمستان ۱۳۹۸

سال گذشته و یا حداقل مؤلفه موجود در رتبه‌بندی سایر استان‌ها برای استان فاقد آمار به کار برده شده است. ثانیاً، آن دسته از مؤلفه‌هایی که براساس نسبت به جمعیت استان مربوطه (شاخص براساس ۱۰۰ هزار نفر) موجود در منابع آماری رسمی در آنها رعایت نشده است، لازم است تا عدد مؤلفه کسب شده بر جمعیت هر استان تقسیم و ضرب در ۱۰۰ هزار شود تا همانند سایر مؤلفه‌ها بتوان آنها را نرمال کرد.

جدول ۳. مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نرمال شده) به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸ (به ترتیب از بهترین تا بدترین)

مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	ضرب نفوذ بیمه	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح	ضرب و جرح عمدی	مزاحمت ملکی	شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی	سرق مسنوجب تعزیر	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری	در صد چک‌های برگشتی	تعداد پرونده‌های مطالبه طلب	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت	ثبات مسئولان استانی	ثبات نرخ ارز	ثبات شاخص تورم مصرف کننده	زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی	رسیدگی به اختلافات تجاری با داور	اجرای کامل و به موقع احکام قضایی	استان/ عنوان مؤلفه آماری
۲/۹۳	۵	۱	۶	۱	۱	۵	۴	۴	۴	۱	۱	۴	۲	۶	۲	۰	۵	همدان
۳/۱۴	۴	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۵	۴	۲	۱	۴	۲	۶	۴	۶	۵	آذربایجان غربی
۳/۱۵	۴	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۴	۴	۱	۱	۴	۶	۱	۴	۶	۷	خراسان جنوبی
۳/۲۹	۵	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۴	۵	۶	۵	۶	۷	سیستان و بلوچستان
۳/۴۶	۴	۱	۲	۱	۱	۴	۴	۴	۴	۲	۲	۴	۲	۴	۲	۶	۵	سمنان
۳/۶۳	۴	۵	۴	۱	۱	۴	۲	۳	۲	۵	۱	۴	۲	۴	۲	۶	۹	خراسان رضوی
۳/۶۳	۲	۲	۳	۱	۱	۲	۲	۷	۴	۷	۱	۴	۲	۴	۵	۶	۵	قم
۳/۶۶	۵	۲	۴	۱	۲	۲	۲	۴	۴	۵	۱	۲	۲	۴	۷	۶	۴	کرمانشاه
۳/۷۴	۵	۳	۳	۱	۱	۳	۲	۶	۴	۵	۱	۲	۱	۴	۳	۶	۹	فارس
۳/۷۶	۵	۲	۴	۱	۱	۴	۳	۴	۲	۵	۱	۲	۳	۵	۴	۶	۷	کرمان
۳/۹۵	۳	۱	۵	۱	۱	۷	۲	۴	۴	۵	۱	۲	۴	۵	۳	۶	۸	گلستان
۳/۹۵	۵	۱	۷	۱	۴	۵	۴	۴	۲	۴	۱	۲	۲	۲	۵	۶	۶	زنجان
۳/۹۸	۴	۳	۵	۱	۵	۱	۵	۵	۴	۵	۱	۲	۴	۲	۵	۶	۶	آذربایجان شرقی
۴/۰۴	۳	۱	۴	۱	۱	۳	۴	۴	۲	۷	۱	۲	۴	۶	۶	۶	۸	هرمزگان
۴/۱۰	۵	۲	۷	۱	۴	۳	۲	۴	۵	۵	۱	۲	۷	۵	۳	۶	۵	لرستان
۴/۱۲	۴	۱	۶	۱	۱	۵	۴	۱۰	۴	۸	۱	۳	۴	۴	۴	۶	۰	یزد
۴/۳۰	۶	۲	۶	۱	۱	۶	۴	۵	۳	۶	۳	۳	۵	۴	۵	۶	۵	مرکزی
۴/۳۴	۵	۱	۷	۱	۷	۶	۳	۲	۱۰	۱	۱	۳	۸	۵	۰	۶	۵	ایلام
۴/۳۹	۳	۱	۱۰	۱	۹	۷	۲	۳	۲	۵	۱	۲	۵	۴	۳	۶	۵	خراسان شمالی
۴/۴۷	۳	۲	۸	۹	۱	۵	۳	۵	۴	۶	۱	۲	۳	۲	۶	۶	۴	گیلان
۴/۵۲	۴	۳	۵	۱	۱	۶	۶	۵	۳	۶	۱	۲	۴	۷	۹	۶	۴	البرز
۴/۵۷	۶	۱	۷	۱	۱	۶	۴	۷	۵	۷	۱	۲	۴	۳	۶	۶	۶	قزوین
۴/۶۰	۴	۱	۶	۱	۱	۴	۵	۹	۵	۹	۱	۲	۲	۵	۶	۶	۷	اصفهان
۴/۶۷	۹	۳	۸	۱	۱	۹	۴	۳	۴	۵	۱	۲	۴	۵	۶	۶	۷	خوزستان

مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	ضریب نفوذ بیمه	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح	ضرب و جرح عمدی	مزاحمت ملکی	شکایات‌های با موضوع تصرف عدوانی	سرقه مستوجب تعزیر	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری	در صد چک‌های برگشتی	تعداد پرونده‌های مطالبه طلب	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت	ثبات مسئولان استانی	ثبات نرخ ارز	ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده	زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی	رسیدگی به اختلافات تجاری با داوری	اجرای کامل و به‌موقع احکام قضایی	استان/ عنوان مؤلفه آماری
۴/۶۹	۹	۱	۴	۱	۱	۴	۴	۴	۷	۷	۱	۳	۵	۱۰	۵	۹	۴	بوشهر
۴/۸۵	۶	۱	۶	۱	۱۰	۴	۴	۴	۴	۷	۱	۳	۴	۸	۷	۹	۴	کردستان
۴/۹۳	۵	۱	۹	۱	۹	۵	۴	۸	۶	۱	۱	۳	۱۰	۶	۲	۹	۳	چهارمحال و بختیاری
۵/۱۵	۵	۱	۹	۱۰	۱۰	۵	۴	۴	۷	۱	۱	۳	۴	۳	۳	۹	۷	اردبیل
۵/۲۳	۴	۲	۹	۱۰	۱	۸	۴	۶	۶	۸	۱	۳	۴	۶	۴	۹	۳	مازندران
۵/۲۸	۸	۱	۹	۱	۸	۶	۴	۵	۹	۱	۱	۳	۵	۶	۹	۹	۷	کهگیلویه و بویر احمد
۵/۷۷	۰	۱۰	۶	۱	۱	۱۰	۱۰	۸	۵	۱۰	۱	۳	۴	۷	۷	۹	۷	تهران
۴/۲۰	۴/۶۸	۲/۰۸	۵/۷۰	۱/۸۳	۲/۹۱	۴/۷۲	۳/۶۴	۴/۸۱	۴/۴۳	۴/۷۷	۱/۱۰	۲/۹۶	۴/۰۴	۴/۹۱	۴/۶۲	۸/۶۷	۵/۶۱	میانگین کشوری

توضیحات: ۱. مؤلفه رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری در پژوهش اصلی، جزء مؤلفه‌های آماری بوده، که در بهمن‌ماه ۱۳۹۸ اطلاعات این مؤلفه در دسترس تیم پژوهش قرار گرفت و اطلاعات مربوطه تا دی‌ماه ۱۳۹۸ است. لکن شاید به‌دلیل کامل و جامع نبودن اطلاعات مربوط به این مؤلفه، به‌صورت نسبی در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها از وضعیت آماری نامناسب‌تری برخوردار شده است که در صورت به‌روزرسانی شدن دقیق‌تر آمار آن امکان کاهش نمره آن دور از انتظار نمی‌باشد.

۲. شایان توضیح است در چهار مؤلفه خیانت در امانت^۱، کلاهبرداری^۲، تصرف عدوانی^۳ و مزاحمت ملکی^۴، از آنجا که داده‌های مؤلفه‌های مربوط به این چهار ستون از سالنامه قوه قضائیه استخراج می‌شود و در آن گزارش، داده‌ها براساس ۱۰ پرونده پُرشکایت در هر استان ارائه می‌شود، در برخی استان‌ها این چهار مؤلفه جزء پرونده تشکیل شده نبود و در نتیجه اطلاعات این چهار مؤلفه برای همه استان‌ها در دسترس نبود؛ لذا تیم پژوهش تصمیم گرفت داده آماری در این استان‌ها (استان‌هایی که چهار مؤلفه فوق به‌دلیل آنکه آنها جزء ۱۰ پرونده پُرشکایت نبوده‌اند آماری برای آن موارد ذکر نشده است) را معادل کمترین عدد اعلامی در بین استان‌های دارای داده که در منابع اطلاعاتی برای آنها عددی اعلام شده، در نظر بگیرد و یا اعداد در دسترس در سالنامه سال ماقبل مربوط به آن استان لحاظ شود.

۳. در اعداد نرمال شده، برای هیچ استانی ضریب وزنی خاصی اعمال نشده است.

۴. با توجه به اینکه سالنامه عمومی قوه قضائیه مربوط به سال ۱۳۹۷ منتشر شده است؛ لذا آمارهای استفاده شده در این مطالعه برخلاف مطالعه اول و دوم، براساس سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۷ و سالنامه آماری ۱۳۹۷ و سالنامه بیمه مرکزی سال ۱۳۹۷ و گزارش عملکرد واحدهای قضایی در اسفندماه ۱۳۹۷ است و تنها آمار مربوط به سه مؤلفه ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده، ثبات نرخ ارز و ثبات مسئولان استانی متناسب با سه ماه چهارم سال ۱۳۹۸ از سایر منابع معتبر در دسترس دریافت و در جدول ۲ به‌کار برده شده است.

۱. برای این مؤلفه، در سالنامه سال ۱۳۹۷ تنها برای استان‌های اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، کهگیلویه و بویراحمد و همدان اطلاعات در دسترس تیم تحقیق نبوده است که کمترین عدد در میان سایر استان‌ها برایشان منظور شده است و برای استان‌های خراسان شمالی، زنجان، کرمانشاه و لرستان اعدادی در سالنامه سال ۱۳۹۷ منظور نشده بود، لکن به‌دلیل آنکه در سالنامه سال ۱۳۹۶ قوه قضائیه استان‌های فوق دارای عدد بوده، برایشان همان اطلاعات سالنامه قبلی منظور شده است و در بقیه استان‌ها این مؤلفه جزء ۱۰ پرونده اول پُر تعداد بوده و دارای داده می‌باشند.

۲. برای این مؤلفه، تنها در مورد استان‌های اردبیل، چهارمحال و بختیاری و کرمان داده در دسترس تیم تحقیق برای سالنامه سال ۱۳۹۶ بوده و درباره سایر استان‌ها از اطلاعات سالنامه سال ۱۳۹۷ بهره گرفته شده است.

۳. برای این مؤلفه، تنها در مورد استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، زنجان، کردستان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان داده در دسترس تیم تحقیق بوده است و برای سایر استان‌ها کمترین عدد در میان سایرین لحاظ شده است.

۴. برای این مؤلفه نیز در سالنامه سال ۱۳۹۷ فقط آمار استان‌های اردبیل، کهگیلویه و بویراحمد، گیلان و مازندران در دسترس تیم تحقیق بوده است.

شکل ۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری به تفکیک استان‌ها، پاییز ۱۳۹۸

مقایسه اطلاعات استخراجی مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نرمال شده) به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸ نسبت به پاییز ۱۳۹۸ به ترتیب استان‌های همدان، آذربایجان غربی و خراسان جنوبی نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی مناسب‌تری داشتند و استان‌های تهران، کهگیلویه و بویراحمد و مازندران به ترتیب نسبت به سایر استان‌ها در بررسی مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی نامناسب‌تری کسب کرده‌اند. این درحالی است که در پایش پاییز ۱۳۹۸ همان استان‌ها با همان ترتیب تکرار شده بودند. به عبارتی در چند مطالعه اخیر معمولاً استان‌های همدان، خراسان جنوبی و آذربایجان غربی از ارزیابی مناسب‌تری برخوردار بوده‌اند و استان‌های تهران و کهگیلویه و بویراحمد با تکرار ارزیابی نامناسب‌تری در مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری را به خود اختصاص داده است. در ادامه، داده‌های آماری گردآوری شده با داده‌های پیمایشی به‌دست آمده در این پژوهش، تلفیق شده و شاخص نهایی امنیت سرمایه‌گذاری برای هر استان و کل کشور (در بخش ۴) ارائه می‌شود.

۲-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۲۱ مؤلفه پیمایشی

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعه از وضعیت مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نمره ۱۰ بدترین ارزیابی و صفر مناسب‌ترین ارزیابی) در جدول ۴ و نمودار ۴ ارائه شده است که نشان می‌دهد سه مؤلفه زیر نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ ارزیابی شده‌اند:

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (۷/۹۸)

۲. میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی (۷/۸۸)

۳. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده (۷/۸۷)

مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری طی زمستان ۱۳۹۸ نیز به این ترتیب بوده‌اند:

۱. رواج توزیع کالای قاچاق (۳/۵۳)

۲. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات) (۳/۷۴)

۳. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی (۴/۱۴)

در عین حال در پایش قبلی ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده، در پاییز ۱۳۹۸ نامناسب‌ترین

مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده در پاییز ۱۳۹۸ به ترتیب عبارت بوده‌اند از:

۱. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی (۸/۷۱)

۲. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی (۷/۵۵)

۳. احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی (۷/۵۲)

مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در پاییز ۱۳۹۸ نیز به این ترتیب بوده‌اند:

۱. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات) (۴/۱۶)

۲. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان (۴/۵۱)

۳. رواج توزیع کالای قاچاق (۴/۹۳)

مقایسه نتایج ارزیابی زمستان ۱۳۹۸ با پاییز ۱۳۹۸ و فصول گذشته نشان می‌دهد نامناسب‌ترین مؤلفه برای امنیت سرمایه‌گذاری که فعالان اقتصادی را بیش از همه آزار می‌دهد در این مطالعه مجدداً مؤلفه‌های «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» به‌عنوان رتبه اول و مؤلفه «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده» به‌عنوان رتبه سوم نامناسب‌ترین ارزیابی‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. اما نکته قابل توجه رشد ناگهانی ارزیابی نامناسب از مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» است که در این پایش براساس ارزیابی فعالان مشارکت‌کننده، بسیار نامناسب ارزیابی شده و منجر شده است تا رتبه آن که در پایش پاییز ۱۳۹۸ در جایگاه ۵ مناسب‌ترین مؤلفه‌ها بوده است

به رتبه ۱۶ ام مناسب‌ترین‌ها یا به معنایی سومین مؤلفه نامناسب سقوط کند.^۱ این شاید بدین معناست که این مؤلفه از منظر فعالان کسب‌وکار نسبت به مطالعات گذشته، در فصل زمستان ۱۳۹۸ اثر پیش‌بینی‌ناپذیری و تخریبی بیشتری داشته است؛ به عبارتی احتمالاً تحریم‌ها در زمستان ۱۳۹۸ نسبت به سایر مؤلفه‌ها در ارزیابی توسط فعالان مشارکت‌کننده در پاییز ۱۳۹۸ آثار تخریبی بیشتری داشته است.

جدول ۴. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ و مقایسه وضعیت آن با پاییز ۱۳۹۸

عنوان مؤلفه	پاییز ۱۳۹۸		زمستان ۱۳۹۸	
	رتبه	ارزیابی	رتبه	ارزیابی
رواج توزیع کالای قاچاق	۳	۴/۹۳	۱	۳/۵۳
سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)	۱	۴/۱۶	۲	۳/۷۴
استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی	۴	۴/۹۴	۳	۴/۱۴
وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار	۷	۵/۱۰	۴	۴/۴۸
میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار	۶	۴/۹۸	۵	۴/۸۷
دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان	۲	۴/۵۱	۶	۵/۹۲
سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی	۹	۷/۴۳	۷	۵/۹۳
ثبات قوانین و مقررات	۱۱	۷/۴۶	۸	۶/۰۳
روشن بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب‌وکار	۱۸	۷/۵۱	۹	۶/۰۴
میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق بموقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری	۱۷	۷/۵۱	۱۰	۶/۱۰
میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی	۱۲	۷/۴۸	۱۱	۶/۴۳
وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی	۲۱	۸/۷۱	۱۲	۶/۶۲
احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی	۱۹	۷/۵۲	۱۳	۶/۸۵
ثبات قیمت مواد اولیه	۱۳	۷/۴۸	۱۴	۷/۱۶
ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی	۱۰	۷/۴۴	۱۵	۷/۲۱
میزان شیوع رشوه در ادارات	۱۵	۷/۵۰	۱۶	۷/۲۶
میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری	۸	۶/۲۶	۱۷	۷/۴۵
اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات	۲۰	۷/۵۵	۱۸	۷/۸۰
عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده	۱۴	۷/۴۹	۱۹	۷/۸۷
میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی	۵	۴/۹۴	۲۰	۷/۸۸
عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده	۱۶	۷/۵۰	۲۱	۷/۹۸

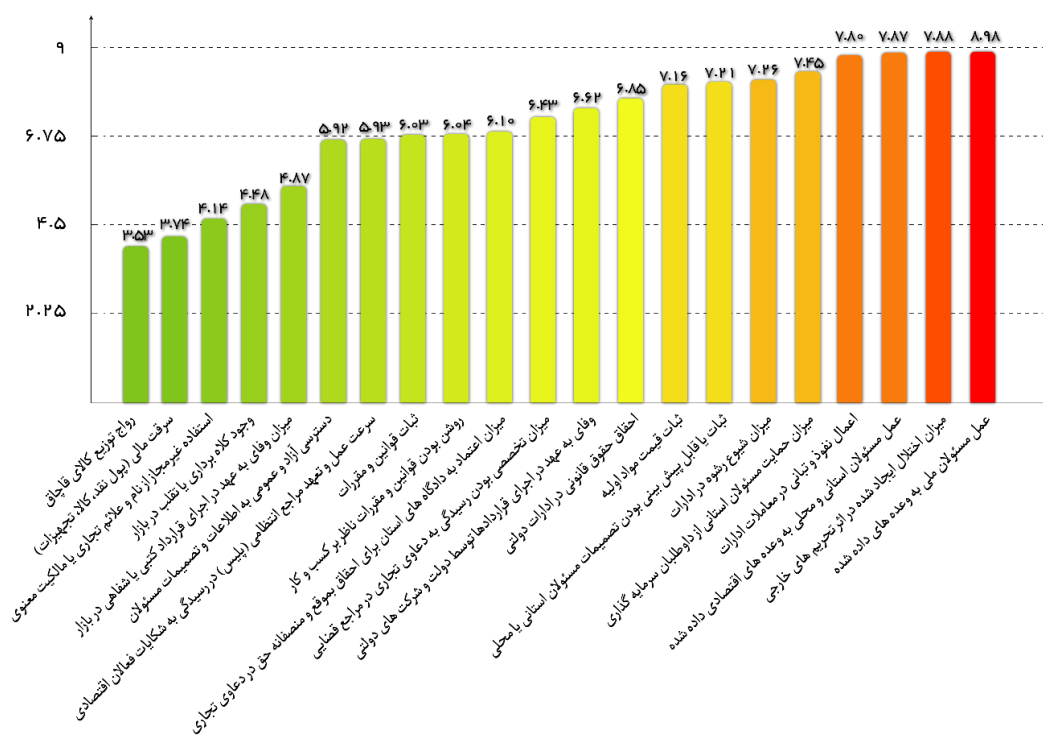
توضیح: ۱۰ = بدترین ارزیابی و رتبه بالاتر = وضعیت نامناسب‌تر.

با بررسی جدول ۴ متوجه می‌شویم که عمده‌ترین تفاوت در رتبه‌بندی مؤلفه‌ها، نامناسب‌تر شدن وضعیت مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» از منظر فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده (به

۱. البته مؤلفه فوق در مطالعه پایش تابستان ۱۳۹۸ در رتبه سوم مناسب‌ترین ارزیابی‌ها جا گرفته بود و در پایش پاییز ۱۳۹۸ در جایگاه پنجم مناسب‌ترین‌ها قرار گرفته است.

میزان ۱۵ رتبه) و نامناسب‌تر شدن وضعیت مؤلفه «میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری» از منظر فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده (به میزان ۱۱ رتبه) بوده است. همچنین از جمله تغییرات مثبت در این فصل، مناسب‌تر شدن وضعیت مؤلفه «میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق بموقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری» از منظر فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده به میزان ۷ رتبه بوده است.

نمودار ۳. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸

۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های پیمایشی به تفکیک استان‌ها^۱

میانگین ارزیابی مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸ در نمودار ۴ ارائه شده است. این جدول نشان می‌دهد در زمستان ۱۳۹۸ استان‌های آذربایجان شرقی، تهران و البرز به ترتیب دارای نامناسب‌ترین وضعیت و استان‌های یزد، کهگیلویه و بویر احمد و خراسان جنوبی به ترتیب دارای مناسب‌ترین وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به سایر استان‌ها از منظر فعالان کسب‌وکار ارزیابی شده‌اند.

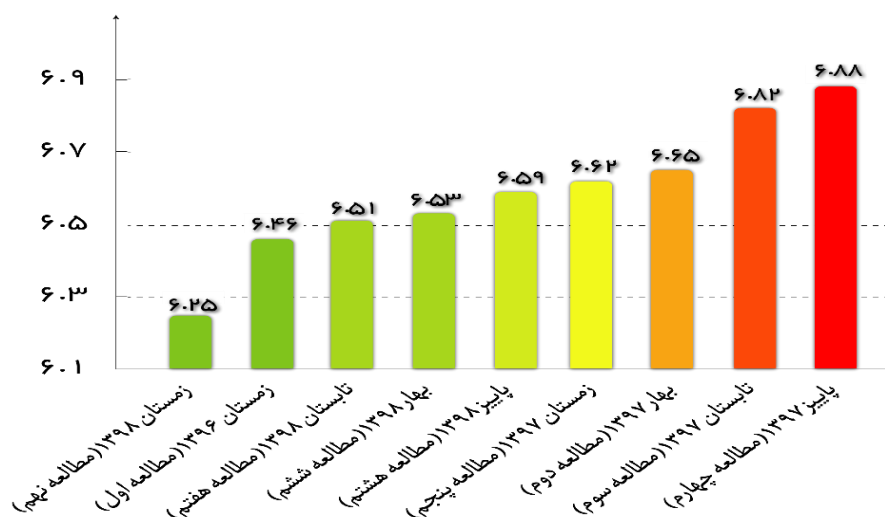
شایان ذکر است در پاییز ۱۳۹۸ استان‌های گیلان، همدان، سیستان و بلوچستان به ترتیب دارای

۱. شایان توضیح است که در پایش زمستان ۱۳۹۸ وضعیت استان یزد به صورت کاملاً مشهودی مناسب ارزیابی شده است پس از بررسی چندباره نظرات فعالان کسب‌وکار استان یزد، خطای آماری و یا مفهومی وجود نداشته است و این ارزیابی مناسب‌تر نسبت به سایر استان‌ها واقعاً توسط مشارکت‌کنندگان در پایش زمستان ۱۳۹۸ رخ داده است و استنباط و نظرات آنها در پاسخ‌دهی به سؤالات این گونه بوده است لذا جهت راستی‌آزمایی واقعی این مدل سنجش باید روند ارزیابی فعالان در استان یزد را در فصول آینده به صورت خاص مورد دقت و توجه قرار داد.

نامناسب‌ترین وضعیت و استان‌های خراسان شمالی، قم و بوشهر به ترتیب دارای مناسب‌ترین وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری برحسب مؤلفه‌های پیمایشی نسبت به سایر استان‌ها از منظر فعالان کسب‌وکار ارزیابی شده بودند.

نمودار ۴. شاخص امنیت سرمایه‌گذاری برحسب مؤلفه‌های پیمایشی

نمودار فوق نشان‌دهنده روند تغییرات شاخص امنیت سرمایه‌گذاری برحسب مؤلفه‌های پیمایشی طی ۹ مطالعه انجام شده است. به عبارتی تا مطالعه پاییز ۱۳۹۷ ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های پایشی امنیت سرمایه‌گذاری وضعیت صعودی یا و بدتر شدن را نشان می‌دهد و از زمستان ۱۳۹۷ تا تابستان ۱۳۹۸ ارزیابی فعالان قدری وضعیت را نسبت به فصول و پایش‌های قبلی مناسب‌تر بیان می‌کند. ناگهان در پاییز ۱۳۹۸ روند مجدداً به حالت صعودی و نامناسب شدن برگشته است و نهایتاً در آخرین پایش یعنی زمستان ۱۳۹۸ وضعیت مؤلفه‌های پیمایشی مناسب‌ترین حالت را در میان تمام ۹ مطالعه به خود اختصاص داده است. نمودار ۹ در اواخر این گزارش، روند تغییرات این شاخص را نشان می‌دهد.

جدول ۵. ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD)

(نمره ۱۰: نامناسب‌ترین)

به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	یزد	۴.۱۰	۱۷	فارس	۶.۳۲
۲	کهگیلویه و بویراحمد	۵.۸۱	۱۸	سیستان و بلوچستان	۶.۳۴
۳	خراسان جنوبی	۵.۹۸	۱۹	مرکزی	۶.۳۴
۴	اردبیل	۶.۰۹	۲۰	لرستان	۶.۳۵
۵	چهارمحال و بختیاری	۶.۱۴	۲۱	خوزستان	۶.۳۶
۶	هرمزگان	۶.۱۴	۲۲	قزوین	۶.۴۰
۷	همدان	۶.۲۰	۲۳	خراسان رضوی	۶.۴۰
۸	کردستان	۶.۲۱	۲۴	خراسان شمالی	۶.۴۶
۹	گلستان	۶.۲۲	۲۵	کرمان	۶.۴۸
۱۰	ایلام	۶.۲۴	۲۶	قم	۶.۵۰
۱۱	مازندران	۶.۲۵	۲۷	آذربایجان غربی	۶.۵۲
۱۲	زنجان	۶.۲۶	۲۸	اصفهان	۶.۵۳
۱۳	گیلان	۶.۲۷	۲۹	البرز	۶.۶۴
۱۴	سمنان	۶.۳۰	۳۰	تهران	۶.۶۹
۱۵	کرمانشاه	۶.۳۱	۳۱	آذربایجان شرقی	۶.۷۱
۱۶	بوشهر	۶.۳۱		میانگین کشوری (میانگین ساده)	۶.۲۵

توضیحات: شایان ذکر است در محاسبه میانگین از روش ساده استفاده شده است.

نمره ۱۰: نامناسب‌ترین.

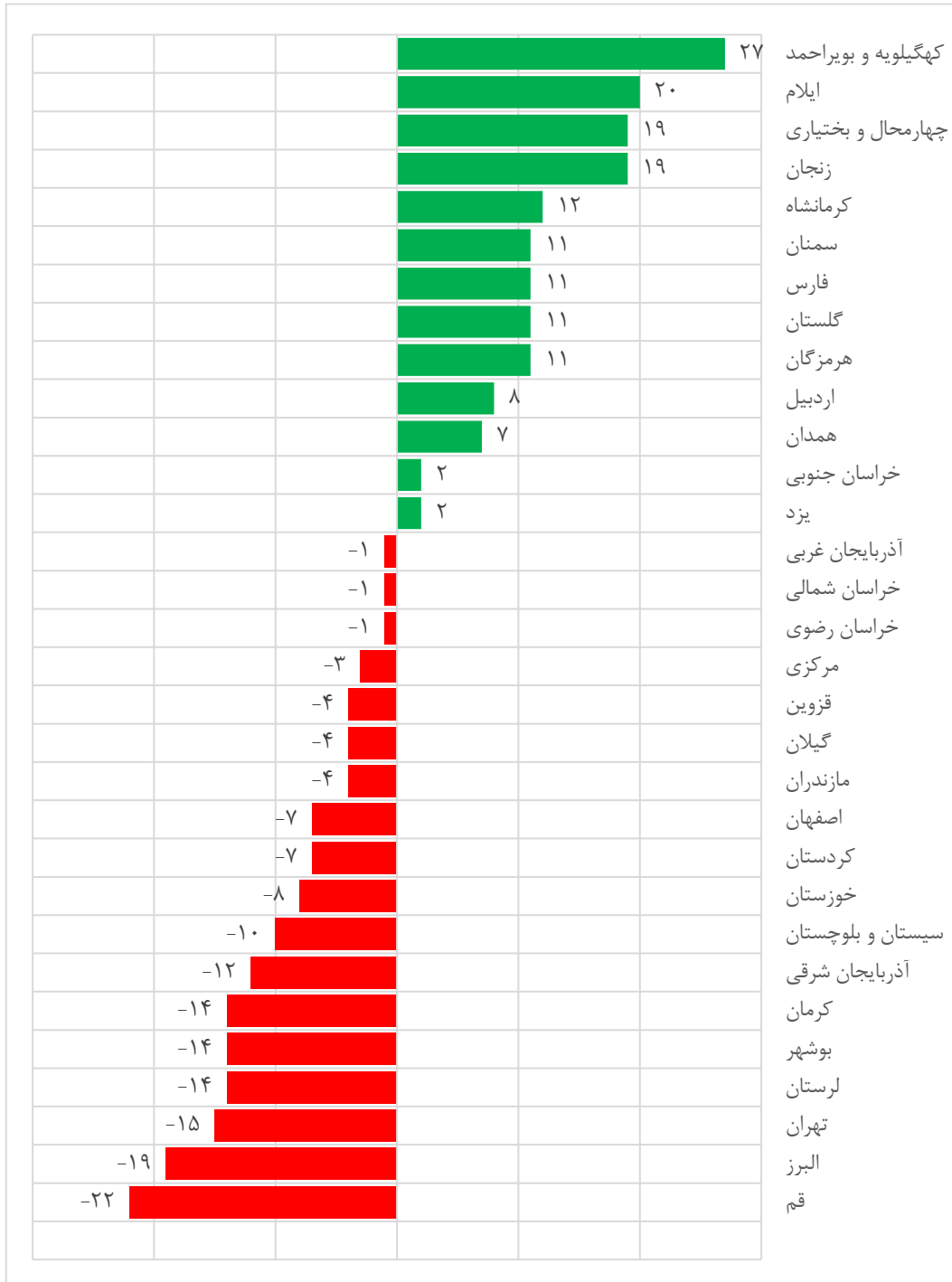
شکل ۲. ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی به تفکیک استان‌ها، زمستان ۱۳۹۸

در نمودار زیر، میزان تغییر (ارتقا یا تنزل) رتبه شاخص امنیت سرمایه‌گذاری استان‌ها از منظر مؤلفه‌های پیمایشی در زمستان ۱۳۹۸ نسبت به پاییز ۱۳۹۸ نمایش داده شده است.

**نمودار ۵. تغییر رتبه استان‌ها در مطالعه زمستان ۱۳۹۸ نسبت به پاییز ۱۳۹۸
براساس مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری**

۲-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری

تیم پژوهش برای استنتاج بیشتر از نتایج این پژوهش، کل فعالیت‌های اقتصادی را در ایران براساس طبقه‌بندی ISIC و حساب‌های ملی به ۹ حوزه کاری زیر تقسیم کرده است:

۱. صنعت (شامل همه صنایع و موارد مرتبط با ساختمان)

۲. زراعت، باغداری و جنگلداری

۳. دامداری، مرغداری و شیلات

۴. معدن بجز نفت و گاز

۵. نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز

۶. هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا

۷. ارتباطات و توزیع (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)

۸. خدمات تولیدی (واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه، مستغلات اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار)

۹. خدمات (آموزش، بهداشت و ...)

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پژوهش از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در زمستان

۱۳۹۸ به تفکیک حوزه‌های کاری در جدول ۶ و نمودار ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران

به تفکیک حوزه‌های کاری در مطالعه زمستان ۱۳۹۸ و مقایسه با ارزیابی پایش پاییز ۱۳۹۸

تغییر وضعیت	زمستان ۱۳۹۸	پاییز ۱۳۹۸	حوزه کاری
مناسب‌تر	۶/۱۸	۶/۶۷	نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز
مناسب‌تر	۶/۲۱	۶/۵۹	هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا
مناسب‌تر	۶/۲۲	۶/۶۲	خدمات تولیدی (واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه، مستغلات و ...)
مناسب‌تر	۶/۲۴	۶/۶۳	خدمات (آموزش، بهداشت و ...)
مناسب‌تر	۶/۲۴	۶/۵۷	صنعت (شامل همه صنایع و موارد مرتبط با ساختمان)
مناسب‌تر	۶/۲۸	۶/۶۸	ارتباطات و توزیع (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده و خرده‌فروشی)
مناسب‌تر	۶/۲۸	۶/۵۲	دامداری، مرغداری و شیلات
مناسب‌تر	۶/۳۲	۶/۶۳	معدن (بجز نفت و گاز)
مناسب‌تر	۶/۳۲	۶/۵۳	زراعت، باغداری و جنگلداری

فعالان اقتصادی در پایش زمستان ۱۳۹۸ مناسب‌ترین ارزیابی را نسبت به سایر فعالیت‌ها از حوزه

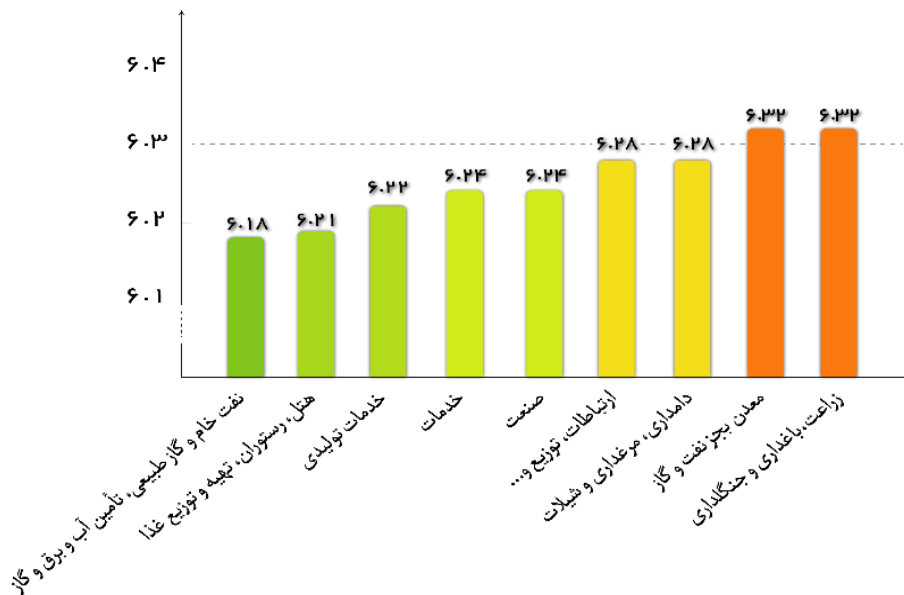
«نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز» داشته‌اند در حالی که نامناسب‌ترین ارزیابی را دو حوزه

«زراعت، باغداری و جنگلداری» و «معدن (بجز نفت و گاز)» به‌خود اختصاص داده‌اند.

در حالی که در پایش پاییز ۱۳۹۸ فعالان اقتصادی از حوزه «دامداری، مرغداری و شیلات» که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت داشته‌اند بهترین و مناسب‌ترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده بودند و در مقابل فعالان اقتصادی در حوزه «ارتباطات، توزیع و... (حمل و نقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)» که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت کرده‌اند، در پاییز ۱۳۹۸ بدترین و نامناسب‌ترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده بودند.

نمودار ۶. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری، زمستان ۱۳۹۸

۵-۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک ۹ حوزه کاری

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش، از هریک از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک هر حوزه کاری در جدول ۷ نشان داده شده است. جدول ۷ برای مثال نشان می‌دهد در مطالعه پاییز ۱۳۹۸ مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» از منظر فعالان در بخش دامداری، مرغداری و شیلات نامناسب‌ترین مؤلفه ارزیابی شده است و یا از منظر فعالان در بخش صنعت و ساختمان مؤلفه «وفای به عهد در اجرای قراردادهای توسط دولت و شرکت‌های دولتی»، با کسب بیشترین نمره نامناسب‌ترین ارزیابی را به خود اختصاص داده است.

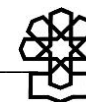
برای بررسی بهتر روند پیمایش و کسب اطلاع از ارزیابی دقیق مشارکت‌کنندگان لازم است تا نتایج جدول ۷ در زمستان ۱۳۹۸ با نتایج همان جدول در پاییز ۱۳۹۸ نیز مقایسه شود.^۱ مثلاً در مطالعه پاییز ۱۳۹۸ مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» از منظر فعالان در بخش دامداری، مرغداری و شیلات نامناسب‌ترین مؤلفه ارزیابی شده است و یا از منظر فعالان در بخش صنعت و ساختمان مؤلفه

۱. برای مطالعه بیشتر می‌توانید به گزارش سیدامیر سیاح و ایمان تهرانی، «پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۸. پاییز ۱۳۹۸»، شماره مسلسل ۱۶۹۹۰، اردیبهشت ۱۳۹۸، مراجعه کنید.

«وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی»، با کسب بیشترین نمره نامناسب‌ترین ارزیابی را به خود اختصاص داده است.

با بررسی و مقایسه جداول متناظر جدول ۷ در مطالعات مختلف پایش امنیت سرمایه‌گذاری، درمی‌یابیم که برای مثال از منظر فعالان در حوزه خدمات آموزش و بهداشت، در مطالعه اول نامناسب‌ترین مؤلفه‌ها «عمل مسئولان ملی به وعده‌ها» ارزیابی شده بود، در حالی که در مطالعه دوم نامناسب‌ترین مؤلفه «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» و در مطالعه سوم همزمان نامناسب‌ترین مؤلفه‌ها «عمل مسئولان ملی به وعده‌ها» و «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» ارزیابی شده بود.

برای مطالعه چهارم مجدداً مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌ها» نامناسب‌ترین ارزیابی را به خود اختصاص داده است و در مطالعه بهار ۱۳۹۸ (مطالعه ششم) مجدداً مؤلفه «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» نامناسب‌ترین ارزیابی را داشته و برای پایش تابستان ۱۳۹۸ (مطالعه هفتم) مؤلفه «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» بالاترین ارزیابی و نامناسب‌ترین نمره را کسب کرده است و در نهایت در پایش پاییز ۱۳۹۸ (مطالعه هشتم) این مؤلفه «وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی» بوده است که نامناسب‌ترین ارزیابی در این حوزه را به خود اختصاص داده است و مجدداً در پایش زمستان ۱۳۹۸ (مطالعه نهم) مؤلفه «میزان اختلال در اثر تحریم‌های خارجی» نامناسب‌ترین ارزیابی را در این حوزه به خود اختصاص داده است. به عبارتی با بررسی روندها در پایش‌های مختلف می‌توان مؤلفه‌هایی که از منظر هر گروه از فعالان کسب‌وکار حائز ارزیابی‌های نامناسب‌تر یا مناسب‌تر می‌شوند را شناسایی کرد تا براساس هریک از آنها مسئولان مربوطه اولویت‌های فصلی و سالیانه را برای برطرف کردن مشکلات مورد نظر تعیین کنند.

جدول ۷. ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های (پیمایشی) امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری، زمستان ۱۳۹۸ (نامناسب‌ترین ارزیابی: ۱۰)

عنوان	صنعت و ساختمان	زراعت و باغداری	دامداری، مرغداری	معادن (به جز نفت و گاز)	نفت، گاز، آب و ...	هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا	ارتباطات، توزیع و حمل و نقل	تولیدی، بانک و بیمه	آموزش و بهداشت
ثبات قیمت مواد اولیه	۷/۱۱	۷/۳۷	۷/۴۷	۷/۲۷	۷/۳۴	۷/۰۹	۷/۱۶	۷/۲۱	
ثبات قوانین و مقررات	۶/۱۲	۶/۱۹	۶/۲۷	۶/۱۷	۶/۲۶	۶/۰۵	۶/۰۹	۶/۱۹	
ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان	۷/۲۳	۷/۳۹	۷/۴۰	۷/۴۵	۷/۲۵	۷/۱۳	۷/۱۲	۷/۱۹	
روشن بودن قوانین و مقررات کسب و کار	۶/۰۷	۶/۰۴	۶/۲۶	۶/۲۵	۵/۷۶	۵/۹۷	۶/۰۲	۶/۰۱	
میزان اعتماد به دادگاه‌های استان	۶/۱۲	۶/۲۰	۶/۱۴	۶/۴۰	۶/۱۶	۵/۹۷	۶/۱۸	۶/۰۹	
سرعت عمل و تعهد پلیس در رسیدگی به شکایات	۵/۹۶	۶/۰۶	۵/۷۷	۵/۹۹	۵/۷۲	۶/۰۰	۵/۹۰	۵/۸۲	
تخصصی بودن مراجع قضایی در دعوی تجاری	۶/۴۲	۶/۵۷	۶/۶۴	۶/۵۹	۶/۳۴	۶/۳۶	۶/۵۵	۶/۲۹	
رواج توزیع کالای قاچاق	۳/۶۱	۳/۶۴	۳/۸۲	۳/۶۰	۳/۲۹	۳/۶۲	۳/۷۳	۳/۵۰	
دسترسی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان	۵/۹۴	۶/۱۰	۵/۸۰	۵/۵۲	۵/۸۷	۵/۹۳	۵/۹۱	۵/۸۶	
میزان شیوع رشوه در ادارات	۷/۲۵	۷/۲۹	۷/۱۳	۷/۹۲	۷/۰۸	۷/۱۲	۷/۳۸	۷/۳۹	
اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات	۷/۷۹	۷/۸۲	۷/۸۱	۷/۹۲	۷/۲۱	۷/۷۵	۷/۸۴	۷/۸۶	
وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار	۴/۵۲	۴/۵۶	۴/۴۱	۴/۵۱	۴/۱۴	۴/۴۴	۴/۷۲	۴/۶۲	
میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد در بازار	۴/۸۶	۵/۰۴	۴/۸۳	۴/۹۴	۵/۴۰	۴/۸۶	۴/۹۶	۴/۸۱	
وفای به عهد دولت و شرکت‌های دولتی	۶/۶۳	۶/۷۶	۶/۵۰	۶/۳۵	۶/۶۵	۶/۷۰	۶/۵۷	۶/۶۳	
عمل مسئولان ملی به وعده‌ها	۷/۹۶	۸/۰۹	۸/۰۸	۷/۹۱	۸/۰۴	۷/۸۹	۷/۹۶	۸/۰۲	
عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌ها	۷/۸۳	۷/۹۶	۸/۰۶	۷/۷۳	۷/۷۹	۷/۹۴	۷/۸۹	۷/۸۷	
سرقت مالی (پول نقد، کالا و تجهیزات)	۳/۷۶	۳/۶۶	۳/۷۰	۳/۸۲	۳/۶۳	۳/۵۸	۳/۸۳	۳/۶۶	
استفاده غیرمجاز از نام تجاری و مالکیت معنوی	۴/۲۳	۴/۱۶	۳/۷۳	۴/۳۷	۳/۹۲	۴/۱۶	۴/۲۳	۴/۲۴	
احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی	۶/۸۹	۶/۹۸	۶/۸۶	۷/۰۵	۶/۹۷	۶/۸۴	۶/۹۴	۶/۷۱	
میزان اختلال در اثر تحریم‌های خارجی	۷/۸۲	۷/۷۶	۷/۸۵	۷/۷۶	۷/۹۶	۷/۸۶	۷/۹۲	۸/۰۵	
میزان حمایت مسئولان استانی از سرمایه‌گذاری	۷/۴۰	۷/۶۳	۷/۸۰	۷/۶۸	۷/۳۷	۷/۴۶	۷/۴۵	۷/۵۲	

توضیح: نامناسب‌ترین ارزیابی: ۱۰

- ۶-۲. ارزیابی مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی استان‌ها
- جدول ۸ ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش را به تفکیک هریک از ۳۱ استان نشان می‌دهد. ۲۱ ستون جدول ۸ در واقع ۲۱ مؤلفه پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب زیر است:
۱. ثبات قیمت مواد اولیه
 ۲. ثبات قوانین و مقررات
 ۳. ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی
 ۴. روشن بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب‌وکار
 ۵. میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق بموقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری
 ۶. سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی
 ۷. میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی
 ۸. رواج توزیع کالای قاچاق
 ۹. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان
 ۱۰. میزان شیوع رشوه در ادارات
 ۱۱. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات
 ۱۲. وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار
 ۱۳. میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار
 ۱۴. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی
 ۱۵. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده
 ۱۶. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده
 ۱۷. سرقت مالی (پول نقد، کالا و تجهیزات)
 ۱۸. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی
 ۱۹. احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی
 ۲۰. میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی
 ۲۱. میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری

جدول ۸. نتایج ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی ۳۱ استان در پایش زمستان ۱۳۹۸

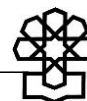
استان	مؤلفه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	میانگین
اردبیل	۷/۲۶	۶/۱۱	۷/۳۹	۵/۸۱	۵/۴۹	۵/۲۲	۵/۹۹	۳/۱۷	۵/۹۷	۶/۷۵	۷/۶۱	۴/۳۲	۴/۸۲	۶/۶۴	۸/۰۸	۸/۰۷	۳/۳۸	۳/۸۵	۶/۵۵	۸/۰۲	۷/۴۳	۶/۰۹	
اصفهان	۷/۲۷	۶/۱۷	۷/۳۵	۶/۴۷	۶/۷۲	۶/۳۵	۶/۹۳	۴/۲۲	۶/۰۳	۷/۴۸	۷/۹۹	۵/۰۹	۵/۱۳	۶/۶۶	۸/۳۲	۷/۹۲	۳/۸۴	۴/۵۹	۷/۴۳	۷/۴۷	۷/۷۰	۶/۵۳	
البرز	۷/۲۰	۶/۳۰	۷/۳۹	۶/۵۳	۶/۴۵	۶/۱۰	۶/۸۰	۳/۹۸	۶/۱۷	۸/۳۵	۸/۵۱	۵/۰۲	۴/۹۳	۶/۷۵	۸/۲۶	۸/۳۰	۴/۱۴	۴/۹۰	۷/۳۷	۸/۳۶	۷/۷۱	۶/۶۴	
ایلام	۷/۱۷	۶/۳۹	۷/۷۳	۶/۱۳	۶/۱۱	۵/۹۷	۶/۶۰	۳/۱۶	۶/۰۱	۶/۸۷	۷/۶۸	۳/۹۸	۴/۳۶	۶/۸۲	۸/۱۳	۸/۰۶	۳/۳۰	۳/۸۹	۶/۹۳	۸/۱۴	۷/۵۳	۶/۲۴	
آذربایجان شرقی	۷/۷۳	۶/۵۲	۶/۶۳	۶/۱۳	۶/۹۵	۶/۳۶	۷/۰۰	۴/۴۷	۶/۰۷	۷/۹۸	۸/۳۱	۵/۳۹	۵/۲۴	۶/۸۷	۸/۳۰	۸/۲۳	۳/۹۴	۴/۹۳	۷/۴۲	۷/۳۴	۷/۸۱	۶/۷۱	
آذربایجان غربی	۷/۵۲	۶/۵۲	۷/۸۸	۶/۴۵	۶/۶۶	۶/۰۸	۶/۶۶	۳/۴۷	۶/۵۱	۷/۴۶	۷/۸۶	۴/۸۲	۵/۱۵	۶/۸۱	۸/۲۶	۸/۳۳	۳/۴۸	۴/۱۰	۷/۳۱	۷/۸۳	۷/۹۰	۶/۵۲	
بوشهر	۷/۱۴	۶/۰۱	۷/۰۸	۶/۰۳	۶/۳۹	۶/۰۳	۶/۶۵	۳/۸۸	۵/۷۸	۷/۶۶	۸/۱۶	۴/۷۵	۵/۸۱	۶/۵۳	۸/۰۰	۷/۸۳	۳/۶۶	۴/۲۴	۶/۹۶	۷/۸۵	۷/۴۷	۶/۳۱	
تهران	۷/۵۹	۶/۶۷	۷/۲۷	۶/۴۹	۶/۸۳	۶/۴۵	۶/۸۱	۴/۴۱	۵/۸۱	۸/۲۵	۸/۳۱	۵/۷۱	۵/۰۴	۶/۸۶	۷/۹۸	۷/۹۶	۴/۱۰	۴/۹۷	۷/۹۹	۷/۹۹	۷/۷۱	۶/۶۹	
چهارمحال و بختیاری	۷/۴۹	۶/۰۰	۷/۲۳	۵/۹۹	۵/۶۷	۵/۴۹	۶/۲۲	۲/۵۹	۶/۰۳	۶/۹۲	۷/۷۴	۴/۰۷	۴/۸۳	۶/۸۲	۸/۴۶	۸/۲۶	۳/۲۸	۳/۴۲	۶/۹۱	۶/۹۱	۷/۹۷	۷/۵۷	۶/۱۴
خراسان جنوبی	۷/۳۴	۶/۰۷	۷/۰۵	۵/۶۴	۵/۶۹	۵/۱۵	۶/۰۵	۳/۲۵	۵/۴۲	۶/۸۷	۷/۶۱	۳/۷۰	۴/۴۰	۶/۵۹	۸/۱۲	۷/۶۲	۳/۸۸	۳/۶۴	۶/۰۶	۸/۰۷	۷/۳۶	۵/۹۸	
خراسان رضوی	۷/۱۳	۶/۳۵	۷/۲۷	۶/۲۲	۶/۳۳	۶/۱۶	۶/۹۱	۴/۰۴	۵/۹۴	۷/۱۵	۷/۷۸	۴/۷۲	۵/۱۴	۶/۶۶	۸/۲۲	۷/۹۸	۴/۱۴	۴/۱۷	۷/۱۴	۷/۱۶	۷/۱۷	۶/۴۰	
خراسان شمالی	۷/۵۲	۶/۱۴	۷/۴۶	۶/۱۷	۶/۲۷	۶/۱۱	۶/۵۵	۳/۳۲	۶/۲۸	۷/۶۴	۸/۰۳	۴/۵۳	۴/۹۲	۷/۱۲	۸/۲۷	۸/۲۴	۴/۱۴	۴/۱۳	۶/۸۰	۸/۳۳	۷/۸۳	۶/۴۶	
خوزستان	۷/۴۱	۶/۲۷	۷/۲۵	۶/۲۱	۶/۱۲	۵/۹۶	۶/۳۳	۳/۷۰	۶/۱۳	۷/۴۴	۷/۸۹	۴/۵۸	۴/۸۱	۶/۸۴	۸/۲۳	۸/۰۸	۳/۰۶	۴/۰۹	۶/۷۲	۷/۷۷	۷/۶۶	۶/۳۶	
زنجان	۷/۲۴	۶/۱۰	۷/۴۸	۶/۲۹	۶/۰۶	۵/۵۷	۶/۳۳	۳/۶۳	۶/۱۷	۶/۶۳	۷/۷۸	۴/۰۸	۴/۸۷	۶/۵۳	۸/۲۰	۸/۱۴	۳/۵۳	۴/۱۴	۷/۰۲	۸/۰۳	۷/۸۴	۶/۲۶	
سمنان	۷/۱۷	۵/۷۸	۷/۳۴	۵/۸۳	۶/۲۰	۶/۵۰	۶/۸۰	۳/۱۷	۵/۸۴	۷/۲۶	۷/۷۱	۳/۹۴	۴/۵۰	۶/۶۷	۸/۲۹	۸/۱۹	۳/۹۲	۴/۳۳	۷/۰۶	۸/۱۰	۷/۸۱	۶/۳۰	
سیستان و بلوچستان	۷/۲۱	۶/۰۶	۷/۲۵	۵/۷۶	۶/۱۷	۶/۳۳	۶/۲۹	۳/۱۷	۵/۸۸	۷/۶۴	۷/۹۸	۴/۲۶	۴/۸۷	۶/۹۶	۸/۲۲	۸/۲۳	۳/۸۱	۳/۹۸	۶/۹۶	۸/۲۵	۷/۸۳	۶/۳۴	
فارس	۷/۴۰	۶/۰۳	۷/۳۲	۵/۷۰	۶/۱۳	۶/۰۵	۶/۲۹	۳/۴۲	۵/۸۶	۷/۵۲	۸/۰۴	۴/۶۷	۵/۱۰	۶/۸۱	۸/۲۰	۷/۹۹	۳/۵۵	۴/۱۶	۷/۰۲	۷/۹۹	۷/۴۶	۶/۳۲	
قزوین	۷/۱۵	۶/۲۶	۷/۵۲	۶/۴۸	۶/۳۶	۵/۷۱	۶/۵۷	۳/۷۸	۵/۸۸	۷/۰۹	۷/۷۹	۴/۴۴	۵/۰۲	۶/۸۸	۸/۳۲	۷/۹۴	۳/۸۴	۴/۶۸	۷/۰۳	۷/۸۷	۷/۷۰	۶/۴۰	
قم	۷/۳۰	۶/۲۵	۷/۷۰	۶/۲۲	۶/۲۴	۶/۱۳	۶/۷۲	۳/۴۰	۶/۲۸	۷/۶۷	۸/۲۵	۴/۶۸	۴/۵۷	۶/۸۵	۸/۴۷	۸/۳۸	۳/۹۳	۴/۵۶	۷/۰۶	۷/۸۸	۷/۸۷	۶/۵۰	
کردستان	۷/۳۸	۵/۹۲	۷/۳۰	۶/۰۰	۶/۱۶	۵/۹۳	۶/۶۳	۲/۵۸	۵/۹۳	۷/۳۳	۷/۶۹	۴/۰۲	۴/۹۹	۶/۸۶	۸/۲۸	۸/۰۴	۳/۲۰	۳/۵۷	۶/۸۲	۸/۲۶	۷/۳۸	۶/۲۱	
کرمان	۷/۴۲	۶/۲۰	۷/۳۰	۶/۱۵	۶/۵۷	۶/۲۴	۶/۴۳	۳/۵۴	۶/۱۶	۷/۶۸	۸/۱۸	۴/۸۵	۴/۷۸	۶/۹۳	۸/۳۴	۸/۱۴	۴/۲۰	۴/۳۵	۶/۹۰	۸/۱۵	۷/۳۹	۶/۴۸	
کرمانشاه	۶/۹۲	۶/۲۵	۷/۳۰	۶/۰۵	۶/۰۸	۶/۰۸	۶/۶۴	۳/۲۸	۶/۲۰	۷/۳۴	۸/۱۰	۴/۵۶	۵/۰۸	۶/۷۷	۸/۰۵	۷/۹۴	۳/۷۱	۳/۶۲	۶/۹۶	۸/۰۰	۷/۵۰	۶/۳۱	
کهگیلویه و بویراحمد	۷/۵۴	۵/۸۴	۷/۲۱	۵/۴۷	۵/۰۸	۵/۴۹	۶/۱۷	۲/۳۷	۵/۷۰	۶/۷۰	۷/۱۷	۳/۴۲	۴/۶۳	۶/۰۶	۷/۵۶	۷/۴۵	۳/۲۵	۴/۳۸	۶/۲۶	۸/۳۴	۶/۹۸	۵/۸۱	
گلستان	۷/۰۲	۶/۰۵	۷/۲۵	۵/۷۹	۵/۹۰	۵/۹۰	۶/۱۸	۳/۴۲	۵/۷۹	۷/۶۲	۸/۰۷	۴/۴۳	۴/۹۲	۶/۵۳	۸/۰۱	۸/۰۱	۳/۵۵	۳/۸۱	۶/۹۶	۷/۸۴	۷/۵۷	۶/۲۲	
گیلان	۶/۸۷	۶/۰۵	۷/۵۶	۶/۲۱	۵/۸۸	۶/۰۴	۶/۴۹	۲/۹۸	۶/۱۹	۷/۰۲	۷/۶۳	۴/۱۴	۴/۸۰	۶/۸۸	۸/۱۳	۸/۳۵	۳/۶۹	۳/۸۷	۶/۶۲	۸/۲۷	۸/۱۹	۶/۲۷	
لرستان	۷/۱۳	۶/۱۰	۷/۳۱	۶/۰۳	۶/۳۶	۶/۴۳	۶/۷۰	۳/۹۳	۵/۶۹	۷/۳۸	۸/۰۶	۴/۵۸	۴/۸۷	۶/۷۲	۸/۰۸	۷/۹۵	۳/۷۷	۴/۱۲	۷/۱۸	۷/۵۳	۷/۵۶	۶/۳۵	
مازندران	۷/۳۳	۶/۱۴	۷/۲۱	۵/۸۶	۶/۱۳	۵/۹۰	۶/۴۰	۳/۶۳	۶/۱۶	۷/۸۴	۸/۱۷	۴/۱۳	۴/۸۷	۶/۶۵	۸/۱۷	۸/۰۶	۳/۴۸	۳/۹۷	۶/۹۶	۸/۰۴	۷/۵۶	۶/۲۵	
مرکزی	۷/۵۸	۶/۰۸	۷/۲۰	۵/۴۹	۶/۳۹	۶/۰۰	۶/۶۲	۳/۲۵	۶/۱۶	۷/۵۹	۸/۱۶	۴/۱۹	۵/۰۶	۶/۸۱	۸/۱۶	۸/۰۸	۳/۸۱	۳/۸۱	۷/۲۴	۸/۱۵	۷/۵۹	۶/۳۴	
هرمزگان	۷/۲۴	۶/۱۲	۷/۵۰	۵/۹۵	۵/۷۳	۵/۶۳	۶/۱۵	۳/۳۷	۵/۸۳	۶/۸۲	۷/۴۴	۴/۱۳	۴/۲۲	۶/۳۴	۷/۹۵	۸/۰۴	۳/۹۸	۳/۹۸	۶/۷۵	۸/۲۸	۷/۵۸	۶/۱۴	
همدان	۷/۲۸	۵/۸۹	۷/۳۰	۵/۹۸	۵/۸۰	۵/۶۱	۶/۲۷	۳/۷۴	۷/۸۲	۷/۱۸	۷/۸۳	۴/۶۷	۴/۵۵	۶/۳۴	۸/۲۴	۷/۸۷	۳/۵۶	۴/۲۱	۶/۶۶	۷/۶۰	۷/۲۲	۶/۲۰	
یزد	۲/۷۹	۴/۱۲	۲/۹۱	۴/۲۰	۴/۳۶	۴/۴۴	۳/۹۲	۴/۹۹	۴/۱۸	۵/۰۹	۵/۰۶	۵/۰۲	۵/۱۹	۳/۸۵	۱/۸۶	۲/۴۷	۵/۰۱	۳/۵۱	۵/۰۹	۳/۵۱	۳/۰۵	۴/۱۰	
کل کشور	۷/۱۵	۶/۰۹	۷/۲۲	۶/۰۳	۶/۱۰	۵/۹۳	۶/۴۳	۳/۵۳	۵/۹۲	۷/۲۶	۷/۸۰	۴/۴۸	۴/۸۷	۶/۶۲	۷/۹۸	۷/۸۷	۳/۷۴	۴/۱۴	۶/۸۵	۷/۸۸	۷/۴۵	۶/۲۵	

توضیح: نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی.

جدول ۸ نشان می‌دهد از منظر فعالان اقتصادی در هر استان کدام مؤلفه‌ها در ارزیابی آنها به‌عنوان مناسب‌ترین یا نامناسب‌ترین مؤلفه شناخته می‌شود. با تحلیل مقایسه‌ای این جدول با جدول ۹ در گزارش پاییز ۱۳۹۸ می‌توان به اطلاعات قابل توجهی دست یافت؛ از جمله اینکه مثلاً در استان فارس در مطالعه تابستان، مؤلفه «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» نامناسب‌ترین ارزیابی را به‌خود اختصاص داده بود، اما در پایش پاییز ۱۳۹۸ این مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» است که نامناسب‌ترین ارزیابی را داشته است. علاوه بر این، در ارزیابی هر دو فصل، مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» نامناسب‌ترین ارزیابی در مطالعه پاییز ۱۳۹۸ مربوط به استان زنجان است در حالی که در مطالعه تابستان ۱۳۹۸ نامناسب‌ترین ارزیابی در خصوص این مؤلفه مربوط به استان گیلان بوده است. از این نوع مقایسه‌ها می‌توان برای همه استان‌ها ارائه داد تا سیر تغییرات ارزیابی فعالان اقتصادی هر استان در طول زمان مورد توجه و بررسی سیاست‌گذاران و مسئولان استانی قرار گیرد و وضعیت تغییرات هر استان در رتبه‌بندی مؤلفه‌های مورد سنجش با دقت ارزیابی و تحلیل شود.

۳. نتایج پژوهش براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری

همچنان‌که در بخش‌های پیشین اشاره شد، هر شاخص از تعدادی نماگر و هر نماگر از تعدادی مؤلفه تشکیل شده است. در بخش قبلی این گزارش، نتایج این پژوهش براساس مؤلفه‌های آماری و پیمایشی ارائه شد. در این بخش نتایج پژوهش براساس نماگرهای هفت‌گانه امنیت سرمایه‌گذاری ارائه می‌شود. یادآوری می‌شود در این پژوهش، هفت نماگر اصلی تشکیل‌دهنده شاخص امنیت سرمایه‌گذاری مطابق جدول زیر تعریف شده‌اند و ارزیابی کلی هر نماگر با تلفیق مؤلفه‌های آماری و پیمایشی (به‌صورت تأثیر ۲۰ درصدی مؤلفه‌های آماری و ۸۰ درصدی مؤلفه‌های پیمایشی) به این ترتیب بوده است:

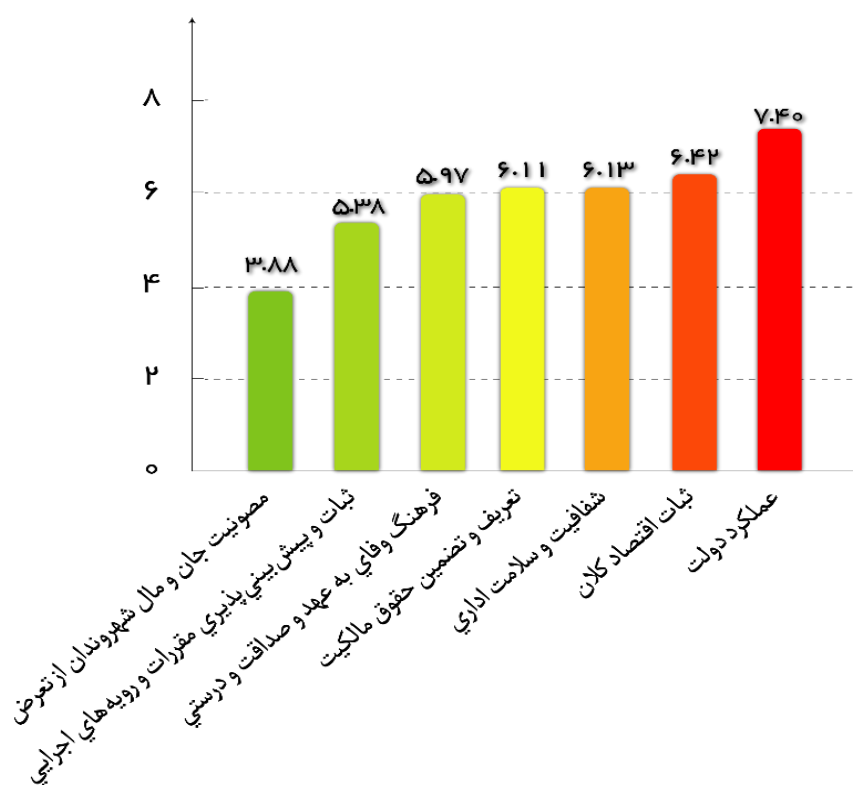

جدول ۹. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۸

ردیف	نماگرهای شاخص امنیت سرمایه‌گذاری	پاییز ۱۳۹۸	زمستان ۱۳۹۸	تغییر زمستان نسبت به پاییز
۱	عملکرد دولت (شامل ۳ مؤلفه: ۳ پیمایشی)	۶/۲۵	۷/۴۰	نامناسب‌تر
۲	ثبات اقتصاد کلان (شامل ۳ مؤلفه: ۱ پیمایشی و ۲ آماری)	۶/۷۳	۶/۴۲	مناسب‌تر
۳	شفافیت و سلامت اداری (شامل ۴ مؤلفه: ۴ پیمایشی)	۶/۱۱	۶/۱۳	نامناسب‌تر
۴	تعریف و تضمین حقوق مالکیت (شامل ۷ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۴ آماری)	۷/۱۸	۶/۱۱	مناسب‌تر
۵	فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی (شامل ۹ مؤلفه: ۵ پیمایشی و ۴ آماری)	۶/۲۸	۵/۹۷	مناسب‌تر
۶	ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (شامل ۴ مؤلفه: ۳ پیمایشی و ۱ آماری)	۶/۲۰	۵/۳۸	مناسب‌تر
۷	مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (شامل ۸ مؤلفه: ۲ پیمایشی و ۶ آماری)	۴/۳۹	۳/۸۸	مناسب‌تر

توضیح: نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی.

نمودار ۷. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۸

آنچه در جدول ۹ آمده است ترتیب نماگرهای هفت‌گانه از نامناسب‌ترین به مناسب‌ترین است. از مقایسه این جدول با مطالعات گذشته درمی‌یابیم که نامناسب‌ترین نماگر در زمستان ۱۳۹۸ نماگر عملکرد دولت بوده است در حالی که در پاییز ۱۳۹۸ نماگر تعریف و تضمین حقوق مالکیت نامناسب‌ترین وضعیت را به خود اختصاص داده بوده است. این در حالی است که نامناسب‌ترین نماگر در مطالعه تابستان ۱۳۹۸ همان نماگر عملکرد دولت بوده است در این میان مناسب‌ترین نماگر همچنان نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض است که در هر دو مطالعه پاییز ۱۳۹۸ و تابستان ۱۳۹۸ همچنان مناسب‌ترین ارزیابی را از آن خود کرده است.

رتبه‌بندی استان‌ها به ترتیب هریک از هفت نماگر امنیت سرمایه‌گذاری برحسب مناسب‌ترین تا نامناسب‌ترین ارزیابی در استان‌ها، در ادامه ارائه شده است.

۱-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «عملکرد دولت»

در زمستان ۱۳۹۸ نماگر عملکرد دولت با کمیت ۷/۴۰ به‌عنوان نامناسب‌ترین نماگر شناخته شده است در حالی که در پاییز ۱۳۹۸ نماگر عملکرد دولت با ۶/۲۵ از ۱۰ به‌عنوان چهارمین نماگر نامناسب در میان هفت نماگر دیگر ارزیابی شده بود. لکن این نماگر در پایش تابستان ۱۳۹۸ نیز با عدد ۶/۷۵ نامناسب‌ترین نماگر از منظر فعالان اقتصادی و داده‌های موجود شناخته شده بود. به‌عبارتی وضعیت این نماگر در پایش اخیر به شدت نامناسب ارزیابی شده است، ادامه این روند و بررسی آن در گزارش‌های آتی می‌تواند حائز پیام‌های قابل توجه برای نهادهای مربوطه و درگیر با مؤلفه‌های این نماگر باشد.

جدول ۱۰. رتبه استان‌ها براساس نماگر «عملکرد دولت» در زمستان ۱۳۹۸

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	یزد	۳/۸۸	۱۲	چهارمحال و بختیاری	۷/۴۸	۲۳	قم	۷/۶۱
۲	همدان	۷/۱۶	۱۳	کردستان	۷/۴۹	۲۴	خراسان شمالی	۷/۶۲
۳	کهگیلویه و بویراحمد	۷/۲۰	۱۴	کرمانشاه	۷/۴۹	۲۵	سمنان	۷/۶۵
۴	اردبیل	۷/۳۳	۱۵	فارس	۷/۴۹	۲۶	مرکزی	۷/۶۶
۵	خراسان جنوبی	۷/۳۴	۱۶	مازندران	۷/۵۲	۲۷	سیستان و بلوچستان	۷/۶۸
۶	خوزستان	۷/۳۸	۱۷	آذربایجان شرقی	۷/۵۳	۲۸	آذربایجان غربی	۷/۶۸
۷	خراسان رضوی	۷/۳۹	۱۸	ایلام	۷/۵۳	۲۹	گیلان	۷/۶۹
۸	بوشهر	۷/۳۹	۱۹	اصفهان	۷/۵۳	۳۰	تهران	۷/۷۰
۹	لرستان	۷/۴۳	۲۰	قزوین	۷/۵۳	۳۱	البرز	۷/۸۱
۱۰	گلستان	۷/۴۶	۲۱	هرمزگان	۷/۵۴	میانگین کشوری	۷/۴۰	
۱۱	کرمان	۷/۴۸	۲۲	زنجان	۷/۶۰			

شکل ۳. نماگر «عملکرد دولت» به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸

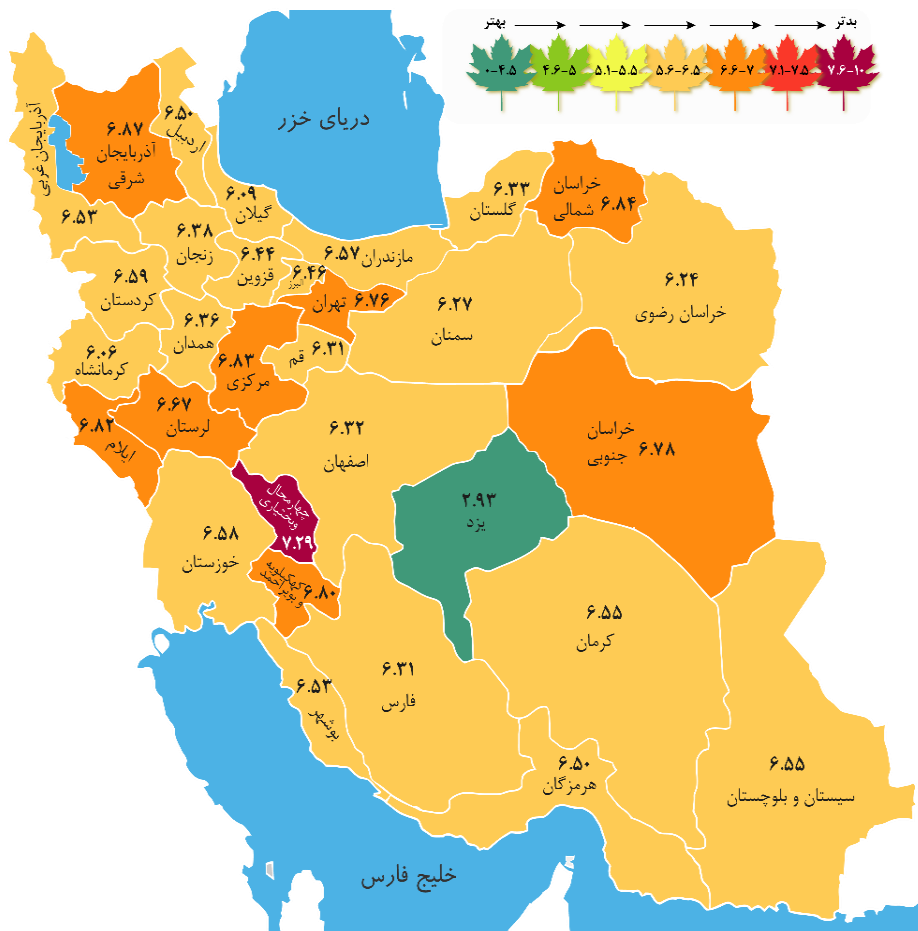
۳-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان»

نماگر ثبات اقتصاد کلان در زمستان ۱۳۹۸ نیز همانند پاییز ۱۳۹۸ با کمیّت ۶/۴۲ از ۱۰ دومین نماگر در میان هفت نماگر دیگر ارزیابی شده است؛ به عبارتی با توجه به شرایط کلان اقتصادی ایران و همچنین روند اتفاقات رخ داده در فصل پاییز ۱۳۹۸ همچنان برابری نامناسب‌ترین مؤلفه‌های نماگر ثبات اقتصاد کلان نسبت به سایر نماگرها وجود دارد. وضعیت این نماگر در پایش زمستان ۱۳۹۸ در استان‌های یزد، کرمانشاه و گیلان نسبت به سایر استان‌ها بهتر و مناسب‌تر ارزیابی شده و در استان‌های چهارمحال و بختیاری، آذربایجان شرقی و خراسان شمالی نامناسب‌تر از بقیه بوده است. جدول ۱۱ رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر ثبات اقتصاد کلان را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. رتبه استان‌ها براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان» در زمستان ۱۳۹۸

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	یزد	۲/۹۳	۱۲	قزوین	۶/۴۴	۲۳	لرستان	۶/۶۷
۲	کرمانشاه	۶/۰۶	۱۳	البرز	۶/۴۶	۲۴	تهران	۶/۷۶
۳	گیلان	۶/۰۹	۱۴	هرمزگان	۶/۵۰	۲۵	خراسان جنوبی	۶/۷۸
۴	خراسان رضوی	۶/۲۴	۱۵	اردبیل	۶/۵۰	۲۶	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۸۰
۵	سمنان	۶/۲۷	۱۶	آذربایجان غربی	۶/۵۳	۲۷	ایلام	۶/۸۲
۶	قم	۶/۳۱	۱۷	بوشهر	۶/۵۳	۲۸	مرکزی	۶/۸۳
۷	فارس	۶/۳۱	۱۸	سیستان و بلوچستان	۶/۵۵	۲۹	خراسان شمالی	۶/۸۴
۸	اصفهان	۶/۳۲	۱۹	کرمان	۶/۵۵	۳۰	آذربایجان شرقی	۶/۸۷
۹	گلستان	۶/۳۳	۲۰	مازندران	۶/۵۷	۳۱	چهارمحال و بختیاری	۷/۲۹
۱۰	همدان	۶/۳۶	۲۱	خوزستان	۶/۵۸		میانگین کشوری	۶/۴۲
۱۱	زنجان	۶/۳۸	۲۲	کردستان	۶/۵۹			

شکل ۴. نماگر «ثبات اقتصاد کلان» به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸

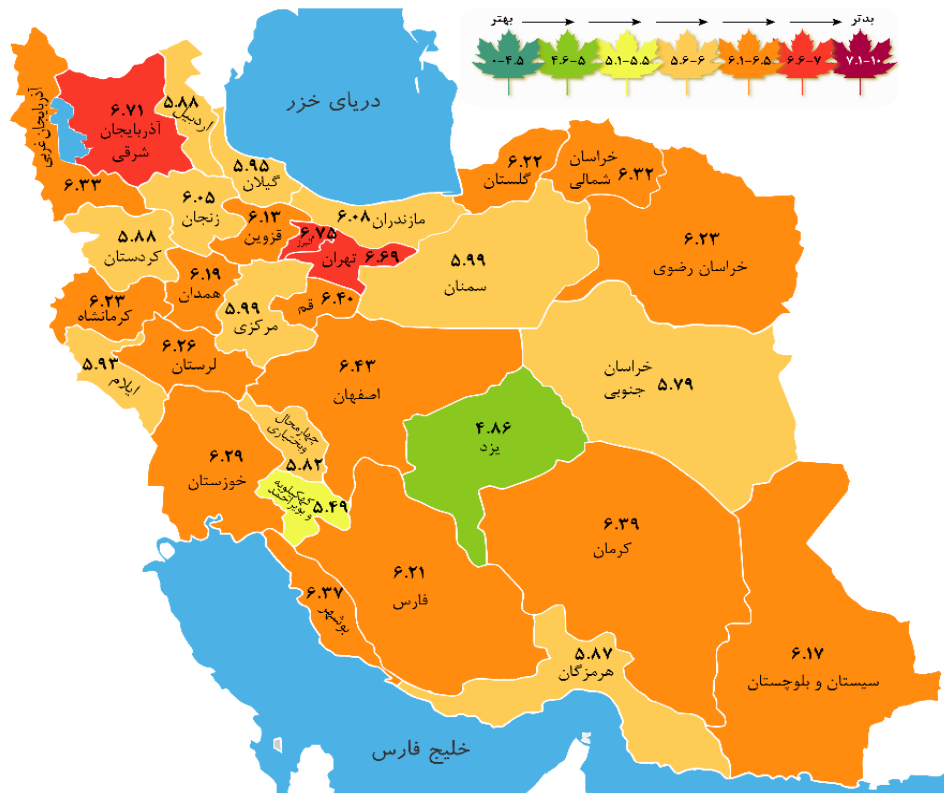
۳-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»

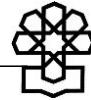
نماگر شفافیت و سلامت اداری، شامل چهار مؤلفه است که همه آنها به صورت پیمایشی محاسبه شده‌اند و در جایگاه سوم نامناسب‌ترین نماگرها قرار گرفته است. جدول ۱۲ رتبه‌بندی استان‌ها براساس این نماگر را در مطالعه زمستان ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که وضعیت استان‌های یزد، کهگیلویه و بویراحمد و خراسان جنوبی مناسب‌ترین و استان‌های البرز، آذربایجان شرقی و تهران نامناسب‌ترین ارزیابی را از منظر فعالان اقتصادی هر استان در این نماگر کسب کرده‌اند.

جدول ۱۲. رتبه استان‌ها براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری» در زمستان ۱۳۹۸

رتبه	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	رتبه
۱	یزد	۴/۸۶	۱۲	زنجان	۶/۰۵	۲۳	خراسان شمالی	۶/۳۲
۲	کهگیلویه و بویراحمد	۵/۴۹	۱۳	مازندران	۶/۰۸	۲۴	آذربایجان غربی	۶/۳۳
۳	خراسان جنوبی	۵/۷۹	۱۴	قزوین	۶/۱۳	۲۵	بوشهر	۶/۳۷
۴	چهارمحال و بختیاری	۵/۸۲	۱۵	سیستان و بلوچستان	۶/۱۷	۲۶	کرمان	۶/۳۹
۵	هرمزگان	۵/۸۷	۱۶	همدان	۶/۱۹	۲۷	قم	۶/۴۰
۶	اردبیل	۵/۸۸	۱۷	فارس	۶/۲۱	۲۸	اصفهان	۶/۴۳
۷	کردستان	۵/۸۸	۱۸	گلستان	۶/۲۲	۲۹	تهران	۶/۶۹
۸	ایلام	۵/۹۳	۱۹	خراسان رضوی	۶/۲۳	۳۰	آذربایجان شرقی	۶/۷۱
۹	گیلان	۵/۹۵	۲۰	کرمانشاه	۶/۲۳	۳۱	البرز	۶/۷۵
۱۰	مرکزی	۵/۹۹	۲۱	لرستان	۶/۲۶	۳۰	میانگین کشوری	۶/۱۳
۱۱	سمنان	۵/۹۹	۲۲	خوزستان	۶/۲۹	۳۱		

شکل ۵. نماگر «شفافیت و سلامت اداری» به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸

۷-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض»
نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض شامل هشت مؤلفه است که اکثر آنها آماری هستند.
جدول ۱۶ رتبه‌بندی استان‌ها را براساس این نماگر نشان می‌دهد.

در زمستان ۱۳۹۸ فعالان اقتصادی استان‌های خراسان جنوبی، آذربایجان غربی و کرمانشاه مناسب‌ترین ارزیابی و فعالان اقتصادی استان‌های یزد، تهران و خراسان شمالی نامناسب‌ترین ارزیابی را از نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» داشته‌اند. این نماگر در زمستان ۱۳۹۸ همانند سه پایش بهار، تابستان و پاییز ۱۳۹۸ در میان هفت نماگر، مناسب‌ترین نماگر ارزیابی شده است.

جدول ۱۶. رتبه استان‌ها براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» زمستان ۱۳۹۸

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان
۱	خراسان جنوبی	۳/۱۹	۱۲	کهگیلویه و بویراحمد	۳/۷۵	۲۳	مازندران
۲	آذربایجان غربی	۳/۳۷	۱۳	ایلام	۳/۷۸	۲۴	قزوین
۳	کرمانشاه	۳/۵۲	۱۴	مرکزی	۳/۷۹	۲۵	آذربایجان شرقی
۴	سیستان و بلوچستان	۳/۵۴	۱۵	سمنان	۳/۸۲	۲۶	اردبیل
۵	هرمزگان	۳/۵۵	۱۶	زنجان	۳/۸۲	۲۷	خوزستان
۶	گلستان	۳/۵۷	۱۷	قم	۳/۸۶	۲۸	البرز
۷	فارس	۳/۶۱	۱۸	خراسان رضوی	۳/۸۸	۲۹	خراسان شمالی
۸	کردستان	۳/۶۵	۱۹	لرستان	۳/۸۸	۳۰	تهران
۹	چهارمحال و بختیاری	۳/۶۹	۲۰	اصفهان	۳/۹۴	۳۱	یزد
۱۰	همدان	۳/۷۴	۲۱	گیلان	۳/۹۵	میانگین کشوری	
۱۱	بوشهر	۳/۷۵	۲۲	کرمان	۴/۰۱		

شکل ۹. رتبه استان‌ها در نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» زمستان ۱۳۹۸

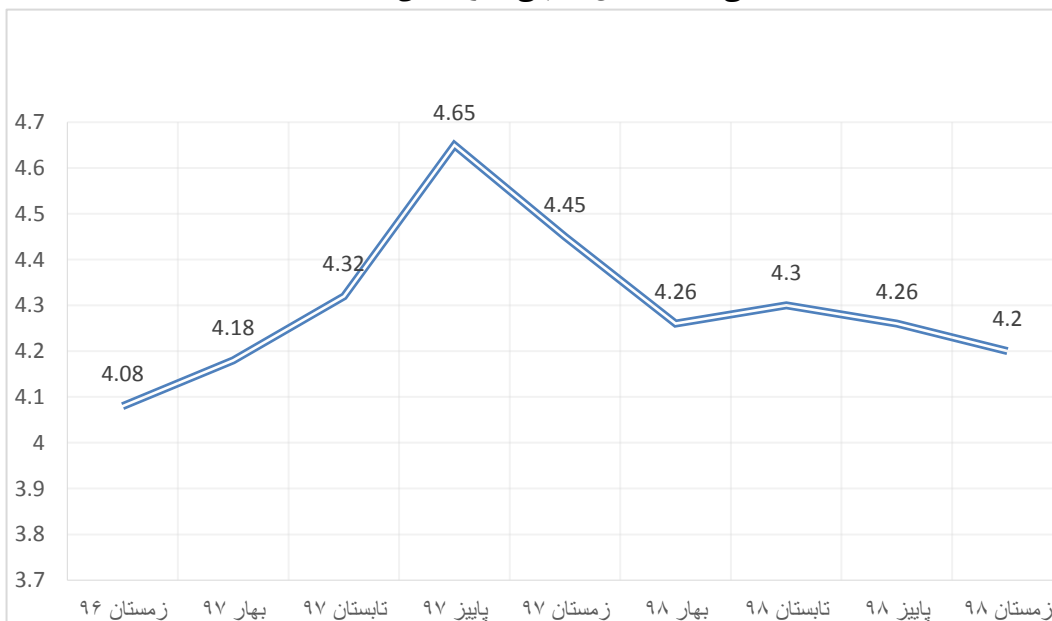

۴. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران

پس از استخراج مؤلفه‌های پیمایشی و آماری، اکنون با تلفیق این مؤلفه‌ها، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ را ارائه می‌کنیم. براساس پژوهش پشتیبان گزارش حاضر، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری، با محاسبه میانگین وزنی مؤلفه‌های پیمایشی و آماری با نسبت ۸۰ به ۲۰ استخراج می‌شود که بر این اساس، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در فصل زمستان ۱۳۹۸ کمیّت ۵/۸۴ از ۱۰ (شاخص ۱۰ به معنای نامنی مطلق سرمایه‌گذاری) به دست آمده است (مناسب‌ترین ارزیابی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در طی ۹ پایش انجام شده).

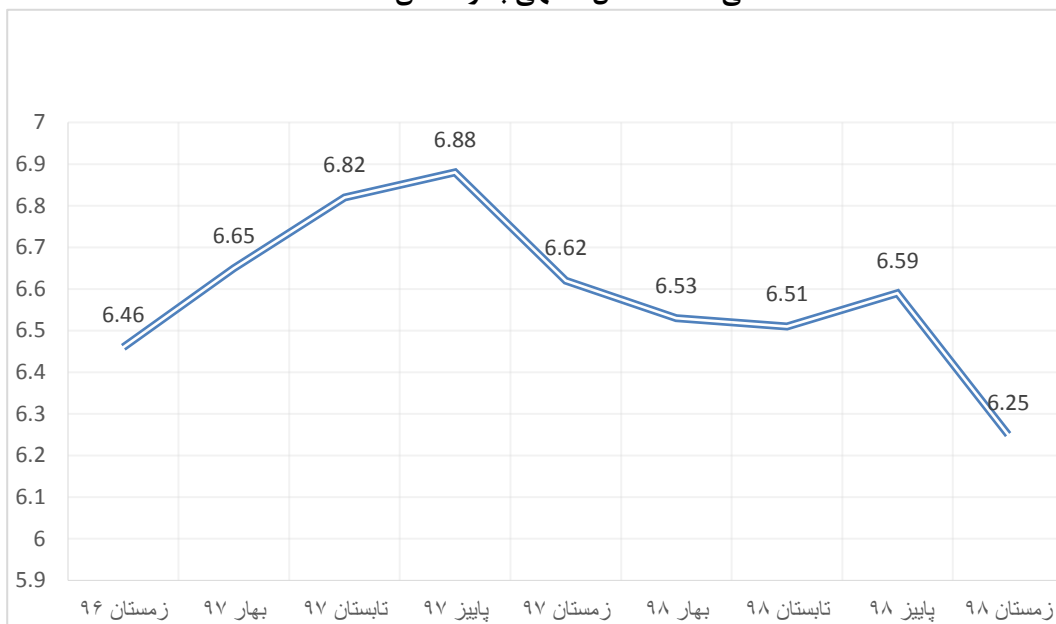
نمودارهای ۸، ۹ و ۱۰، روند تغییرات مؤلفه‌های آماری، مؤلفه‌های پیمایشی و شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری را نشان می‌دهند. ملاحظه می‌شود که روند بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری که از پاییز ۱۳۹۷ شروع شده و در پاییز ۱۳۹۸ متوقف و معکوس شده بود، در زمستان ۱۳۹۸ با شتاب از سرگرفته شده است.

نمودار ۸. روند تغییرات مؤلفه‌های آماری (HD) شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری طی هشت فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۸

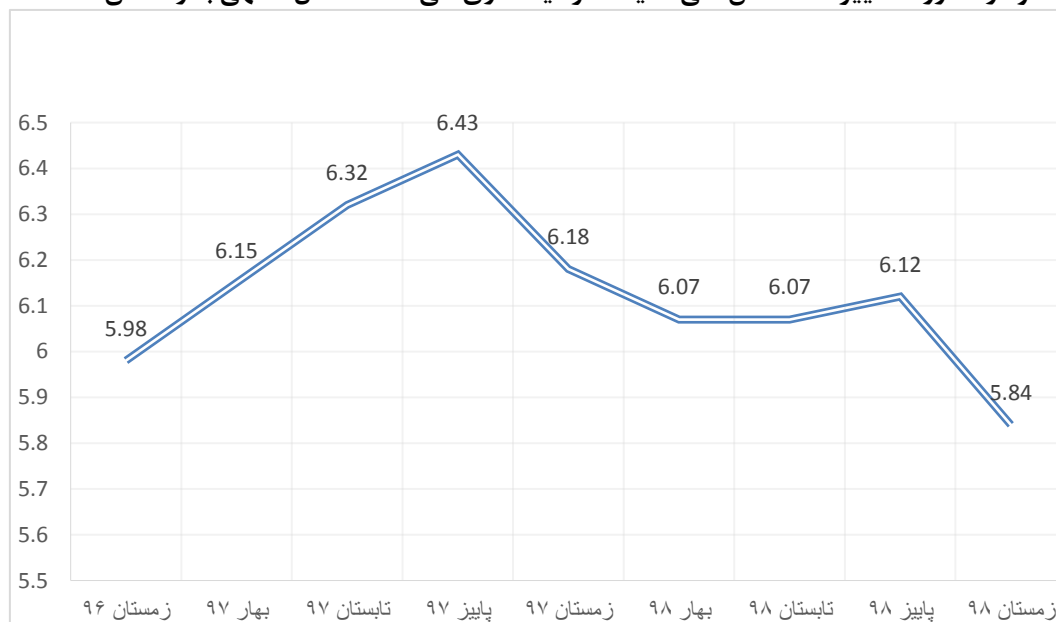

نمودار ۹. روند تغییرات مؤلفه‌های پیمایشی (SD) شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری
طی هشت فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۸

نمودار ۱۰. روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری طی هشت فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۸

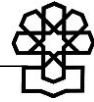

جدول ۱۷ وضعیت مؤلفه‌ها و شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ را به تفکیک استان نشان می‌دهد.

جدول ۱۷. رتبه‌بندی استان‌ها از نظر شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸

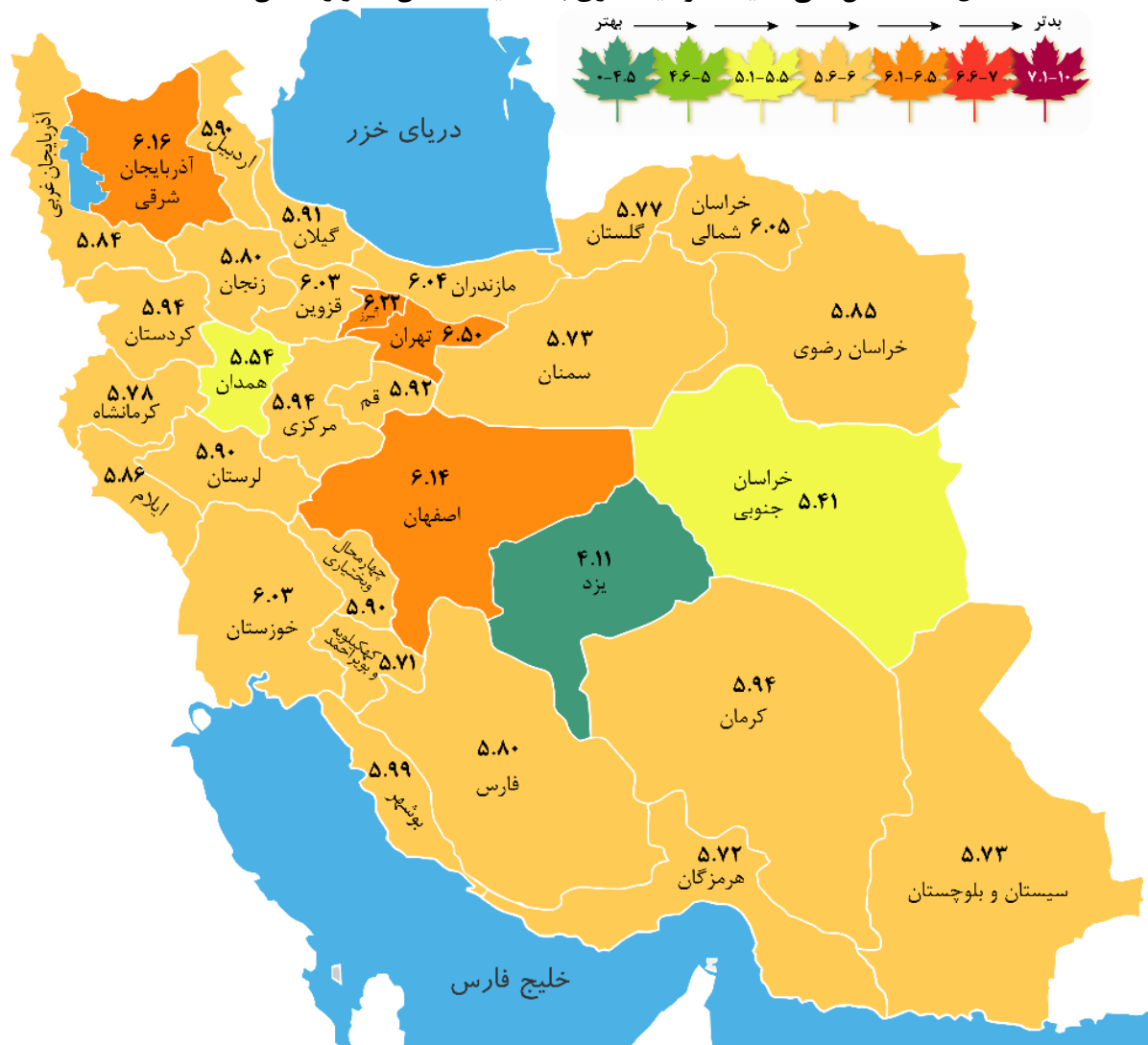
ردیف	استان / شاخص	شاخص امنیت سرمایه‌گذاری	
		مؤلفه‌های آماری	مؤلفه‌های پیمایشی
۱	یزد	۴/۱۲	۴/۱۰
۲	خراسان جنوبی	۳/۱۵	۵/۹۸
۳	همدان	۲/۹۳	۶/۲۰
۴	کهگیلویه و بویراحمد	۵/۲۸	۵/۸۱
۵	هرمزگان	۴/۰۴	۶/۱۴
۶	سیستان و بلوچستان	۳/۲۹	۶/۳۴
۷	سمنان	۳/۴۶	۶/۳۰
۸	گلستان	۳/۹۵	۶/۲۲
۹	کرمانشاه	۳/۶۶	۶/۳۱
۱۰	زنجان	۳/۹۵	۶/۲۶
۱۱	فارس	۳/۷۴	۶/۳۲
۱۲	آذربایجان غربی	۳/۱۴	۶/۵۲
۱۳	خراسان رضوی	۳/۶۳	۶/۴۰
۱۴	ایلام	۴/۳۴	۶/۲۴
۱۵	چهارمحال و بختیاری	۴/۹۳	۶/۱۴
۱۶	لرستان	۴/۱۰	۶/۳۵
۱۷	اردبیل	۵/۱۵	۶/۰۹
۱۸	گیلان	۴/۴۷	۶/۲۷
۱۹	قم	۳/۶۳	۶/۵۰
۲۰	مرکزی	۴/۳۰	۶/۳۴
۲۱	کرمان	۳/۷۶	۶/۴۸
۲۲	کردستان	۴/۸۵	۶/۲۱
۲۳	بوشهر	۴/۶۹	۶/۳۱
۲۴	خوزستان	۴/۶۷	۶/۳۶
۲۵	قزوین	۴/۵۷	۶/۴۰
۲۶	مازندران	۵/۲۳	۶/۲۵
۲۷	خراسان شمالی	۴/۳۹	۶/۴۶
۲۸	اصفهان	۴/۶۰	۶/۵۳
۲۹	آذربایجان شرقی	۳/۹۸	۶/۷۱
۳۰	البرز	۴/۵۲	۶/۶۴
۳۱	تهران	۵/۷۷	۶/۶۹
	میانگین	۴/۲۰	۶/۲۵

* شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری میانگین وزنی دو بخش پیمایشی با وزن ۰/۸ و آماری با وزن ۰/۲ است.

جدول ۱۸ نشان می‌دهد براساس فروض و تعاریف این پژوهش، مناسب‌ترین استان‌ها از نظر امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ به ترتیب استان‌های یزد، خراسان جنوبی و همدان بوده‌اند، در حالی که در پایش پاییز ۱۳۹۸ به ترتیب استان‌های همدان، خراسان جنوبی و قم دارای مناسب‌ترین ارزیابی از امنیت سرمایه‌گذاری بوده‌اند. همچنین نامناسب‌ترین استان‌ها از نظر امنیت سرمایه‌گذاری در پایش زمستان ۱۳۹۸ به ترتیب استان‌های تهران، البرز و آذربایجان شرقی بوده‌اند، در حالی که در پایش پاییز ۱۳۹۸ به ترتیب استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، تهران و اردبیل بوده‌اند.

شکل ۱۰. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۸

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ در شرایطی اتفاق افتاده که از اول اسفندماه ۱۳۹۸، ویروس کرونا به تدریج فروش بسیاری از واحدهای تولیدی را تحت تأثیر قرارداد تا حدی که فروش ویژه پایان سال و ایام نوروز ۱۳۹۹ عملاً منتفی شد. این پدیده به برخی کسب‌وکارها به خصوص پوشاک، ضربه سختی زد. با وجود این واقعیت، ممکن است چنین به نظر برسد که بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۸ دور از انتظار است. در این خصوص لازم است به این نکته توجه شود که این پایش، «امنیت سرمایه‌گذاری» را می‌سنجد نه «فروش» یا «محیط کسب‌وکار» را. آنچه شاخص امنیت سرمایه‌گذاری می‌سنجد بیشتر از جنس ثبات قوانین و مقررات، سلامت اداری، تضمین حقوق مالکیت، فرهنگ وفای به عهد در بازارها و ... است که به صورت مستقیم تحت تأثیر شیوع کرونا قرار ندارند. البته می‌توان انتظار داشت که با توجه به نوسانات نرخها در بازارهای ارز و کالاهای واسطه‌ای در بهار ۱۳۹۹، که از آثار غیرمستقیم شیوع کرونا بود، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۹ نسبت به زمستان ۱۳۹۸ بدتر شود.

۱. اطلاعات استخراج شده از جدول ۱۷ (شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری و رتبه‌بندی استان‌ها براساس آن) و مقایسه دو شاخص پیمایشی (۶/۲۵) و آماری (۴/۲۰)، شکافی قابل توجه میان آمارهای رسمی (HD) و ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعه (SD) را نشان می‌دهد. از این اختلاف می‌توان نتیجه گرفت که اتکای صرف به آمارهای رسمی ممکن است تحلیل‌ها و تفسیرهای امنیت سرمایه‌گذاری را دچار خطا کند. در واقع آنچه فعالان اقتصادی برای سرمایه‌گذار ملاک تصمیم‌گیری قرار می‌دهند احساس و ادراک آنهاست و نه آمارهای رسمی. در شاخص پیمایشی، تجربه، ادراک و احساسات افراد درباره مؤلفه‌ها ارائه می‌شود که امکان دارد با واقعیت، تفاوت فاحش داشته باشد؛ همان‌طور که داده‌های آماری نیز به دلیل تورش‌های آماری می‌توانند با واقعیت فاصله داشته باشند. برای مثال شاخص‌هایی که امنیت و تورم و رشد اقتصادی و اشتغال و کارایی را محاسبه می‌کنند می‌توانند با احساس امنیت، احساس تورم، احساس رشد و اشتغال و احساس کارایی، متفاوت باشند. شاید بتوان گفت این تفاوت‌ها، گویای شکاف میان نتایج واقعی عملکرد دولت از یک‌سو و احساس و ادراک و انتظارات مردم از سوی دیگر است.

۲. در میان نماگرهای هفت‌گانه شاخص امنیت اقتصادی در زمستان ۱۳۹۸، نامناسب‌ترین نماگر «عملکرد دولت» بوده است در حالی که در مطالعه پاییز ۱۳۹۸ نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» و در مطالعه تابستان ۱۳۹۸ نماگر «عملکرد دولت» نامناسب‌ترین وضعیت را داشته است. نکته قابل توجه کمیت بسیار نامناسب نماگر عملکرد دولت است که با عدد ۷/۴۰ در زمستان ۱۳۹۸، نسبت به کمیت آن در پایش پاییز ۱۳۹۸ با عدد ۶/۲۵ نشان از وخیم‌تر شدن این نماگر دارد. البته مناسب‌ترین نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» است که در هر دو مطالعه زمستان و پاییز ۱۳۹۸ نیز مناسب‌ترین نماگر بوده است.

شایان یادآوری است که نماگر ثبات اقتصاد کلان که دربرگیرنده دو مؤلفه آماری «ثبات نرخ ارز» و «ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده» و مؤلفه پیمایشی «ثبات قیمت مواد اولیه» است در تابستان ۱۳۹۸ نسبت به بهار ۱۳۹۸ از منظر فعالان اقتصادی و شاخص‌های آماری با نمره مناسب‌تری ارزیابی شده بوده است. شاید بتوان گفت بر اثر کاهش محسوس نوسانات ارزی در دوره بهار و تابستان ۱۳۹۸ و تثبیت نسبی نرخ تورم و تاحدودی تثبیت قیمت مواد اولیه بوده است، اما در پاییز ۱۳۹۸ از نظر مشارکت‌کنندگان در این مطالعه بر اثر تغییر برخی سیاست‌های دولت از جمله افزایش ناگهانی قیمت بنزین و تغییر انتظارات تورمی مردم، وضعیت کلی نماگر اقتصاد کلان نامناسب‌تر از فصل گذشته ارزیابی شده و نمره بالاتری (بدتری) به خود اختصاص داده بوده است. لکن در پایش زمستان ۱۳۹۸ با وجود آنکه کمیت نمره‌ای آن بهتر شده است، ولی به‌عنوان دومین نماگر نامناسب حکایت از وضعیت وخیم‌تر اقتصاد کلان از منظر فعالان مشارکت‌کننده در پایش را دارد.

۳. یک اتفاق یا رخداد در هر استان می‌تواند رتبه آن استان را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری تغییر دهد. برای مثال، لازم است برای همه ساکنان هر استان روشن شود بی‌احتیاطی در راندگی منجر به تصادف با تلفات یا نزاع منجر به ضرب‌وجرح یا حتی تغییر مسئولان استانی، باعث کاهش رتبه استان می‌شود؛ اعلام و جلب توجه عمومی به این شاخص می‌تواند به رقابت‌های مثبت و سازنده میان استان‌ها منجر شود و به همکاری مردم و فعالان اقتصادی و مسئولان استانی برای بهتر شدن رتبه و پیشی گرفتن از استان‌های رقیب بینجامد. برای نزدیک شدن به وضعیت مطلوب، پیشنهاد می‌شود مسئولان و رسانه‌های ملی و استانی رتبه‌بندی استان‌ها در این گزارش را برای مردم تشریح کرده و اهتمام عمومی را برای بهتر شدن وضعیت استان خود در فصل آینده، برانگیزند و نشان دهند مسئولیت اجتماعی در بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در هر استان مؤثر است. نیل به این هدف، مستلزم فرهنگ‌سازی است.

۴. با بررسی چند پایش اخیر درمی‌یابیم که در رتبه‌بندی استان‌ها براساس داده‌های آماری، شاهد نوعی پراکندگی استان‌های برخوردار و کمتر برخوردار در پایین و بالای فهرست هستیم. برای مثال، تهران در کنار چند استان کمتر برخوردار (همانند چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان و کردستان) در پایین فهرست قرار گرفته که این امر می‌تواند به دلیل پراکندگی و تنوع مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری باشد. از طرف دیگر توجه به این نکته لازم است که هرچند یک بنگاه اقتصادی که در یک استان خاص فعالیت می‌کند، اما از مؤلفه‌های شکل‌دهنده امنیت سرمایه‌گذاری در دیگر استان‌ها می‌تواند متأثر باشد. برای مثال، مواد اولیه را از استانی دیگر خریده و چک برگشتی دارد یا برای انعقاد قراردادی به استان دیگر رفته و منجر به تصادف شده و یا محصولش را در جای دیگری فروخته و خلف وعده صورت گرفته و مواردی نظیر اینها، به عبارت دیگر نوعی درهم‌تنیدگی بین استانی وجود دارد که ایفای مسئولیت اجتماعی آحاد افراد در یک استان فقط شاخص آن استان را بهبود نمی‌بخشد، بلکه آثار جانبی مثبتی برای سایرین به‌طور مستقیم و غیرمستقیم دارد.

۵. دقت در استان‌هایی که در نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض، در نامناسب‌ترین و یا مناسب‌ترین وضعیت قرار می‌گیرند با توجه به اینکه مؤلفه‌های این نماگر بیشتر آماری هستند، می‌تواند معنادار باشد. به عبارتی از آن جهت که منابع آماری براساس رخدادهای واقعی اطلاعات فوق را بیان کرده‌اند در پایش این نماگر اعداد و رتبه‌بندی حاصله دقیقاً آن چیزی است که اتفاق افتاده و می‌توان براساس آن نتیجه تفاوت‌ها را مورد بررسی بیشتر و علت‌یابی قرار داد.

۶. در این پایش به ترتیب مؤلفه‌های «وفای به عهد در اجرای قراردادهای توسط دولت و شرکت‌های دولتی»، «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» و «احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی» نامناسب‌ترین و بدترین ارزیابی‌ها را به خود اختصاص داده‌اند و نشان از اهمیت عمل به وعده‌ها و قراردادهای توسط نهادهای دولتی و سازمان‌ها و نهادهای ذیل قوه مجریه دارد. به عبارتی فعالان اقتصادی در ارزیابی‌های خود به شدت بر روی عملکرد نهادهایی که با آنها به صورت مستقیم ارتباط دارند بسیار حساس بوده و سریع از آنها بازخوردهای خود را نشان می‌دهند.

۷. مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» همانند دو فصل قبل جزء نامناسب‌ترین و بدترین ارزیابی در میان همه مؤلفه‌ها نبوده است. بلکه در این پایش در جایگاه پنجم نامناسب‌ها قرار گرفت که شاید ناشی از نامناسب‌تر شدن سایر مؤلفه‌ها نسبت به آن بوده است، اما همچنان ضروری است مسئولان کشوری، لشکری و استانی برای جلب بیشتر اعتماد مردم و ارتقای امنیت سرمایه‌گذاری در کشور و نیز استان خود، در عمل به وعده‌ها بیشتر همت کنند و در صورتی که احتمال تحقق وعده‌ای را اندک می‌دانند، از اعلام آن اجتناب ورزند. تکرار تعداد دفعات نامناسب ارزیابی شدن مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» نشان‌دهنده حساسیت و توجه بسیار بالای فعالان کسب‌وکار مشارکت‌کننده در این پایش امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به صحبت‌ها و قول و وعده‌های داده شده مسئولان کشور و اثرگذاری بسیار بالای صحبت‌های آنها در فضای کلی امنیت سرمایه‌گذاری است.

۸. در مطالعه زمستان ۱۳۹۸ با رشد ناگهانی ارزیابی نامناسب از مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» مواجه شده‌ایم که در این پایش براساس ارزیابی فعالان مشارکت‌کننده، بسیار نامناسب ارزیابی شده و منجر شده است تا رتبه آن که در پایش پاییز ۱۳۹۸ در جایگاه ۱۶ نامناسب‌ترین مؤلفه بوده است به رتبه دوم نامناسب‌ترین‌ها سقوط کند. تحلیل چرایی علت این موضوع که به چه دلیل در زمستان از منظر فعالان کسب‌وکار اثر اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی به ناگهان بیش از سایر مؤلفه‌ها در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری فصل زمستان تأثیرات منفی گذاشته است نیاز به بررسی‌های بیشتر و دقیق‌تری دارد.

۹. نکته قابل توجه دیگر اینکه نماگرهای تشکیل‌دهنده امنیت سرمایه‌گذاری هر کدام یک متغیر و هدف بالارزش هستند که باید برنامه‌ریزان کشوری و نیز استانی به آنها توجه لازم را داشته باشند، در نتیجه در استراتژی‌ها

و برنامه‌های آتی برای توسعه ملی و استانی بهتر است به‌جای توجه صرف به شاخص‌های سخت‌افزاری و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی، به بهبود سایر مؤلفه‌های نرم‌افزاری نیز به‌صورت متناسب توجه کنند.

۱۰. بررسی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از فصل پاییز ۱۳۹۷ با کمیّت ۶/۴۳ و فصل زمستان ۱۳۹۷ با کمیّت ۶/۱۸ و فصل بهار ۱۳۹۸ با کمیّت ۶/۰۷ و فصل تابستان با کمیّت ۶/۰۷ نشان‌دهنده بهبود وضعیت نسبی این شاخص تا تابستان ۱۳۹۸ بوده است، اما در پاییز ۱۳۹۸ با کمیّت ۶/۱۲ مجدداً روند نامناسب شدن شاخص امنیت سرمایه‌گذاری بازگشته است، اما در پایش زمستان ۱۳۹۸ شاخص امنیت سرمایه‌گذاری با عدد کمی ۵/۸۴ مناسب‌ترین وضعیت را در طی کل پایش‌های انجام شده نشان می‌دهد؛ مطالعه بر روی عوامل مختلف از جمله: نوسانات در بازار ارز، نرخ تورم فصلی و ثبات یا عدم ثبات نسبی قیمت مواد اولیه بر اثر شوک‌های قیمتی به بازار آثار ثانویه تحریم‌های خارجی، تغییرات قوانین و مقررات، وعده‌های مسؤولان و نوع رفتار آنها و مواردی از این دست نشان می‌دهد که عدم ثبات متغیرها در کل اقتصاد به سرعت وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری را متناسب با تغییرات کلی اقتصاد متأثر می‌کند و شاید بتوان نتیجه گرفت که برای بهبود کلی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری با انجام دادن چه اقداماتی و یا انجام ندادن چه فرایندهایی می‌توان سریع‌تر در مسیر درست حرکت کرد.

۱۱. به‌نظر می‌رسد روند سیاست‌های ناگهانی و لحاظ نکردن پیش‌نیازهای مورد نیاز برای همراه‌سازی جامعه با آن سیاست‌ها فضای آینده را پرتلاطم و غیرعادی می‌سازد و متأسفانه سابقه گذشته نشان می‌دهد که عدم اتخاذ سیاست‌های مناسب و امیدبخش چگونه احتمال کاهش مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری و افت سرمایه‌گذاری را در ایران به‌همراه خواهد آورد. تکرار سیاست‌گذاری غافلگیرکننده و غیرقابل پیش‌بینی، خطر بزرگی برای توان اقتصاد ایران خواهد بود و تضعیف رشد اقتصادی آینده کشور را همچنان به‌دنبال خواهد داشت.

۱۲. قدرت و سرعت موتورهای رشد اقتصاد ایران، به بخش خصوصی مستقل، پویا و سالم نیاز دارد. فراهم شدن محیط مساعد و مناسب برای فعالیت بخش خصوصی، مستلزم شناسایی عوامل اصلی تعیین‌کننده عملکرد بنگاه‌ها و حذف چالش‌های پیش‌رو است. کاری که وظیفه ذاتی، ولی متأسفانه زمین‌مانده در ایران است.

۱۳. در پایش زمستان ۱۳۹۸ با مجموعه تمهیدات در نظر گرفته شده توسط تیم پایش و البته به‌روزرسانی مفید تعداد فعالان کسب‌وکار در کشور و البته اتخاذ تصمیمات دیگر خوشبختانه کفایت آماری مناسبی با افزایش نزدیک به ۱۵۵ درصدی تعداد پرسشنامه‌های پر شده نسبت به پاییز ۱۳۹۸ و پوشش بالغ بر ۸۵ درصدی حجم نمونه‌های مورد نیاز حاصل گشت که با این اقبال قطعاً نتایج حاصله به تدریج از مقبولیت و جامعیت کافی برخوردار خواهد شد.

پیوست - تحلیل آماری پرسشنامه‌های پر شده

در این قسمت با توجه به اقدامات انجام شده در خصوص افزایش تعداد مشارکت‌کنندگان از فعالان کسب و کار در پایش امنیت سرمایه‌گذاری فصل زمستان ۱۳۹۸، توضیحات و تحلیل‌هایی بیان می‌شود:

با توجه به اینکه لازم است به‌طور متوسط از هر استان ۳۷۰ پرسشنامه تکمیل و ارسال شود، در پایش فصول قبل با فرض اینکه تقریباً از هر ۱۵ نفری که برای تکمیل پرسشنامه دعوت می‌شود، ۲ نفر به‌صورت کامل اقدام به تکمیل پرسشنامه می‌کنند، به بیش از ۸۴۰۰۰ فعال اقتصادی لینک صفحه پرسشنامه پیامک می‌شد. در پایش زمستان ۱۳۹۸ با بررسی و به‌روزرسانی جامعه آماری در دسترس، تعداد جامعه آماری به ۴۷۷,۸۷۷ نفر رسید که از این تعداد، استان محل فعالیت بالغ بر ۳۶,۹۳۴ کاربر نامشخص ارزیابی شد. لکن بعد از به‌روزرسانی جامعه، نظر به اینکه در تجربه پایش‌های گذشته، تقریباً از هر ۲۵ نفر دعوت شده به صفحه پرسشنامه ۱ نفر پرسشنامه را به‌درستی تکمیل و ارسال می‌نمود (ضریب ارسال: ۲۵)، فرایند ارسال پیامک به‌صورت تدریجی طی دو مرحله انجام شد. در مرحله اول به ۷/۵ برابر نمونه مورد نیاز پیامک ارسال شد و با توجه به نتیجه به‌دست آمده در استان‌های مختلف، در مرحله دوم برای هر استان ضریب متفاوتی در نظر گرفته شد و متناسب با ضریب مرحله قبل به بخشی دیگر از جامعه آماری ارسال پیامک انجام شد.

جدول ۱. ضریب ارسال پیامک به تفکیک استان‌ها

یزد	۱۸.۶
همدان	۱۸.۶
همدان	۳۴.۹
مرکزی	۱۶.۴
مازندران	۱۹.۳
لرستان	۲۲.۵
گیلان	۳۴.۷
گلستان	۱۶.۸
کهگیلویه و بویراحمد	۱۹.۹
کرمانشاه	۳۷.۲
کرمان	۲۶.۹
کردستان	۳۱.۵
قم	۳۳.۸
قزوین	۳۲.۸
فارس	۱۶
سیستان و بلوچستان	۲۷.۵
سمنان	۱۹.۶
زنجان	۱۶.۷
خوزستان	۱۷.۴
خراسان شمالی	۳۰.۶
خراسان رضوی	۱۴.۹
خراسان جنوبی	۱۸.۱
چهارمحال و بختیاری	۱۴.۸
تهران	۱۱.۸
بوشهر	۳۳.۲
ایلام	۲۰
البرز	۱۸.۳
اصفهان	۱۶.۱
اردبیل	۱۷.۸
آذربایجان غربی	۱۸.۵
آذربایجان شرقی	۱۶.۹

در پایش زمستان ۱۳۹۸ استان‌های تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان رضوی به‌ترتیب کمترین ضریب ارسال و بیشترین سطح مشارکت در پژوهش و استان‌های کرمانشاه، کردستان، سیستان و بلوچستان به‌ترتیب بیشترین ضریب ارسال و کمترین سطح مشارکت در پژوهش را به خود اختصاص داده‌اند.

همچنین به‌طور میانگین ضریب ارسال برای کل کشور ۲۰,۴ بود یعنی به‌طور تقریبی از هر ۲۰ فعال اقتصادی که برای تکمیل پرسشنامه دعوت می‌شد، تنها ۱ نفر اقدام به تکمیل و ارسال می‌نمود. البته برخی نیز علی‌رغم ورود به محیط پرسشنامه یا اقدام به پاسخگویی نمی‌کردند و یا تمامی سؤالات را تا انتها پاسخ نمی‌دادند.

در پژوهش اخیر (پایش زمستان ۱۳۹۸) ۳۲۵۹۴ نفر به محیط پرسشنامه وارد شدند که از این تعداد تقریباً ۲۱۹۰۰ کاربر پاسخگویی به پرسشنامه را شروع کردند، اما تا پایان سؤالات و زدن دکمه ارسال نهایی ادامه نداده‌اند و تنها ۹۸۵۵ کاربر به‌طور کامل اقدام به تکمیل و ارسال پرسشنامه نموده بودند. از این تعداد بخشی از پرسشنامه‌های به‌صورت تکراری و یا توسط افرادی تکمیل شده بود که پیامکی برای آنها ارسال نشده بود و یا هویت آنها برای تیم پژوهش احراز نشد و در دسته پاسخ‌های نامعتبر ارزیابی شدند. در نهایت ۹۶۸۳ پرسشنامه صحیح جمع‌آوری شد.

- وضعیت پرسشنامه‌های اختصاصی و کاهش اسپم

در پایش فصول قبل سؤالات پرسشنامه از طریق وب‌گاه پرسشنامه به نشانی rcMajlisForm.ir در دسترس بود و این آدرس از طرق مختلف (ایمیل، پیامک و شبکه‌های اجتماعی) در اختیار فعالان اقتصادی قرار می‌گرفت. از آنجایی که نام و شماره تلفن تکمیل‌کننده پرسشنامه به‌صورت اختیاری از او سؤال می‌شد و با توجه به محدودیت‌های احراز هویت تکمیل‌کنندگان پرسشنامه در پایش فصول قبل، در پایش زمستان ۱۳۹۸ راهکاری به‌منظور کاهش فاصله تعداد پرسشنامه‌های تکمیل شده با پرسشنامه‌های احراز هویت شده ارائه شد.

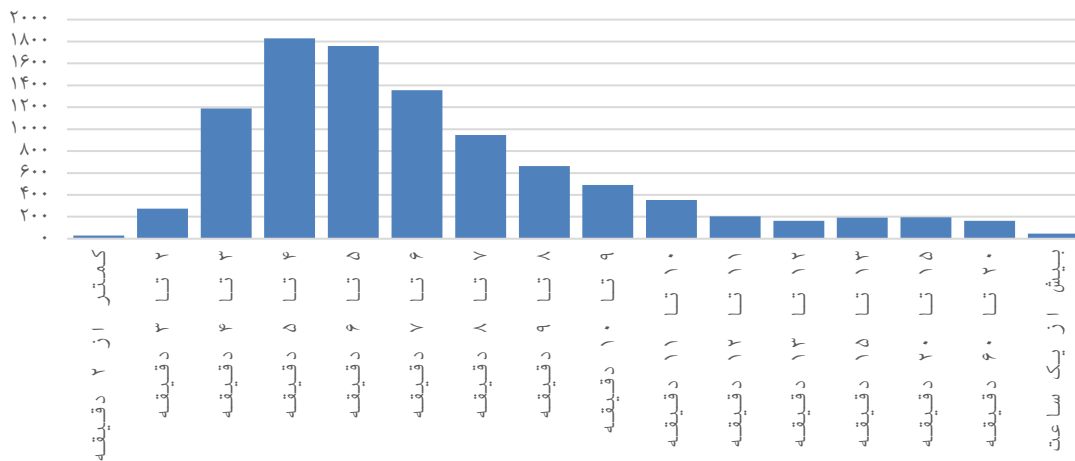
در پایش زمستان به هریک از جامعه آماری لینک منحصربه‌فردی پیامک شد که کاربر را به پرسشنامه مخصوص به خود هدایت می‌کرد و ۱۹۲۰۰۲ پرسشنامه با لینک منحصربه‌فرد ایجاد شد. با این روش با وجود زمانبر بودن ساخت و بررسی پرسشنامه‌ها عملاً احراز هویت تکمیل‌کنندگان دقت بالاتری به‌خود گرفت تا جایی که از ۹۸۵۵ پرسشنامه تکمیل شده و ارسالی توسط جامعه هدف، تنها ۱۷۲ پرسشنامه تکمیل شده به‌عنوان نامعتبر شناسایی شد (حدود ۱/۷ درصد) در صورتی که در پایش پاییز ۱۳۹۸ از ۵۷۱۵ پرسشنامه تکمیل شده صرفاً هویت ۳۸۰۱ پرسشنامه معتبر احراز شد. به بیان دیگر حدود ۳۳/۵ درصد از پرسشنامه‌ها نامعتبر شناسایی شده بودند.

- وضعیت زمان پاسخگویی به پرسشنامه

در پژوهش زمستان ۱۳۹۸ با ورود به محیط پرسشنامه دکمه‌ای تحت عنوان «شروع پاسخگویی» و در انتهای سؤالات دکمه‌ای با عنوان «تأیید و ارسال» قرار داده شده بود و فاصله زمانی کلیک روی این دو دکمه برای هر پرسشنامه ذخیره می‌شد که میانگین زمانی تکمیل پرسشنامه ۷ دقیقه و ۵۶ ثانیه ارزیابی شد.

این موضوع از این جهت حائز اهمیت بوده و ارزیابی و بررسی شد که زمان لازم برای مطالعه متن سؤالات و پاسخگویی به آنها به‌طور عمده بین ۳ تا ۱۰ دقیقه است لذا افرادی که در زمان بسیار کمتر از وقت معمولی فوق، اقدام به ارسال پاسخ‌ها نموده بودند، احتمال پاسخگویی از روی احساسات، تصادفی جواب دادن و از روی رفع تکلیف پر کردن در آنها بسیار زیاد است.

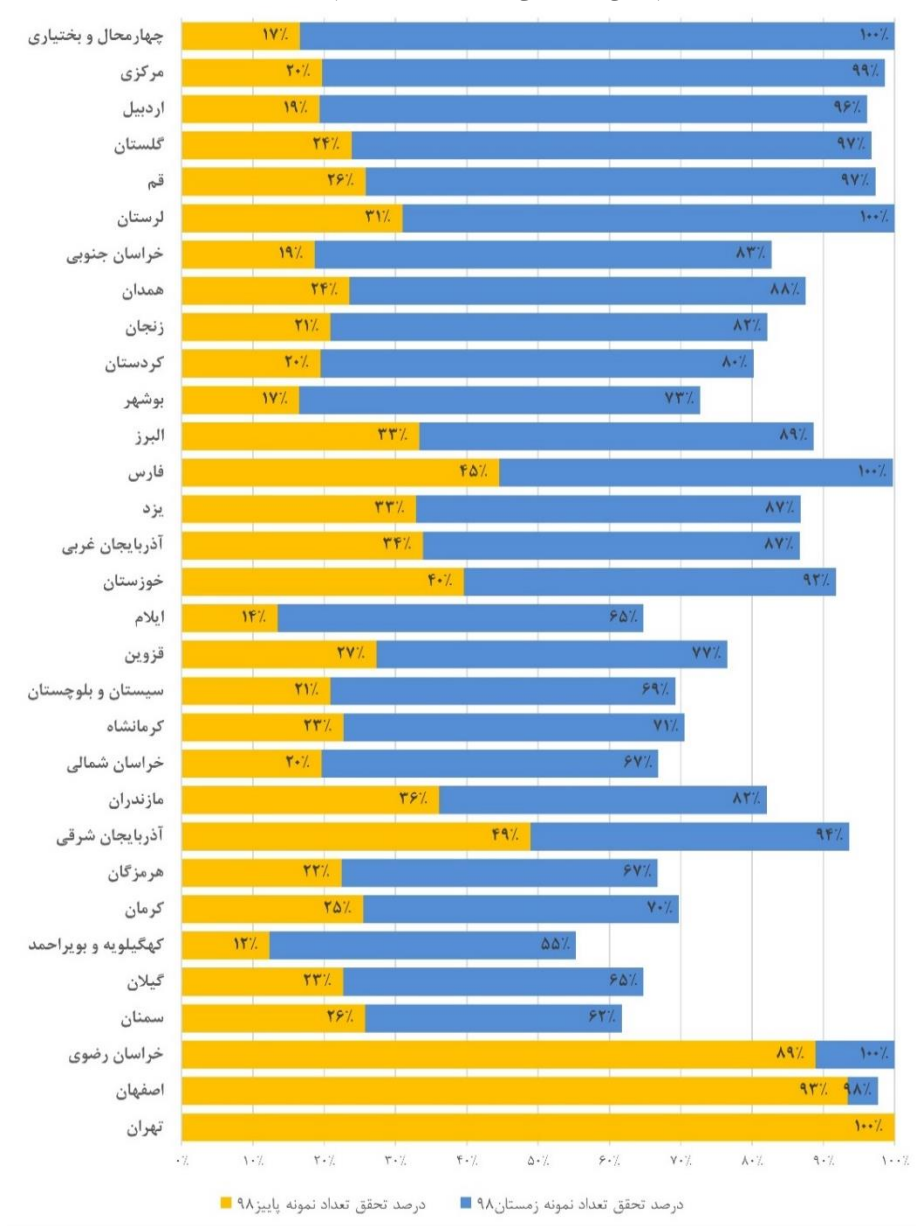
نمودار ۱. نمودار میله‌ای پراکندگی زمان پاسخگویی فعالان مشارکت‌کننده به پرسشنامه در پایش زمستان ۱۳۹۸

در نمودار زیر نیز نشان داده شده است که در زمستان ۱۳۹۸ استان چهارمحال و بختیاری بیشترین رشد درصد تحقق نمونه‌های لازم (۸۳ درصد رشد) را نسبت به پاییز ۱۳۹۸ داشته و این موضوع بر دقت نتیجه گزارش کاملاً مؤثر بوده است.

نمودار ۲. میزان رشد تحقق حجم نمونه (براساس جدول مورگان)
در پایش زمستان ۱۳۹۸ نسبت به پاییز ۱۳۹۸

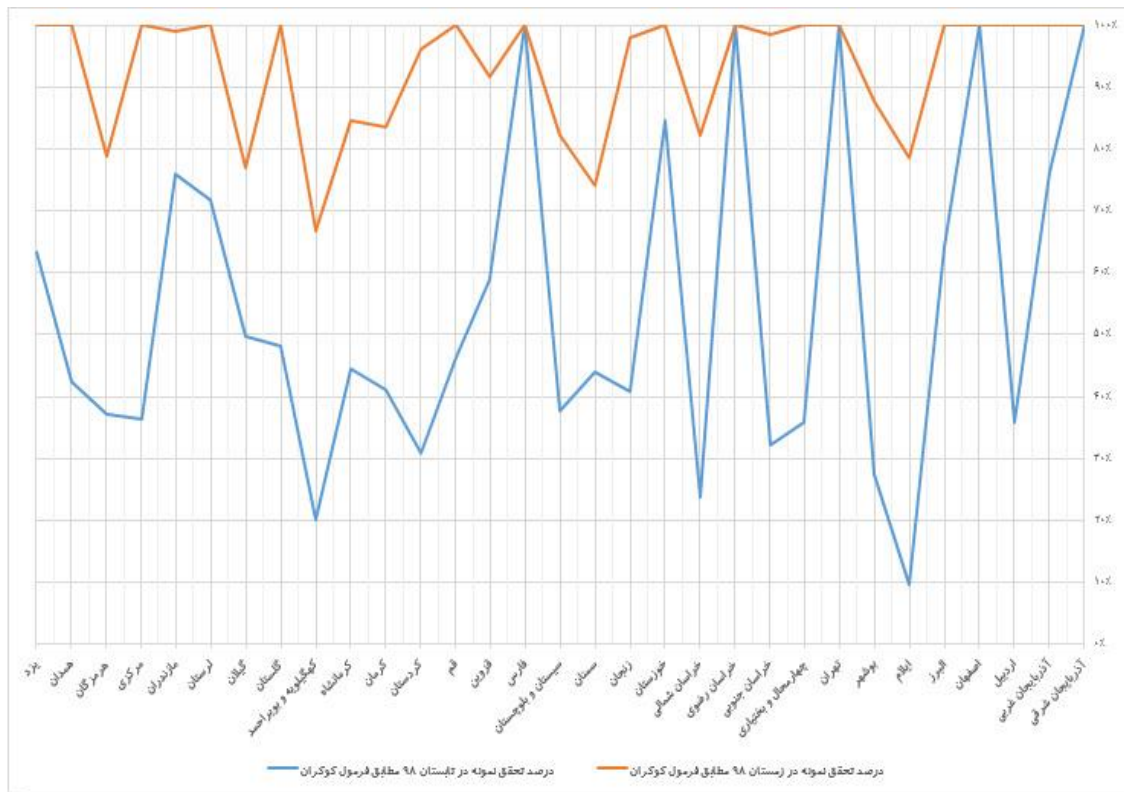

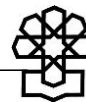
وضعیت اطلاعات مشارکت‌کنندگان در پایش زمستان ۱۳۹۸

در نمودار زیر نیز مقایسه وضعیت تحقق نمونه‌ها براساس فرمول کوکران در مقایسه زمستان ۱۳۹۸ با بهترین فصل طی ۸ فصل اخیر (تابستان ۱۳۹۸) که توزان و یکنواختی در اکثر استان‌ها و رساندن بسیاری از استان‌ها به مرز ۱۰۰ درصد (با شکاف جمعیتی ۰/۷ در فرمول کوکران) را نمایش می‌دهد.

۱. برای استان تهران در هر دو فصل پاییز و زمستان ۱۳۹۸، ۱۰۰ درصد تحقق داشته‌ایم.
۲. اطلاعات تفکیکی استان‌ها در این خصوص در پیوست این گزارش قابل مشاهده است.

نمودار ۳. نمودار مقایسه‌ای وضعیت تحقق نمونه‌ها براساس فرمول کوکران

- حجم نمونه لازم براساس جدول مورگان

تهران ۳۸۲	آذربایجان شرقی ۳۷۸	گیلان ۳۷۵	مرکزی ۳۷۰	البرز ۳۶۹	کردستان ۳۶۹	گلستان ۳۶۹
اصفهان ۳۸۱	فارس ۳۷۷	کرمان ۳۷۳	همدان ۳۶۹	زنجان ۳۶۴	سیستان و بلوچستان ۳۶۴	بوشهر ۳۶۳
خراسان رضوی	خوزستان	یزد	قم	اردبیل ۳۶۲	هرمزگان ۳۶۱	خراسان جنوبی ۳۵۹
تهران ۳۲۱	آذربایجان شرقی ۳۱۸	گیلان ۳۱۶	البرز ۳۱۲	کردستان ۳۱۲	کرمانشاه ۳۱۲	گلستان ۳۱۲
اصفهان ۳۲۰	فارس ۳۱۸	کرمان ۳۱۵	همدان ۳۱۲	زنجان ۳۰۹	سیستان و بلوچستان ۳۰۸	اردبیل ۳۰۷
خراسان رضوی ۳۱۹	خوزستان ۳۱۷	مرکزی ۳۱۳	قم ۳۱۱	بوشهر ۳۰۷	هرمزگان ۳۰۶	خراسان جنوبی ۳۰۴
مازندران ۳۱۹	آذربایجان غربی ۳۱۶	یزد ۳۱۳	لرستان ۳۱۱	چهارمحال و بختیاری ۳۰۷	خراسان شمالی ۳۰۳	سمنان ۳۰۰
				قزوین ۳۰۷	ایلام ۳۰۲	کهگیلویه و بویراحمد ۲۹۸

جامعه آماری در دسترس (براساس داده‌های به‌روزرسانی شده فعالان کسب‌وکار در کل کشور)

منابع و مأخذ

الف) پرسشنامه‌ها

تعداد ۹۶۸۳ پرسشنامه معتبر و احراز شده و تکمیل شده توسط فعالان اقتصادی از سراسر کشور مربوط به زمستان ۱۳۹۸ که فایل‌های پرسشنامه‌ها در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی، گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)، محفوظ است.

ب) کتب، مقالات و گزارش‌ها

۱. بیمه مرکزی ایران، سالنامه آماری صنعت بیمه، ۱۳۹۶.
۲. حسین‌زاده بحرینی، محمدحسین و سیدسعید، ملک‌الساداتی. «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهشنامه بازرگانی، تابستان ۱۳۹۰، دوره ۱۵، ش ۵۹.
۳. دسوتو، هرناندو. راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟ ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶.
۴. سیاح، سیدامیر. «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۳»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، ش ۸۵، بهار ۱۳۹۵.
۵. سیاح، سیدامیر و دیگران. «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷.
۶. سیاح، سیدامیر و ایمان، تهرانی. «پایش امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های

- کاری»، (ویرایش اول)، شماره مسلسل ۱۶۰۶۱، شهریورماه ۱۳۹۷.
۷. سیاح، سیدامیر و ایمان، تهرانی. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۴. پاییز ۱۳۹۷»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۵۲۶، تیرماه ۱۳۹۸.
۸. سیاح، سیدامیر و ایمان، تهرانی. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۵. زمستان ۱۳۹۷»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۶۱۹، مهرماه ۱۳۹۸.
۹. سیاح، سیدامیر و ایمان، تهرانی. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۶. بهار ۱۳۹۸»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۶۸۲۰، دی‌ماه ۱۳۹۸.
۱۰. تهرانی، ایمان. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۷. تابستان ۱۳۹۸»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، مسلسل ۱۶۹۲۶، اسفندماه ۱۳۹۸.
۱۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۴۰) (ارزیابی ابعاد اقتصاد کلان شیوع ویروس کرونا (ویرایش اول) دفتر مطالعات اقتصادی، شماره مسلسل ۱۷۰۱۱، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹.
۱۲. مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه، سالنامه عمومی قوه قضائیه، ۱۳۹۷.
۱۳. مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، ۱۳۹۷.
۱۴. مرکز آمار ایران، سالنامه سال ۱۳۹۵، تهران، مرکز آمار ایران، دفتر ریاست، روابط عمومی و همکاری‌های بین‌المللی، ۱۳۹۷.
۱۵. مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه (معاونت آمار و اطلاعات)، سالنامه آماری قوه قضائیه، سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ (جلد ۱).
۱۶. گزارش عملکرد واحدهای قضایی، مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه، معاونت آمار و اطلاعات، کد ۱۲۳۰۹۷RS، اسفندماه ۱۳۹۷.
۱۷. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، «پایش ملی محیط کسب‌وکار ایران، پاییز ۱۳۹۸»، بهمن‌ماه ۱۳۹۸.
۱۸. مرکز آمار ایران، «گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده به تفکیک استان، اسفندماه ۱۳۹۸»، ۱۳۹۹/۰۱/۵.
۱۹. تهرانی، ایمان. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۸. پاییز ۱۳۹۸»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، مسلسل ۱۶۹۹۰، اردیبهشت ۱۳۹۹.

شماره مسلسل: ۱۷۱۳۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۹.
زمستان ۱۳۹۸

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)

تهیه و تدوین‌کنندگان: ایمان تهرانی، سیدامیر سیاح

همکار: امین قنبری

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، جعفر خیرخواهان

ویراستار ادبی: _____

ویراستار تخصصی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. امنیت سرمایه‌گذاری

۲. محیط کسب‌وکار

۳. حقوق مالکیت

۴. شفافیت

۵. فعالان اقتصادی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۴/۲۱